

TELLING DAK- EN THUISLOOSHEID

LOKAAL RAPPORT - GENT

MAART 2021

Colofon

Telling dak- en thuisloosheid. Lokaal rapport - Gent

Een uitgave van de Koning Boudewijnstichting
Brederodestraat 21
1000 Brussel

Onderzoeksleiding

Prof. dr. Koen Hermans, Lucas, Centrum voor Zorgonderzoek en Consultancy – KU Leuven

Auteurs

Ella Vermeir , Lucas, Centrum voor Zorgonderzoek en Consultancy – KU Leuven
Sophie Samyn, UGent

Coördinatie voor de Koning Boudewijnstichting

Françoise Pissart, Directeur
Caroline George, Senior Project Coördinator
Nathalie Troupée, Project & Knowledge manager

Wettelijk depot D/2893/2021/09

Referentienummer 3770

Maart 2021

Met de steun van de Nationale Loterij

Deze uitgave kan ((gratis) online besteld of) gedownload worden van onze website
www.kbs-frb.be

Inhoud

Inleiding		9
1.1	Het meten van dak- en thuisloosheid	9
1.2	De eerste Gentse telling	12
Hoofdstuk 2	De tellingsmethode	13
1	Wetenschappelijke situering van de telling	13
2	De tellingsmethode	14
2.1	Waarom tellen we?	14
2.2	Wie tellen we?	14
2.3	Wanneer tellen we?	16
2.4	Hoe tellen we?	16
2.5	Aanpassingen vragenlijst	17
3	Organisatie van de telling	18
3.1	Stuurgroep, kick-off en infosessies	18
3.2	Deelnemende organisaties	19
3.3	Non-respons	20
4	Kwalitatief luik: digitale focusgroepen en casussen	21
Hoofdstuk 3	De kwantitatieve resultaten	22
1	Het aantal dak- en thuisloze personen	22
1.1	In openbare ruimte	22
1.2	In noodopvang	23
1.3	In opvang en tijdelijk verblijf	23
1.4	In instelling	24
1.5	In niet-conventionele ruimte	24
1.6	Bij familie/vrienden	25
1.7	Dreigende uithuiszetting	25
1.8	Verblijfplaats 16-29 oktober 2020	26
1.9	Verblijfsituatie 29-30 oktober en 16-29 oktober 2020	26
2	De profielkenmerken	27
2.1	Geslacht en leeftijd	27
2.2	Nationaliteit en geboorteland	28
2.3	Verblijfsstatuut en verblijfsdocumenten van niet-Belgen	29
2.4	Samenstelling huishouden	32
2.5	Gezondheid	33
2.6	Verleden in een instelling	34
2.7	Inkomen	34

2.8	Begeleiding van en referentieadres bij OCMW	35
3	Kenmerken van dak- en thuisloosheid	36
3.1	Aanleiding van de dak- en thuisloosheid	36
3.2	Duur van de dak- of thuisloosheid	38
4	Enkele groepen uitgelicht	38
4.1	Betrokken minderjarige kinderen	39
4.2	Dak- en thuisloze vrouwen	41
4.3	Dak- en thuisloze jongvolwassenen	43
4.4	De doelgroep van Housing First	45
4.5	Dak- en thuisloze personen zonder inkomen	46
4.6	Dak- en thuisloze personen die geen hulp of begeleiding krijgen van een OCMW	48
4.7	Acuut dakloze personen	49
4.8	Dak- en thuisloze personen die tijdelijk bij familie of vrienden verblijven	51
4.9	Dak- en thuisloze personen met niet-Belgische nationaliteit	52
4.10	Dak- en thuisloze personen met een onwettig verblijf	53
5	Aanvullende cijfers	55
5.1	Het aantal personen die verblijven in de nachtopvang op jaarbasis	55
5.2	Het aantal onbewoonbaar- en ongeschiktverkleerde woningen op jaarbasis	56
5.3	Noodgedwongen rondtrekkende woonwagenbewoners op het Gentse doortrekkersterrein	56
Hoofdstuk 4	De kwalitatieve resultaten	58
1	Reflecties en casussen vanuit de praktijk over de resultaten	58
1.1	Het aantal dak- en thuisloze personen	58
1.2	Direct betrokken kinderen	59
1.3	Jongvolwassenen	60
1.4	Vrouwen	61
1.5	Personen met een psychische of psychiatrische problematiek en/of verslavingsproblematiek	61
1.6	Personen die acuut dakloos zijn	62
1.7	Personen die langer verblijven in een instelling	63
1.8	Personen die chronische dak- of thuisloos zijn	63
1.9	Personen die verborgen dak- of thuisloos zijn	64
1.10	Personen zonder wettig verblijf	65
1.11	Personen met een migratie-achtergrond/ niet-Belgische nationaliteit	66
1.12	Personen zonder hulp of begeleiding van het OCMW	66
1.13	Verschillende aanleidingen voor de dak- of thuisloosheid	67
1.14	Ongeschikt- en onbewoonbaar verklaarde woningen	67
1.15	(On)betaalbaar wonen in Gent	69
1.16	Een snelle opeenvolging van tijdelijke woonoplossingen	69

1.17	Noodgedwongen rondtrekkende woonwagenbewoners	70
2	Reflecties en casussen vanuit de praktijk over de impact van COVID-19	70
3	Reflecties vanuit de praktijk over de wetenschappelijke tellingsmethode	73
Hoofdstuk 5	Conclusie	75
1.1	Het aantal dak- en thuisloze personen in Gent	75
1.2	De profielkenmerken van de getelde dak- en thuisloze personen	76
1.3	Een aantal specifieke groepen uitgelicht	76
1.4	Een succesvolle telling dankzij de medewerking van 37 organisaties	77
	Referenties	79
	Bijlage 1: ETHOS	81
	Bijlage 2: ETHOS Light	82
	Bijlage 3: Deelnemende organisaties	83

Lijst tabellen

Tabel 1. Verblijfplaats van de getelde dak- en thuisloze personen in Gent op 30 oktober 2020.	22
Tabel 2. Aantal getelde volwassenen in opvang en tijdelijk verblijf op 30 oktober 2020.	23
Tabel 3. Aantal getelde volwassenen in een instelling op 30 oktober 2020.	24
Tabel 4. Aantal getelde volwassenen die de instelling verlaten binnen de maand vanaf 30 oktober 2020 of er langer verblijven door gebrek aan een woonoplossing.	24
Tabel 5. Aantal getelde volwassenen in niet-conventionele ruimte op 30 oktober 2020.	25
Tabel 6. Aantal getelde volwassenen die dreigen uit huis gezet te worden binnen de maand vanaf 30 oktober 2020.	25
Tabel 7. Verblijfplaats(en) van 16 tot 29 oktober 2020.	26
Tabel 8. Verblijfplaats 16 – 29 oktober 2020 met verblijfplaats 30 oktober 2020.	26
Tabel 9. Verblijfplaats 16 – 29 oktober 2020 met verblijfplaats 30 oktober 2020.	27
Tabel 10. Geslacht van de getelde dak- en thuisloze personen op 30 oktober 2020.	28
Tabel 11. Leeftijd van de getelde dak- en thuisloze personen op 30 oktober 2020.	28
Tabel 12. Nationaliteit van de getelde dak- en thuisloze personen op 30 oktober 2020.	28
Tabel 13. Top 10 andere nationaliteiten en geboortelanden geteld op 30 oktober 2020.	29
Tabel 14. Verblijfsstatuut van de getelde niet-Belgen en staatloze personen op 30 oktober 2020.	30
Tabel 15. Verblijfsdocumenten van de getelde niet-Belgen en staatloze personen op 30 oktober 2020.	31
Tabel 16. Samenstelling huishouden van de getelde dak- en thuisloze personen op 30 oktober 2020.	32
Tabel 17. Gezondheid van de getelde dak- en thuisloze personen op 30 oktober 2020.	33
Tabel 18. Instellingsverleden van de getelde dak- en thuisloze personen op 30 oktober 2020.	34
Tabel 19. Inkomen van de getelde dak- en thuisloze personen op 30 oktober 2020.	35
Tabel 20. Aantal getelde dak- en thuisloze personen die hulp of begeleiding ontvangen van een OCMW of een referentieadres hebben bij een OCMW op 30 oktober 2020.	35
Tabel 21. De aanleiding van het verlies van woonzekerheid bij de getelde dak- en thuisloze personen op 30 oktober 2020.	37
Tabel 22. Duur dak- of thuisloosheid van de getelde dak- en thuisloze personen op 30 oktober 2020.	38
Tabel 23. Aantal getelde direct en indirect betrokken kinderen op 30 oktober 2020.	39
Tabel 24. Aantal direct betrokken kinderen bij de getelde dak- en thuisloze volwassenen op 30 oktober 2020.	40

Tabel 25. Verblijfplaats van het aantal getelde dak- en thuisloze vrouwen en mannen op 30 oktober 2020.	41
Tabel 26. Verblijfplaats van het aantal getelde dak- en thuisloze jongvolwassenen en het aantal personen in de andere leeftijdsgroepen op 30 oktober 2020.	43
Tabel 27. Verblijfplaats van het aantal getelde dak- en thuisloze personen van de Housing First-doelgroep t.o.v. de andere personen op 30 oktober 2020.	45
Tabel 28. Verblijfplaats van het aantal getelde dak- en thuisloze personen zonder inkomen t.o.v. de anderen op 30 oktober 2020.	47
Tabel 29. Verblijfplaats van het aantal getelde dak- en thuisloze personen die geen hulp of begeleiding ontvangen van een OCMW t.o.v. de anderen op 30 oktober 2020.	48
Tabel 30. Verblijfplaats van het aantal getelde dak- en thuisloze personen met Belgische en niet-Belgische nationaliteit op 30 oktober 2020.	52
Tabel 31. Verblijfplaats van het aantal getelde dak- en thuisloze personen met een onwettig verblijf versus de anderen op 30 oktober 2020.	54
Tabel 32. Verblijfsduur Nachtopvang Gent 2019	55
Tabel 33. Verblijfplaats van de getelde dak- en thuisloze personen in Gent op 30 oktober 2020.	75

Inleiding

Uit cijfers blijkt dat dak- en thuisloosheid in zowat alle Europese landen toeneemt. Vergelijkbare gegevens die het fenomeen in kaart brengen, ontbreken momenteel in België. Bruikbare cijfers over de omvang van het fenomeen en over de profielkenmerken van de doelgroep zijn nodig om een effectieve aanpak van dak- en thuisloosheid mogelijk te maken. Het aantal personen in de openbare ruimte, het aantal chronisch dak- en thuisloze personen, personen die genoodzaakt zijn bij vrienden of familieleden te verblijven, het instellingsverleden van dak- en thuisloze jongvolwassenen... zijn cruciale gegevens om een aangepast en effectief beleid uit te stippelen.

Dit onderzoek bouwt verder op de aanbevelingen van de MEHOBEL-studie. In dit project analyseerden onderzoekers van LUCAS, KU Leuven, HIVA en ULg de meet- en monitoringsstrategieën om dak- en thuisloosheid in kaart te brengen. Een specifieke aanbeveling betreft een nationale 'point-in-time' telling (Demaerschalk et al, 2018). De samenwerking met een onafhankelijke onderzoeksinstituting is hierbij belangrijk om de privacy van de getelde personen te verzekeren. De methode werd voor een eerste keer in België gebruikt bij de Leuvense telling (Demaerschalk et al, 2020). In oktober 2020 werd verder aan de slag gegaan met deze tellingsmethode in opdracht van de Koning Boudewijnstichting. LUCAS, Centrum voor Zorgonderzoek en Consultancy van de KU Leuven, en de ULiège hebben, op vraag van de Koning Boudewijnstichting, en in samenwerking met de lokale besturen en talrijke diensten, instellingen, verenigingen en vrijwilligers, personen geteld die zich in een situatie van dak- of thuisloosheid bevinden in de provincie Limburg en de steden Gent, Aarlen en Luik. Via deze tellingen wensen de betrokken actoren een eerste impuls te geven aan het in kaart brengen van de dak- en thuislozenpopulatie in België. Dit rapport bevat de resultaten van de Gentse telling. De telling vond plaats van 29 op 30 oktober 2020.

Dit onderzoek kwam tot stand in samenwerking met Stad Gent. De stad heeft de ambitie om een strategie uit te werken in de strijd tegen dak- en thuisloosheid en is van mening dat concrete cijfers over het aantal en het profiel van de Gentse dak- en thuisloze personen noodzakelijk zijn om een onderbouwd en doordacht beleid te voeren. Reeds meer dan tien jaar komt een diverse groep van partners samen in de Gentse Regie Dak- en Thuislozen om deze strategie concreet vorm te geven. Het huidige Gents armoedebeleidsplan bevat reeds verschillende beleidslijnen wat betreft dak- en thuisloosheid (bv. een huisvestingsgerichte benadering, opvang en oriëntatie voor dakloze personen zonder wettig verblijf, preventie van uithuiszetting,...). Op basis van dit onderzoek kan de Gentse Regie Dak- en Thuislozen verder werken aan het implementeren van dak- en thuisloosheid in het armoedebeleid op een structurele wijze en aan het verfijnen van het lokaal actieplan.

1.1 Het meten van dak- en thuisloosheid

Dak- en thuisloosheid is een van de meest extreme vormen van sociale uitsluiting. Het is een complexe problematiek waar actie nodig is zowel van welzijns-, woon-, als gezondheidsactoren. Op juridisch vlak zijn er in België twee belangrijke juridische bronnen die de term 'dakloosheid' definiëren. In het Koninklijk Besluit van 21 september 2004 staat een definitie met als doel het

toekennen van een installatiepremie door het OCMW aan bepaalde personen die niet meer dakloos zijn. Dakloosheid wordt hier als volgt gedefinieerd:

“Iedereen die geen woonst heeft, die niet in staat is met zijn eigen middelen een woonst te krijgen en daarom geen verblijfplaats heeft, of die tijdelijk in een onthaaltehuis verblijft totdat een woning tot zijn beschikking wordt gesteld”.

Het betreft personen die in onthaaltehuizen, op straat of op verschillende openbare plaatsen verblijven die hiervoor niet bestemd zijn (stations, etc.). Het gaat ook om personen die tijdelijk opgevangen worden door een particuliere persoon, met het doel hen te helpen tijdens de periode dat ze nog niet over een woonruimte beschikken.

In de rondzendbrief van 26 oktober 2006 betreffende de wet tot wijziging van de wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie, tot aanmoediging van de inspanning die een OCMW levert voor de integratie van dakloze personen, wordt een dakloze persoon gedefinieerd als:

“de persoon die niet over een eigen woongelegenheid beschikt, die niet de middelen heeft om daar op eigen krachten voor te zorgen en daardoor geen verblijfplaats heeft of die tijdelijk in een tehuis verblijft in afwachting dat hem een eigen woongelegenheid ter beschikking wordt gesteld. Zijn hier ook inbegrepen, de personen die voorlopig opgevangen worden door particulieren om hen tijdelijk en kortstondig uit de nood te helpen, in afwachting dat betrokkenen een eigen woongelegenheid ter beschikking hebben”.

Om concrete acties en verantwoordelijkheden te bepalen werd een eerste stap gezet op 12 mei 2014 met het Samenwerkingsakkoord dak- en thuisloosheid. Deze overeenkomst omschrijft de verantwoordelijkheden van de federale staat, de gemeenschappen en gewesten in de strijd tegen dak- en thuisloosheid. In het Samenwerkingsakkoord wordt dezelfde definitie als in de rondzendbrief uit 2006 gehanteerd, maar wordt dit niet enkel dakloosheid maar dak- en thuisloosheid genoemd. De verschillende beleidsactoren erkennen in deze overeenkomst de ETHOS-typologie als kaderdefinitie van dak- en thuisloosheid. ETHOS maakt een onderscheid tussen vier vormen van uitsluiting op de huisvestingsmarkt: dakloosheid, thuisloosheid, onzekere huisvesting en ontoereikende huisvesting. Binnen die vier types worden vervolgens enkele deelcategorieën onderscheiden.

In Vlaanderen besteedt het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding (2020-2024) bijzondere aandacht aan de strijd tegen dak- en thuisloosheid. Dit plan baseert zich op vijf strategische doelstellingen van FEANTSA, de Europese koepel van organisaties die met dak- en thuisloze personen werken. Het gaat om (Vlaamse Overheid, 2020b, p.88):

1. Niemand mag genoodzaakt zijn om tegen zijn/haar wil op straat te moeten overnachten bij gebrek aan opvang die aangepast is aan zijn/haar situatie,
2. Niemand mag genoodzaakt zijn om langer dan nodig te moeten verblijven in de opvang bij gebrek aan doorstromingsmogelijkheden naar wonen,
3. Niemand mag uit een instelling ontslagen worden (ziekenhuis, psychiatrie, gevangenis, jeugdinstituut, enz.) zonder voldoende nazorg en een oplossing voor zijn/haar woonsituatie,
4. Niemand mag uit huis gezet worden bij gebrek aan begeleidings- en herhuisvestingsmogelijkheden,

5. Niemand die jongvolwassen wordt of is mag thuisloos worden als gevolg van de overgangssituatie naar zelfstandigheid.

Het gaat om een samenwerkingsverband tussen het Vlaamse departement Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding en het Vlaamse Agentschap Wonen-Vlaanderen. Het plan focust op het reduceren van het aantal uithuiszettingen, het vermijden van dak- en thuisloosheid bij jongvolwassenen en het verkleinen van de groep chronisch dak- en thuisloze personen in Vlaanderen (Vlaamse Overheid, 2020b). In een bijlage van dit Vlaams Actieplan is een nieuw actieplan ter voorkoming en bestrijding van dak- en thuisloosheid opgenomen. Dit document benadrukt de nood voor het verzamelen van voldoende gegevens over dak- en thuisloosheid in Vlaanderen om acties op te meten. De Vlaamse Overheid geeft aan lokale tellingen van dak- en thuisloze personen te financieren om de problematiek in het hele Vlaamse Gewest in kaart te brengen (Vlaamse Overheid, 2020a).

Momenteel is er relatief weinig cijfermateriaal beschikbaar over het aantal dak- en thuisloze personen in België. Nochtans zijn betrouwbare data cruciaal om een actieplan tegen dak- en thuisloosheid op te stellen. De nulmeting van Meys & Hermans (2014) dateert alweer van enkele jaren geleden en bracht voor Vlaanderen de gebruikers van nachtopvangcentra, residentiële opvangcentra, begeleid wonen en doorgangswoningen in beeld, alsook het aantal en de kenmerken van de personen en huishoudens bedreigd door uithuiszetting. In Brussel organiseert La Strada (nu Bruss'Help) sinds 2008 een tweejaarlijkse telling. En in Wallonië deed IWEPS recent de oefening om de registratie van de 6 Relais Sociaux op elkaar af te stemmen. In de recente MEHOBEL-studie werkten onderzoekers uit de drie landsdelen (KU Leuven, de Universiteit van Luik en La Strada uit Brussel) samen om een gemeenschappelijke monitoringstrategie dak- en thuisloosheid in België uit te werken (Demaerschalk et al, 2018). Onderzoekers van LUCAS organiseerden op vraag van de Stad Leuven een eerste dak- en thuislozentelling in begin 2020. Via dezelfde methodologie werd de telling in Gent opgezet, alsook een telling in de provincie Limburg en de steden Luik en Aarlen.

Voor het meten van dak- en thuisloosheid stellen de onderzoekers voor om gebruik te maken van ETHOS Light. ETHOS Light is specifiek ontwikkeld voor het verzamelen van gegevens over dak- en thuisloosheid. Dit is een gereduceerde versie van ETHOS¹, bestaande uit zes types van preciaire woonsituaties. Beide juridische definities (zie hierboven) omvatten deze zes ETHOS-categorieën. ETHOS Light omvat categorieën 1 tot 6 van ETHOS en voegt hieraan categorie 8 en 11 toe. De onderzoekers voegen zelf categorie 9, dreigende uithuiszetting, toe omdat die cijfers de noodzaak van een preventieve aanpak in beeld brengen.

De Light-versie focust op de vaak geciteerde types van dak- en thuisloze personen (categorie 1-3) én omvat de expliciete vermelding en toevoeging van categorie 4, 5 en 6. Categorie 4 zijn instellingsverlaters die langer in de instelling moeten verblijven omdat ze geen woonoplossing hebben of die de instelling zonder woonoplossing verlaten. Categorie 5 zijn diegenen die in niet-conventionele huisvesting verblijven. Categorie 6 zijn personen die tijdelijk bij familie en vrienden inwonen. De meerwaarde van ETHOS Light is de bijzondere aandacht voor verborgen dak- en thuisloosheid, met

¹ European Typology on Homelessness and Housing Exclusion. In bijlage 1 worden de 13 categorieën van ETHOS weergegeven. Deze zijn opgedeeld volgens de 4 eerder vermelde types: dakloosheid, thuisloosheid, onzekere huisvesting en ontoereikende huisvesting. Bijlage 2 toont de categorieën van ETHOS Light.

name de personen die verblijven bij familie en vrienden en de personen die verblijven in een niet-conventionele woning. In de internationale literatuur is er meer en meer aandacht voor deze groep verborgen of hidden dak- en thuisloze personen. In onderdeel 2.2.1 van hoofdstuk 2 worden de verschillende ETHOS-categorieën verder toegelicht.

1.2 De eerste Gentse telling

In 2020 werd voor het eerst een dak- en thuislozentelling in Gent georganiseerd. De Koning Boudewijnstichting schakelde daarvoor, samen met Stad Gent, LUCAS KU Leuven in zodat er optimaal gebruik gemaakt kon worden van de kennis die verworven is in het MEHOBEL-project en de eerste telling in Leuven, de eerste Vlaamse stad waar een wetenschappelijk onderbouwde dak- en thuislozentelling georganiseerd werd. Deze eerste telling werd gebaseerd op de Deense nationale dak- en thuislozentelling. Denemarken voert al een tiental jaren een nationale telling uit. Een nationale onderzoeksinstelling is verantwoordelijk voor de telling. De gemeenten en steden coördineren, maar de data-analyse gebeurt door de onderzoekers. Gemeenten werken op hun beurt intensief samen met alle diensten die op één of andere manier in contact komen met dak- en thuisloze personen. Bij de telling maken de diensten gebruik van een korte vragenlijst om een aantal profielkenmerken in kaart te brengen. Het succes van deze methode hangt af van de bereidheid van alle diensten om hieraan mee te werken.

Hiernaast is bij de Gentse telling een kwalitatief luik voorzien. Er werden vier digitale focusgroepen georganiseerd waarbij praktijkwerkers van alle deelnemende organisaties werden uitgenodigd. Daarnaast zijn casusbeschrijvingen verzameld bij de organisaties die deelnamen aan de telling.

Hoofdstuk 2 start met de beschrijving van de concrete tellingsmethode. Hoofdstuk 3 geeft de kwantitatieve resultaten van de telling weer. Hoofdstuk 4 beschrijft de reflecties van de praktijkwerkers en de aangeleverde casussen. Ten slotte beschrijft hoofdstuk 5 de conclusies.

Hoofdstuk 2 De tellingsmethode

Dit onderzoek heeft als centrale doelstelling om een stadstelling dak- en thuisloosheid te organiseren. Twee onderzoeksvragen staan centraal:

- 1) Hoeveel personen zijn dak- of thuisloos in Gent en in welke ETHOS Light leefsituatie bevinden deze personen zich?
- 2) Wat is het profiel van de dak- en thuisloze personen in Gent?

1 Wetenschappelijke situering van de telling

Het meten van dak- en thuisloosheid is een complexe opdracht. In de MEHOBEL-studie brachten we een overzicht van meetmethoden die gehanteerd worden. Een eerste methode is het tellen van dak- en thuisloze personen. Op een bepaald moment (een dag, een week) wordt een telling georganiseerd in een geografisch afgebakende ruimte. Zulke tellingen kunnen het accent leggen op het exacte aantal (bv. straattellingen) of kunnen ook werken met een korte vragenlijst om een aantal profielkenmerken in kaart te brengen. De Brusselse telling sluit eerder aan bij de eerste versie. De Deense telling is een voorbeeld van de tweede variant.

Een tweede methode bestaat uit het registreren van de gebruikers van diensten voor dak- en thuisloze personen (nachtopvang, dagcentra, residentiële voorzieningen enz.). Het voordeel is dat er een continue verzameling van gegevens is. Het nadeel is dat deze methode enkel focust op de gebruikers van specifieke diensten voor dakloze personen. Een bijkomend nadeel is wat in de onderzoeksliteratuur de 'service statistics paradox' genoemd wordt: hoe meer diensten er zijn in een bepaalde regio, hoe groter het aantal dakloze personen dat waarschijnlijk geteld wordt.

Een derde methode is meer gesofistikeerd van aard: door het koppelen van verschillende administratieve databanken en registratiesystemen kunnen trajecten van dakloze personen opgevolgd worden. Het kan dan gaan om de registratie door de OCMW in de Kruispuntbank Sociale Zekerheid. Deze derde methode levert minder bruikbare gegevens op voor steden die op korte termijn een beleid willen voeren om dakloosheid terug te dringen. Bovendien worden in zulke systemen enkel diegenen meegenomen die over een referentieadres bij het OCMW beschikken of die een leefloon als dakloze persoon ontvangen.

De tellingsmethode die in dit onderzoek wordt gehanteerd, sluit aan bij de eerste methode en is gebaseerd op het Deens voorbeeld. De Deense methode vertrekt van een intensieve samenwerking met alle diensten die met dak- en thuisloze personen in contact komen. Op een bepaalde week van het jaar vullen ze voor alle personen die zich in een precare woonsituatie bevinden een korte vragenlijst in. De voordelen van deze tellingsmethode zijn: (1) er worden profielkenmerken gemeten wat toelaat een meer gesofisticeerd beleid te voeren, (2) er is bijzondere aandacht voor 'verborgen dak- en thuisloze personen' (personen die tijdelijk bij vrienden/familie verblijven of personen in niet- conventionele woningen), (3) de telling is gebaseerd op een intensieve samenwerking tussen alle betrokken diensten in de stad waardoor het draagvlak voor een gemeenschappelijke aanpak van de problematiek toeneemt,

(4) niet enkel diensten specifiek voor dak- en thuisloze personen, maar ook laagdrempelige nabijheidsdiensten, buurtwerkingen, reguliere eerstelijnsdiensten en instellingen zijn betrokken.

2 De tellingsmethode

In deze paragraaf wordt de tellingsmethode toegelicht. Er wordt achtereenvolgens besproken waarom wordt geteld, wie wordt geteld, wanneer wordt geteld en hoe wordt geteld. Dit hoofdstuk is gebaseerd op de instructies die de deelnemende organisaties ontvingen. Op het einde van dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de aanpassingen aan de vragenlijst (t.o.v. de versie die werd gebruikt bij de Leuvense telling) op basis van de feedback van de deelnemende organisaties en het overleg met de Uliège.

2.1 Waarom tellen we?

Een telling laat toe om op een gegeven moment de totale populatie van personen in een zeer instabiele woonsituatie in kaart te brengen. Hierbij wordt een brede definitie gehanteerd (ETHOS Light) die toelaat om een diversiteit van preciaire woonsituaties te tellen. Door ook profielkenmerken te bevragen, krijgen we een zicht op kenmerken van deze groep en kan er een gericht beleid gevoerd worden om dak- en thuisloosheid ten gronde aan te pakken.

2.2 Wie tellen we?

We hanteren twee voorwaarden om een persoon te includeren in de telling: (1) de preciaire woonsituatie, (2) de link met Gent.

2.2.1 Preciaire woonsituatie

Een preciaire woonsituatie wordt gedefinieerd aan de hand van ETHOS Light (European Typology of Homelessness and housing exclusion). Dak- en thuisloosheid wordt hierbij onderverdeeld in zes categorieën. Dreigende uithuiszetting wordt door de onderzoekers toegevoegd als zevende categorie. Hieronder worden de ETHOS Light categorieën (+ dreigende uithuiszetting) weergegeven. We vragen aan alle diensten om de personen die ze kennen te screenen aan de hand van deze categorieën. Personen die zich in één van de onderstaande ETHOS light categorieën van preciaire woonsituaties bevinden, worden meegeteld.

1. **In openbare ruimte.** Personen die leven in de publieke ruimte (op straat).
2. **In noodopvang.** Personen die verblijven in laagdrempelige en kortdurende opvang: de winter- of nachtopvang.
3. **In opvang of tijdelijk verblijf.** Personen die in opvangcentra of tijdelijke huisvesting verblijven (verblijf duurt max. één jaar): crisisopvang, residentiële opvang, begeleid wonen zonder eigen huurcontract en nood- en transitwoningen van het OCMW.
4. **In instelling.** Hieronder vallen twee situaties:
 - Instellingverlaters: personen die binnen de maand volgend op de teldag de instelling (respectievelijk de gevangenis, het algemeen ziekenhuis, het

psychiatrisch ziekenhuis, de jeugdhulp, Beschut Wonen, het Stedelijk Opvanginitiatief en het opvangcentrum Fedasil) verlaten zonder stabiele woonoplossing;

- Personen die langer verblijven in de instelling door gebrek aan een stabiele woonoplossing (en dus eigenlijk de instelling reeds hadden moeten verlaten/zouden moeten verlaten binnen de maand volgend op de teldag).

5. In niet-conventionele ruimte. Personen die wonen in een woonwagen, hut, garage, kraakpand... door gebrek aan huisvesting. We tellen ook 2 soorten woningen mee bij niet-conventionele ruimte:

- Een woning zonder huurcontract/overeenkomst
- Een woning zonder toegang tot badkamer en keuken in het gebouw vb. persoon woont in een klein kamertje boven een winkel en heeft geen kook- of douchemogelijkheden.

6. Bij familie of vrienden. Personen die tijdelijk inwonen bij familie of vrienden door gebrek aan huisvesting.

7. Dreigende uithuiszetting. Hieronder vallen 4 categorieën:

- Personen voor wie een vonnis tot gerechtelijke uithuiszetting is betekend en die de woning moeten verlaten binnen één maand volgend op de teldag;
- Personen die de woning moeten verlaten op basis van een beslissing onbewoonbaarheid binnen één maand volgend op de teldag;
- Personen die de woning verlaten op basis van een beslissing ongeschiktheid binnen één maand volgend op de teldag;
- Personen van wie de opzegtermijn is verlopen of verloopt binnen één maand volgend op de teldag.

2.2.2 *Link met Gent*

Naast het bevinden van de persoon in één van bovenstaande preciaire woonsituaties, moet er bovendien een link zijn met Gent en/of een deelgemeente van Gent om de persoon mee te kunnen tellen (m.a.w. de 25 wijken van Gent).

In volgende situaties wordt de persoon meegeteld:

- Persoon verblijft in Gent

Bijvoorbeeld: een koppel verblijft in het crisisopvangcentrum (CAW), een jonge man woont in bij zijn tante in Wondelgem, een meisje gedomicilieerd in Waregem verblijft een nacht in de nachtopvang.

- *Persoon verblijft buiten Gent maar heeft zijn/haar (laatste) domicilieadres² in Gent.*

Bijvoorbeeld: een cliënt van OCMW Gent verblijft in de vrouwenopvang in Kortrijk, een bezoeker bij het buurtcentrum werd uit huis gezet uit zijn woning in centrum Gent en woont nu tijdelijk in bij een vriend in Melle.

Deze tweede voorwaarde kan wel impliceren dat we personen meetellen die niet actief begeleid worden door het OCMW van Gent. Dit kan aangeduid worden in de vragenlijst. Er zijn geen voorwaarden verbonden aan de duur van het verblijf in Gent: wanneer de persoon één nacht in Gent verblijft, beschouwen we dit als een verblijf in Gent. Indien aan beide voorwaarden voldaan is (precaire woonsituatie en link met Gent), dan wordt de vragenlijst ingevuld.

2.3 Wanneer tellen we?

We tellen op 30 oktober 2020. We brengen zo de verblijfsituatie in beeld van de nacht van 29 op 30 oktober. Daarnaast bevragen we tevens de verblijfplaats(en) op de twee weken die voorafgingen aan de telling. Het is voor de praktijkwerker niet altijd mogelijk om de exacte slaappleats op de teldag te weten, maar hij/zij kan wel de op de hoogte zijn van de slaappleats in de dagen die voorafgaan aan de telling. Aangezien de telling plaatsvond eind oktober, op een moment dat de COVID-19-maatregelen verstrengd werden, was het voor de praktijkwerker extra moeilijk om in contact te staan met de getelde persoon.

2.4 Hoe tellen we?

2.4.1 *Screening*

Elke organisatie screent de mensen die ze kennen op basis van de precare woonsituatie en de link met Gent. Voor de personen bij wie deze voorwaarden voldaan zijn, wordt een korte vragenlijst ingevuld.

2.4.2 *Vragenlijst*

Er wordt geteld aan de hand van een beknopte vragenlijst³. Naast de verblijfsituatie, wordt in de vragenlijst gepeild naar een aantal bijkomende gegevens. De vragen zijn gebaseerd op de Europese MPHASIS-richtlijnen⁴, een grote Europese studie die een aantal richtlijnen formuleert voor het meten van dak- en thuisloosheid.

De vragenlijst is beschikbaar via een digitale weblink. Papieren versies zijn eveneens beschikbaar, maar dienen daarna via de weblink te worden ingegeven. Onze voorkeur gaat ernaar uit de vragenlijst online in te vullen. Zowel de link naar de vragenlijst als de digitale versie worden in de week van de telling

² Bij personen met een precair woonstatuut wordt de laatste hoofdverblijfplaats gebruikt.

³ De vragenlijst is terug te vinden in de 'Handleiding dak- en thuislozentelling voor lokale besturen' via <https://www.kbs-frb.be/nl/Activities/Publications>

⁴ MPHASIS (Mutual Progress on Homelessness through Advancing and Strengthening Information Systems) (2009) Final Technical Implementation Report. <http://www.trp.dundee.ac.uk/research/mphasis/>

doorgestuurd. De vragenlijsten worden bij voorkeur op de teldag zelf, 30 oktober, online ingediend. De deadline voor het indienen is 13 november 2020.

Indien mogelijk vult de hulpverlener de vragenlijst in samen met de gast/cliënt.⁵ Zo worden de personen geïnformeerd en zijn ze betrokken bij de telling. Het samen invullen zorgt er eveneens voor dat de resultaten correct en actueel zijn. Is dit niet haalbaar/wenselijk, dan vult de hulpverlener de vragenlijst zelf in.

2.4.3 Voorbereidend werk

Voorafgaand aan de teldag op 30 oktober kan volgend voorbereidend werk gebeuren door de deelnemende diensten:

- Op voorhand nagaan welke gasten/cliënten gekend zijn die dak- of thuisloos zijn volgens ETHOS Light en een link hebben met Gent.
- Indien mogelijk deze doelgroep aanspreken over de telling
- De vragenlijst reeds op voorhand (gedeeltelijk) invullen

2.4.4 Dubbeltellingen

Hoe meer organisaties meetellen, hoe groter de kans op dubbeltellingen (bv. een man verblijft in de winteropvang én is OCMW-cliënt). Om deze dubbeltellingen te kunnen identificeren, maken we gebruik van een anonieme cliëntidentificator. Deze bestaat uit de eerste letter van de voornaam, de eerste letter van de achternaam en de laatste letter van de (volledige) achternaam. In combinatie met de leeftijd, het geslacht en de anonieme cliëntidentificator kunnen we in het databestand de dubbeltellingen verwijderen. Van zodra de dubbeltellingen verwijderd zijn, wordt deze variabele verwijderd uit de dataset.

2.5 Aanpassingen vragenlijst

Er werden verschillende overlegmomenten georganiseerd met de deelnemende organisaties. Op basis van hun feedback werd de vragenlijst verder toegespitst op de Gentse context. Ook werden enkele toevoegingen gedaan op basis van het overleg met de onderzoeker van de Universiteit van Luik. Op deze manier werd gestreefd naar een uniforme vragenlijst voor zowel de telling in Gent, de provincie Limburg als de steden Luik en Aarlen. Hieronder de belangrijkste aanpassingen:

- Toevoeging van de mogelijkheid om personen mee te tellen die langer in een instelling verblijven omwille van het gebrek aan een stabiele woonoplossing bij de ETHOS Light-categorie 'in instelling'.
- Uitbreiding van de vraag over de betrokken kinderen: mogelijkheid om het exacte aantal kinderen in te vullen vanaf meer dan drie kinderen (i.p.v. > dan 3) en een opdeling in kinderen

⁵ 2 De vertrouwensrelatie met de persoon dient steeds te worden gerespecteerd en beschermd. Het is bijgevolg mogelijk dat het niet gewenst is om de vragenlijst (of delen ervan) samen met de persoon in te vullen. Probeer echter steeds te streven naar een zo volledig mogelijk ingevulde vragenlijst.

van 0 tot 12 jaar en van 13 tot 18 jaar. Verschillende Gentse organisaties pleitten hiervoor omwille van de grote aanwezigheid van kinderen in de Gentse context.

- Toevoeging van de vraag naar de verblijfsdocumenten wegens de verschillen in mogelijke (beleids-)oplossingen afhankelijk van deze titel en documenten.
- Toevoeging van de vraag naar het instellingsverleden van de persoon (gevangenis, jeugdhulp of psychiatrie).
- Toevoeging van 'wil ik niet zeggen' als antwoordmogelijkheid bij de ETHOS Light-categorie 'niet-conventionele ruimte'. Dit omwille van de bezorgdheid van krakers i.v.m. de politieke implicaties van de telling.
- Naast de vraag naar de leeftijd in categorieën, toevoeging van een vraag naar de exacte leeftijd. Verschillende organisaties gaven aan dat het verwijderen van de dubbeltellingen zonder de exacte leeftijd minder haalbaar zou zijn (bv. door broers met dezelfde naam en in dezelfde leeftijdscategorie).
- Toevoeging van de antwoordmogelijkheden 'met ouders zonder kinderen' en 'met ouders met kinderen' bij de vraag naar de samenstelling van het huishouden.
- Toevoeging van de vraag naar de verblijfplaats van de voorbije twee weken. Op deze manier kan in beeld gebracht worden hoe stabiel de verblijfplaats van de persoon is. Deze vraag werd eveneens opgenomen om tegemoet te komen aan de COVID-19-omstandigheden waardoor er mogelijks minder contact is met de doelgroep.
- Toevoeging van twee vragen over het contact met het OCMW: heeft de dak- of thuisloze persoon een referentieadres bij het OCMW en ontvangt de persoon al dan niet hulp of begeleiding van het OCMW.

De deelnemende Gentse organisaties uitten ook enkele bezorgdheden die buiten de reikwijdte van dit onderzoek vallen, waaronder:

- Situaties van feitelijke onbewoonbaarheid
- De aanwezigheid van niet-begeleide minderjarigen onder de dak- en thuisloze personen
- De aanwezigheid van personen die van stad tot stad 'zwerven' en geen vaste link met Gent hebben. Ze verblijven van tijd tot tijd in Gent, maar worden mogelijks op de dag van de telling niet meegeteld.

3 Organisatie van de telling

3.1 Stuurgroep, kick-off en infosessies

Er werd een stuurgroep samengesteld met vertegenwoordigers van Stad Gent, het CAW, OCMW, het IROJ (jeugdhulp), de KRAS-diensten, het Solidariteitsfonds, het PAKT, de Dienst Outreachend werken en de Dienst Wonen van Stad Gent. Zij werden nauw betrokken bij het proces van de telling. Om een valide telling te bekomen, werd gestreefd naar het bereiken van zoveel mogelijk Gentse organisaties die met kwetsbare personen in contact komen. De stuurgroep stelde een inventaris op van alle relevante actoren. Door de aanwezigheid van een brede waaier aan publieke en niet-publieke actoren in Gent

bleek dit een uitdaging te zijn. Er werden dan ook grote inspanningen geleverd om zoveel mogelijk actoren te bereiken. Een onderzoeker van de UGent hielp mee om de inventaris te maken en om de diensten te motiveren deel te nemen.

Om alle relevante diensten te informeren en te motiveren werd een kick-off georganiseerd, gevolgd door verschillende infosessies. De Kick-off vond plaats op 16 september 2020 via een digitale meeting gezien de COVID-19-maatregelen. De onderzoekers introduceerden de wetenschappelijke basis en praktische uitwerking. Verschillende organisaties engageerden zich om mee te tellen.

Op 30 september en 1 en 5 oktober vonden vijf infosessies fysiek plaats om de diensten en organisaties verder te informeren over de telling. De diensten werden als volgt onderverdeeld:

- OCMW en stadsdiensten (MSOC, Asiel en Migratie, Dienst Outreachend Werken,...)
- Eerstelijnsdiensten (CAW onthaal en brugteam) en woonactoren (sociale huisvesting, Dienst Wonen,...)
- Instellingen (jeugdhulp, psychiatrie, gevangenis, ziekenhuizen,...) en NMBS
- Laagdrempelige diensten (KRAS-diensten, Solidariteitsfonds, Samenlevingsopbouw, brugfiguren onderwijs,...)
- Specifieke diensten (nachtopvang, crisisopvang, IN-Gent, vzw Jong...)

Tijdens deze sessies werd de vragenlijst overlopen, werd de handleiding bij de vragenlijst toegelicht en werd ingegaan op de praktische details van de telling. Er kwam heel wat feedback vanuit de diensten die daarna gebruikt is om de handleiding en vragenlijst verder te verfijnen. Voorafgaand aan de dag van de telling hadden de organisaties nog enkele weken voorbereidingstijd, dit zorgde voor veel beweging in de stad: organisaties werden met elkaar in contact gebracht, maakten afspraken over wie ze zouden tellen...

Verder werd een affiche gemaakt om de doelgroep te informeren. Deze was beschikbaar in het Nederlands, Engels, Frans, Turks en Arabisch en werd door de verschillende diensten en organisaties opgehangen. Tijdens de week van de telling zelf waren de onderzoekers steeds telefonisch en per e-mail beschikbaar voor eventuele vragen.

De actoren gingen verschillend te werk. Zo organiseerde het team straathoekwerk een avond- en ochtendtelling waarbij ze heel wat personen in de openbare ruimte of in een niet-conventionele ruimte bevroegen. Andere diensten namen de vragenlijst af samen met de cliënten/gasten die ze in de week van de telling zagen en/of belden hen telefonisch op, nog anderen schakelden vrijwilligers in voor het invullen van de vragenlijsten.

3.2 Deelnemende organisaties

In het totaal namen 50 Gentse organisaties deel aan het onderzoek (zie bijlage 3). 37 organisaties vulden vragenlijsten in. Er werden 1756 vragenlijsten ingediend. De onderzoekers verwijderden in totaal 284 vragenlijsten. Het gaat onder meer om dubbeltellingen die op basis van de unieke cliëntidentificator, de leeftijd, het geslacht en de nationaliteit werden verwijderd. Lege vragenlijsten en vragenlijsten zonder informatie over de verblijfplaats werden eveneens verwijderd.

Op het vlak van de dubbelstellingen werden een 140-tal personen door twee organisaties geteld, 27 personen door drie organisaties en 1 persoon door vier organisaties. Een 50-tal vragenlijsten werden verwijderd omwille van de afwezigheid van informatie over de verblijfplaats van de persoon en een 10-tal omwille van een verblijfplaats beschreven in de categorie 'andere' die niet voldeed aan de ETHOS Light-definiëring. Ten slotte werden een 25-tal lege vragenlijsten verwijderd uit de dataset.

Het merendeel van de 1756 vragenlijsten werd door volgende organisaties ingediend:

- 935 vragenlijsten door het OCMW
- 210 vragenlijsten door dienst Outreachend Werken van Stad Gent
- 160 vragenlijsten door verschillende diensten van het CAW
- 111 vragenlijsten door de dienst Wonen van Stad Gent
- 50 vragenlijsten door het Psychiatrisch Centrum Dr. Guislain
- 49 vragenlijsten door MSOC Gent

De dienst- en hulpverleners vulden de vragenlijsten voornamelijk zelf in. 182 vragenlijsten werden samen met de dak- of thuisloze persoon ingevuld.

3.3 Non-respons

Van sommige Gentse organisaties ontvingen de onderzoekers geen respons op de vraag naar de deelname aan het onderzoek. Zo blijken de organisaties uit de jeugdhulp ondervertegenwoordigd. Ook de politie en justitie namen niet deel. Andere organisaties lieten weten omwille van verschillende redenen (workload, praktische haalbaarheid, COVID-19-maatregelen...) niet te kunnen deelnemen aan de telling. Zo telden de Gentse ziekenhuizen niet mee omwille van een grote werkdruk door o.a. COVID-19 (ze waren wel aanwezig op de infosessies). Ook de Gentse wijkgezondheidscentra vulden de vragenlijst niet in. Vanuit de geestelijke gezondheidszorg en de verslavingszorg hadden verschillende organisaties de intentie tot deelname maar werden ze eveneens door COVID-19 belemmerd (IBW Centrum Onderweg, IBW De Nieuwe Horizon, MOBilteam Gent West, MOBilteam Gent Oost, De Sleutel). Enkele laagdrempelige diensten, zoals deze van het Solidariteitsfonds, telden eveneens niet mee. De context van de COVID-19-maatregelen zorgde er ook bij hen voor dat ze minder intensief konden deelnemen dan gepland. Voor de laagdrempelige diensten was de telling daarnaast praktisch soms moeilijk te organiseren aangezien er vaak (bijna) uitsluitend met vrijwilligers wordt gewerkt en door de beperkte openingsuren. Hierdoor is het mogelijk dat het werkelijke aantal dak- en thuisloze personen hoger ligt dan in dit onderzoek gerapporteerd. Wel kan het zijn dat de personen waarmee deze diensten in contact komen door andere diensten (bv. het OCMW) gekend en meegeteld zijn.

Hoewel ze geen vragenlijsten indienden, ontvingen de onderzoekers enkele aanvullende cijfergegevens over gekende dak- en thuisloze personen van zeven wijkgezondheidscentra en van vzw De Tinten. Deze gegevens konden echter niet worden gebruikt wegens onvolledigheid (geen informatie over de verblijfplaats). De ziekenhuizen bezorgden de onderzoekers enkele casussen van dak- en thuisloze personen op hun spoeddiensten. Ten slotte gaf vzw IN-Gent (beheer doortreksterrein) enkele cijfergegevens en casussen door over de doelgroep van rondtrekkende woonwagewoners. Deze

doelgroep kon niet worden meegeteld wegens een gebrek aan de link met het Gentse grondgebied, maar komt wel aan bod in het onderdeel over aanvullende cijfergegevens.

4 Kwalitatief luik: digitale focusgroepen en casussen

Het verzamelen van de verhalen achter de cijfers gebeurde op twee manieren. Ten eerste werd op 14 december 2020 een digitaal feedbackmoment georganiseerd waarop alle organisaties die deelnamen aan de telling werden uitgenodigd. De resultaten van de telling werden gepresenteerd, waarna de deelnemers in vier focusgroepen werden opgesplitst. In deze groepen werden de deelnemers vervolgens gevraagd om feedback te geven op de resultaten. Drie vragen stonden centraal in de focusgroepen:

1. Welke resultaten verrasten hen en welke vonden ze herkenbaar vanuit hun ervaring in de praktijk,
2. Welke impact had COVID-19 volgens hen op de resultaten,
3. Welke verbeteringen zijn mogelijk op vlak van de tellingsmethode.

In totaal namen 28 personen deel aan dit feedbackmoment.

Ten tweede kregen de deelnemers na het feedbackmoment een uitnodiging om een beknopte digitale vragenlijst⁶ in te vullen. Hierin konden ze enerzijds hun feedback op de resultaten neerschrijven aan de hand van de vragen van de focusgroepen. Anderzijds bood de vragenlijst de mogelijkheid om enkele casussen te beschrijven van dak- of thuisloze personen waarmee de deelnemers in contact staan. In totaal vulden 16 personen de digitale vragenlijst in.

⁶ De vragenlijst is terug te vinden in de 'Handleiding dak- en thuislozentelling voor lokale besturen' via <https://www.kbs-frb.be/nl/Activities/Publications>

Hoofdstuk 3 De kwantitatieve resultaten

In dit hoofdstuk worden de kwantitatieve resultaten van de eerste dak- en thuislozentelling in Gent beschreven. Zowel het aantal getelde dak- en thuisloze personen als enkele profielkenmerken van deze personen worden besproken. Vervolgens wordt dieper ingegaan op enkele specifieke groepen. Het hoofdstuk wordt afgesloten met enkele aanvullende cijfers.

1 Het aantal dak- en thuisloze personen

In de nacht van 29 op 30 oktober 2020 werden in totaal 1472 dak- en thuisloze volwassenen geteld in Gent. Hierbij werden 401 direct betrokken kinderen gerapporteerd, dit zijn kinderen die zich in dezelfde precare woonsituatie bevinden als hun dak- of thuisloze ouder(s). Dit geeft een totaal van 1873 getelde dak- en thuisloze personen in Gent. Tabel 1 geeft het overzicht van de verblijfplaats van de getelde volwassenen en hun direct betrokken minderjarige kinderen op 29-30 oktober.

Tabel 1. Verblijfplaats van de getelde dak- en thuisloze personen in Gent op 30 oktober 2020.

	Aantal volwas- senen	%	Aantal kinderen (0-12j)	%	Aantal kinderen (13-18j)	%
1 In openbare ruimte	124	8.4	6	2.0	1	1.1
2 In noodopvang	113	7.7	6	2.0	0	0.0
3 In opvang en tijdelijk verblijf	169	11.5	87	28.3	33	35.1
4 In instelling	136	9.2	6	2.0	0	0.0
5 In niet-conventionele ruimte	264	17.9	52	16.9	30	31.9
6 Bij familie/vrienden	565	38.4	105	34.2	23	24.5
ETHOS Light	1371	93.1	262	85.3	87	92.6
7 Dreigende uithuiszetting	76	5.2	42	13.7	6	6.4
Onbekend/ander	25	1.7	3	1.0	1	1.1
Totaal	1472	100	307	100	94	100

Meer dan de helft van de getelde personen bevindt zich in een situatie van verborgen dak- of thuisloosheid: 565 volwassenen verblijven bij familie of vrienden en 264 volwassenen verblijven in een niet-conventionele ruimte. Hierbij zijn 210 kinderen direct betrokken. Categorieën 1 tot 6 zijn de dak- en thuisloosheidscategorieën volgens de definitie van ETHOS Light. In totaal zijn dit 1371 volwassenen en 349 kinderen. Bovendien dreigen 76 volwassenen met daarbij 48 direct betrokken kinderen uit huis gezet te worden. Bij 25 volwassenen (1.7%) is de verblijfplaats onbekend.

In wat volgt wordt dieper ingegaan op de verdeling van de volwassenen binnen elke ETHOS Light-categorie. De situatie van de minderjarige kinderen wordt verder in dit hoofdstuk besproken.

1.1 In openbare ruimte

Er werden 124 personen geteld die in de nacht van 29 op 30 oktober 2020 in de openbare ruimte verbleven. Dit is 8.4% van alle getelde volwassenen in Gent.

1.2 In noodopvang

113 getelde personen verblijven in de nacht van 29 op 30 oktober in de nachtopvang, de gezinsnachtopvang of de nachtopvang Plus. Dit betreft 7.7% van alle getelde volwassenen.

1.3 In opvang en tijdelijk verblijf

169 getelde personen verblijven in een specifieke opvang voor dak- en thuisloze personen. Deze personen zijn volgens ETHOS thuisloos, maar deze vorm van opvang heeft wel als doel dat de personen doorstromen naar een duurzame woonoplossing. Deze opvangvorm is niet louter bedoeld voor Gentenaars, maar ook voor personen vanuit de hele provincie Oost-Vlaanderen en daarbuiten. Onderstaande tabel geeft de verdeling weer tussen de verschillende Gentse opvangmogelijkheden.

Tabel 2. Aantal getelde volwassenen in opvang en tijdelijk verblijf op 30 oktober 2020.

	N	%
CAW Crisisopvang Gent	4	2.4
CAW Thuislozenopvangcentrum	62	36.7
Huize Triest Kortdurend Wonen	3	1.8
Project Leegstand	24	14.2
CAW Begeleid Wonen	1	0.6
Vluchthuis Gent	4	2.4
Transitwoning Stad Gent	15	8.9
Noodwoning	2	1.2
Leeuwenhof	12	7.1
Andere opvang buiten Gent	1	0.6
Hotel, jeugdherberg	10	5.9
Doortrekkersterrein	16	9.5
Project Instapwonen	5	3.0
Ander	10	5.9
Totaal	169	100

Tabel 2 toont dat een groot deel van de getelde volwassenen binnen deze ETHOS Light-categorie in een thuislozenopvangcentrum van het CAW verblijft, namelijk 62 personen of 36.7%. 24 volwassenen (14.2%) zijn gehuisvest via Project Leegstand en 16 volwassenen (9.5%) verblijven op het doortrekkersterrein. Bij deze laatste categorie werden enkel personen geteld die permanent in Gent verblijven, namelijk de personen die in november 2020 naar de Lübecksite verhuisd zijn in het kader van het project 'postmobiel wonen'.⁷ Rondtrekkende woonwagewoners werden niet opgenomen in deze cijfers aangezien ze afwisselend op het grondgebied van Gent en andere grondgebieden verblijven. Deze groep wordt echter wel besproken bij de aanvullende cijfers. 10 volwassenen (5.9%) bevinden zich in de categorie 'ander'. Hierbij werden onder andere personen beschreven die opvang hebben via een

⁷ Meer informatie via <https://stad.gent/nl/samenleven-welzijn-gezondheid/nieuws-evenementen/postmobiel-wonen-op-lubecksite-van-start-opvang-voor-108-bewoners>

kerkgemeenschap (bv. Missionaries of Charity) of in een woning terecht kunnen via een vrijwilligerswerking (bv. vzw De Tinten).

1.4 In instelling

In het totaal werden 136 volwassenen geteld die in een instelling verblijven die ze de maand volgend op 30 oktober 2020 verlaten zonder een stabiele woonoplossing of die er langer verblijven door gebrek aan een stabiele woonoplossing. In tabel 3 wordt de verdeling over de verschillende instellingen weergegeven. Een groot deel van de personen (66.2%) verblijft in een psychiatrisch centrum. Vermoedelijk ligt het werkelijke aantal personen in de jeugdhulp en de gevangenis hoger, aangezien justitie en sommige Gentse jeugdhulporganisaties niet deelnamen aan de telling.

Tabel 3. Aantal getelde volwassenen in een instelling op 30 oktober 2020.

	Aantal volwassenen	%
Gevangenis	20	14.7
Algemeen ziekenhuis	1	0.7
Psychiatrisch ziekenhuis	90	66.2
Jeugdhulp	18	13.2
Beschut Wonen	5	3.6
Stedelijk Opvanginitiatief	1	0.7
Ander	1	0.7
Totaal	136	100

In onderstaande tabel wordt verder aangegeven hoeveel personen de instelling verlaten binnen de maand en hoeveel er langer verblijven door gebrek aan een stabiele woonoplossing. De grote meerderheid van de getelde personen blijkt zich in deze laatste situatie te bevinden, het gaat namelijk om 94 personen of 69.1%.

Tabel 4. Aantal getelde volwassenen die de instelling verlaten binnen de maand vanaf 30 oktober 2020 of er langer verblijven door gebrek aan een woonoplossing.

	Aantal volwassenen	%
De persoon verlaat de instelling binnen de maand zonder woonoplossing	24	17.6
De persoon verblijft langer in de instelling wegens gebrek aan een woonoplossing	94	69.1
Onbekend	18	13.2
Totaal	136	100

1.5 In niet-conventionele ruimte

264 van de getelde volwassenen verblijven in de nacht van 29 op 30 oktober in een niet-conventionele ruimte. Onderstaande tabel toont aan dat 84 volwassenen (31.8%) in een kamer zonder huurcontract verblijven en 81 volwassenen (30.7%) in een caravan of woonwagen zonder domicilie. Bij de categorie

'ander' werd o.a. 9 keer een tent als slaappleats aangegeven, 8 keer een boot of woonboot en 6 keer een auto. Deze slaappleatsen zijn in dit onderzoek net als garage en kraakpand in de ETHOS Light-categorie 'niet-conventionele ruimte' ondergebracht, maar horen evengoed bij de eerste ETHOS Light-categorie, een verblijf in de openbare ruimte.

Tabel 5. Aantal getelde volwassenen in niet-conventionele ruimte op 30 oktober 2020.

	Aantal volwassenen	%
Garage	9	3.4
Kraakpand	48	18.2
Caravan of woonwagen zonder domicilie	81	30.7
Kamer zonder huurcontract	84	31.8
Kamer zonder toegang tot basisvoorzieningen	5	1.9
Ander	34	12.9
Wil ik niet zeggen	3	1.1
Totaal	264	100

1.6 Bij familie/vrienden

565 van de getelde volwassenen verblijven in de nacht van 29 op 30 oktober tijdelijk bij familie of vrienden. Zij vormen de grootste groep binnen de gehele onderzoekspopulatie, namelijk 38.4%.

1.7 Dreigende uithuiszetting

In totaal werden 76 volwassenen geteld die dreigen uit huis gezet te worden. In tabel 6 wordt de verdeling gegeven volgens de reden van de dreigende uithuiszetting. Een ongeschiktheidsverklaring houdt in dat de (huur)woning minstens één ernstig gebrek heeft dat de levensomstandigheden van de bewoner(s) negatief beïnvloedt, maar geen direct gevaar vormt voor de veiligheid of gezondheid. Een ongeschikt- en onbewoonbaarheidsverklaring houdt in dat er minstens sprake is van één gebrek dat menonwaardige levensomstandigheden veroorzaakt of dat een direct gevaar vormt voor de veiligheid of de gezondheid van de bewoner(s) (Vlaamse Overheid, 2020c).

Tabel 6. Aantal getelde volwassenen die dreigen uit huis gezet te worden binnen de maand vanaf 30 oktober 2020.

	Aantal volwassenen	%
Vonnis betekend	25	32.9
Verplicht vertrekken door beslissing onbewoonbaarheidsverklaring	16	21.1
Verplicht vertrekken door beslissing ongeschiktheidsverklaring	4	5.3
Opzegtermijn reeds verlopen	14	18.4
Opzegtermijn verloopt binnen de maand	17	22.4
Totaal	76	100

Eén op drie dreigt uit huis gezet te worden omwille van een betekend vonnis, namelijk 25 personen of 32.9%. Bij 17 personen (22.4%) verloopt de opzegtermijn binnen de maand en bij 16 personen (21.1%) is de woning onbewoonbaar verklaard, waardoor ze verplicht moeten vertrekken.

1.8 Verblijfplaats 16-29 oktober 2020

Naast de verblijfplaats van 29 op 30 oktober 2020, werd ook de verblijfplaats tijdens de twee weken voor 30 oktober 2020 in kaart gebracht: er werd aangeduid waar de persoon verbleef in de periode van 16 tot 30 oktober 2020. Aangezien de verblijfplaats in deze periode kan wisselen, konden meerdere opties aangeduid worden. Tabel 7 toont de verblijfsituatie van de getelde personen in deze periode. Het merendeel van de getelde personen verblijft het vaakst bij familie of vrienden (42.5%) of in een niet-conventionele ruimte (21.2%).

Tabel 7. Verblijfplaats(en) van 16 tot 29 oktober 2020.

	Aantal volwassenen	%
1 In openbare ruimte	180	12.2
2 In noodopvang	176	12.0
3 In opvang en tijdelijk verblijf	174	11.8
4 In instelling	143	9.7
5 In niet-conventionele ruimte	312	21.2
6 Bij familie/vrienden	626	42.5
7 Dreigende uithuiszetting	78	5.3
Onbekend/ander	26	1.8

1.9 Verblijfsituatie 29-30 oktober en 16-29 oktober 2020

Om na te gaan op welke verschillende verblijfplaatsen de getelde personen verbleven, wordt een vergelijking gemaakt tussen de verblijfplaats in de nacht van 29 op 30 oktober en de verblijfplaats(en) de voorafgaande twee weken (16-29 oktober). Onderstaande tabel toont deze vergelijking voor de personen die minstens één nacht in de openbare ruimte verbleven.

Tabel 8. Verblijfplaats 16 – 29 oktober 2020 met verblijfplaats 30 oktober 2020.

	Verblijfplaats 29 - 30 oktober 2020	Verblijfplaats 16-29 oktober 2020: in openbare ruimte	
		Aantal volwassenen	%
1	In openbare ruimte	106	58.9
2	In noodopvang	32	17.8
3	In opvang en tijdelijk verblijf	0	0.0
4	In instelling	1	0.6
5	In niet-conventionele ruimte	6	3.3
6	Bij familie/vrienden	26	14.4
	ETHOS Light	171	95.0
7	In woning met dreigende uithuiszetting	0	0.0
	Onbekend	9	5.0
	Totaal	180	100

In de periode van 16 tot 29 oktober 2020 werden 180 personen geteld die in de openbare ruimte verblijven. Dit aantal is beduidend groter dan het aantal buitenslapers tijdens de teldag. Van deze groep personen verblijven 106 personen (58.9%) ook in de nacht van 29 op 30 oktober in de openbare ruimte.

Onderstaande tabel geeft dezelfde vergelijking weer voor de groep personen die in de periode van 16 tot 29 oktober minstens één nacht in een niet-conventionele ruimte verblijft.

Tabel 9. Verblijfplaats 16 – 29 oktober 2020 met verblijfplaats 30 oktober 2020.

Verblijfplaats 29 - 30 oktober 2020		Verblijfplaats 16-29 oktober 2020: in een niet-conventionele ruimte	
		Aantal volwassenen	%
1	In openbare ruimte	24	7.7
2	In noodopvang	8	2.6
3	In opvang en tijdelijk verblijf	0	0.0
4	In instelling	1	0.3
5	In niet-conventionele ruimte	260	83.3
6	Bij familie/vrienden	13	4.2
	ETHOS Light	306	98.1
7	In woning met dreigende uithuiszetting	1	0.3
	Onbekend	5	1.6
Totaal		312	100

In de periode van 16 tot 29 oktober werden 312 personen geteld die in een niet-conventionele ruimte verblijven. De meerderheid verblijft ook in de nacht van 29 op 30 oktober in een niet-conventionele ruimte, namelijk 260 personen (83.3%).

2 De profielkenmerken

In dit onderdeel worden de verschillende profielkenmerken van de getelde dak- en thuisloze volwassenen besproken. Eerst wordt er telkens ingegaan op de verdeling van het kenmerk binnen de gehele onderzoekspopulatie. Vervolgens wordt ingezoomd op de verdeling van het kenmerk binnen de ETHOS Light-categorieën.

2.1 Geslacht en leeftijd

Tabellen 10 en 11 geven de verdeling weer naar geslacht en leeftijd. De meerderheid van de getelde volwassenen is mannelijk, namelijk 70%. Wat betreft de leeftijd is meer dan één op vier van de getelde personen jonger dan 30 jaar. Het gaat om een aanzienlijk deel: 420 personen of 28.6% is tussen 18 en 29 jaar.⁸ Ook de 30- tot 39-jarigen en de 40- tot 49-jarigen zijn een grote groep, het gaat respectievelijk om 394 personen (26.8%) en 341 personen (23.2%). Ongeveer 7% is ouder dan 60 jaar.

⁸ Er werden tien minderjarigen geteld. Dat betekent dat er voor hen een vragenlijst werd ingevuld. Er werd besloten om deze personen toch te includeren voor de volledigheid. Deze personen behoren niet tot de groep minderjarige kinderen die verder in dit hoofdstuk besproken wordt.

Tabel 10. Geslacht van de getelde dak- en thuisloze personen op 30 oktober 2020.

	Aantal volwassenen	%
Man	1031	70.0
Vrouw	435	29.6
X	6	0.4
Totaal	1472	100

Tabel 11. Leeftijd van de getelde dak- en thuisloze personen op 30 oktober 2020.

	Aantal volwassenen	%
< 18 jaar	10	0.7
18 – 25 jaar	250	17.0
26 – 29 jaar	160	10.9
30 – 39 jaar	394	26.8
40 – 49 jaar	341	23.2
50 – 59 jaar	205	13.9
60 – 69 jaar	74	5.0
70 – 79 jaar	23	1.6
> 80 jaar	4	0.3
Onbekend	11	0.7
Totaal	1472	100

Tussen de verschillende ETHOS Light-categorieën vallen enkele verschillen op wat betreft geslacht en leeftijd. Het grootste percentage mannen verblijft in de openbare ruimte (87.1%) en de noodopvang (82.3%). In opvang en tijdelijk verblijf is slechts iets meer dan de helft mannelijk (53.3%). De andere ETHOS Light-categorieën benaderen de verhouding in tabel 10.

Wat betreft de leeftijd valt de grote groep jongvolwassenen op die tijdelijk verblijft bij familie of vrienden: van alle personen die tijdelijk bij familie of vrienden verblijven is 33.9% tussen 18 en 29 jaar. Het grootste percentage ouderen verblijft in een niet-conventionele ruimte: 29.9% is 50 jaar of ouder.

2.2 Nationaliteit en geboorteland

Tabel 12 toont de nationaliteit van de getelde volwassenen. 670 getelde volwassenen (45.5%) hebben de Belgische nationaliteit. 41.4% heeft België eveneens als geboorteland.

Tabel 12. Nationaliteit van de getelde dak- en thuisloze personen op 30 oktober 2020.

	Aantal volwassenen	%
Belg	670	45.5
Niet-Belg	780	53.0
Staatloos	10	0.7
Onbekend	12	0.8
Totaal	1472	100

Bij sommige ETHOS Light-categorieën wijkt de verdeling naar nationaliteit af. Van de personen die in de noodopvang verblijven is 29.2% Belg en van de personen die in een niet-conventionele ruimte verblijven is 36.0% Belg. Anderzijds heeft 91.9% van de personen in een instelling de Belgische nationaliteit. De verdeling op vlak van geboorteland toont dezelfde tendensen.

In onderstaande tabel zijn de meest voorkomende andere nationaliteiten en geboortelanden weergegeven en hun percentage t.o.v. alle getelde volwassenen (1472). Slowaken, Bulgaren en Roemenen maken het grootste deel van de niet-Belgen uit, namelijk 16.7% van de totale getelde dak- en thuisloze volwassenen. Wat betreft het geboorteland vertegenwoordigt deze groep 15.7%.

Tabel 13. Top 10 andere nationaliteiten en geboortelanden geteld op 30 oktober 2020.

	Nationaliteit		Geboorteland	
	Aantal volwassenen	%	Aantal volwassenen	%
Slowakije	98	6.7	80	5.4
Bulgarije	74	5.0	81	5.5
Roemenië	73	5.0	71	4.8
Albanië	57	3.9	57	3.9
Marokko	57	3.9	61	4.1
Algerije	47	3.2	46	3.1
Ghana	43	2.9	49	3.3
Afghanistan	33	2.2	41	2.8
Tunesië	30	2.0	34	2.3
Turkije	27	1.8	35	2.4

2.3 Verblijfsstatuut en verblijfsdocumenten van niet-Belgen

Bij de 790 personen met een andere nationaliteit dan de Belgische werd het verblijfsstatuut en de verblijfsdocumenten⁹ bevestigd. Onderstaande tabel toont de verdeling op vlak van het verblijfsstatuut.

Een tijdelijk verblijfsrecht is een verblijfsrecht dat beperkt is in de tijd en/of voorwaardelijk is: het kan stopgezet worden als niet aan de voorwaarden is voldaan. Met 'in procedure' worden personen bedoeld die zich in een fase, gaande van het verzoek voor een verblijfsrecht tot de uiteindelijke beslissing, bevinden. Tijdens deze hangende procedure hebben deze personen geen wettig verblijf (Agentschap Integratie en Inburgering, 2020).

⁹ Er werd gekozen voor de term 'verblijfsdocumenten' als noemer (niet in juridisch-technische zin).

Tabel 14. Verblijfsstatuut van de getelde niet-Belgen en staatloze personen op 30 oktober 2020.

	Aantal volwassenen	%
Permanent verblijfsrecht	109	13.8
Tijdelijk verblijfsrecht	98	12.4
In procedure	42	5.3
Onwettig verblijf	453	57.3
Ander	29	3.7
Onbekend	59	7.5
Totaal	790	100

453 getelde personen verblijven onwettig in België. Dit is meer dan de helft van alle niet-Belgen (57.3%). Personen met een onwettig verblijf vormen in totaal ongeveer 30% van alle getelde dak- en thuisloze volwassenen. 109 personen (13.8% van de niet-Belgen) hebben een permanent verblijfsrecht en 98 personen (12.4% van de niet-Belgen) hebben een tijdelijk verblijfsrecht. Bij 59 personen is de informatie over het verblijfsstatuut niet gekend door de praktijkwerker.

De verdeling naar verblijfsstatuut verschilt tussen de ETHOS Light-categorieën. Van de personen die in de openbare ruimte verblijven, heeft 65.6% een onwettig verblijf. Bij personen die bij familie of vrienden verblijven, betreft dit 68.6%. Bij personen die in een niet-conventionele ruimte verblijven, gaat het om 62.9% met een onwettig verblijf. Personen in opvang of tijdelijk verblijf, personen in een instelling en personen die dreigen uit huis gezet te worden hebben vaker een permanent of tijdelijk verblijfsrecht, het gaat respectievelijk om 56.9%, 72.8% en 71.5%.

Naast het verblijfsstatuut werd ook naar de verblijfsdocumenten gevraagd bij personen zonder de Belgische nationaliteit. Tabel 15 toont de verdeling.

Tabel 15. Verblijfsdocumenten van de getelde niet-Belgen en staatloze personen op 30 oktober 2020.

	Aantal volwassenen	%
A - Bewijs van inschrijving in het Vreemdelingenregister voor derdelanders - beperkte duur	34	4.3
B - Bewijs van inschrijving in het Vreemdelingenregister voor derdelanders - onbeperkte duur	35	4.4
C - Verblijfskaart voor gevestigde vreemdeling of voor Zwitser met (duurzaam) verblijf	14	1.8
D - Verblijfsvergunning voor langdurig ingezetene	2	0.3
E - Verklaring van inschrijving voor Unieburgers met verblijf van meer dan drie maanden	44	5.6
E+ - Verblijfskaart voor Unieburgers met duurzaam verblijf	41	5.2
F - Verblijfskaart voor derdelands familielid van Unieburger of Belg - procedure gezinshereniging	17	2.2
F+ - Duurzaam verblijfskaart voor derdelands familielid van Unieburger of Belg	9	1.1
H - Europese blauwe kaart voor hoogopgeleide werknemer	1	0.1
Attest van immatriculatie (oranje kaart)	8	1.0
Bijlage 3 – Aankomstverklaring voor derdelanders in kort verblijf	6	0.8
Bijlage 13 – Bevel om het grondgebied te verlaten	18	2.3
Bijlage 15 – Attest dat voorlopig het verblijf dekt	3	0.4
Bijlage 26 – Registratie asielaanvraag	5	0.6
Bewijs van aanmelding – Verzoek om internationale bescherming	3	0.4
Ontvangstbewijs artikel 9 bis – Humanitaire regularisatie, een machtiging tot verblijf voor meer dan 3 maanden ¹⁰	23	2.9
Ander	166	21.0
Onbekend	368	46.6

De laatste verblijfsdocumenten blijken vaak niet gekend door de praktijkwerker die de vragenlijst invulde. Het gaat om bijna de helft van de getelde niet-Belgen (46.6%) waarbij deze informatie ontbreekt. Bij de categorie 'ander' werd 96 keer aangegeven dat de persoon over geen enkel verblijfsdocument beschikt. 14 keer werd vermeld dat de persoon een Roemeense identiteitskaart heeft. In andere gevallen werd een andere bijlage die niet in de lijst voorkwam aangegeven: onder andere bijlage 19, bijlage 20, bijlage 21 en bijlage 26Q. Bijlage 20 en bijlage 21 (beslissing tot weigering van verblijf van meer dan drie maanden met bevel om het grondgebied te verlaten) zijn beiden groepen die behoren tot mensen zonder wettig verblijf. Bij deze vraag konden meerdere antwoorden worden aangeduid.

¹⁰ Bijlage 13 en artikel 9 bis zijn in se geen verblijfsdocumenten (aangezien er geen verblijfsrecht aan gekoppeld is), maar zijn toch in deze tabel opgenomen voor de volledigheid.

2.4 Samenstelling huishouden

Tabel 16 toont de verdeling volgens het huishouden. Dit bestaat uit de personen met wie de dak- of thuisloze persoon een verblijfplaats deelt. Het gaat om de personen met wie de persoon samenwoont en samenleeft en enkel om private huishoudens (bv. geen studentenhuizen). Wanneer een persoon tijdelijk bij familie of vrienden inwoont, behoren deze personen niet tot het huishouden, aangezien het voor deze personen niet om een tijdelijke verblijfplaats gaat. Het gaat ook telkens om de feitelijke situatie: ongehuwde partners worden aangeduid als partners.

Bij de groep minderjarige kinderen worden twee groepen onderscheiden: 1) de direct betrokken kinderen die zich in dezelfde precare woonsituatie bevinden als hun ouder(s) en 2) de indirect betrokken kinderen die zich niet in dezelfde precare woonsituatie bevinden als hun ouder(s). Het gaat telkens om de kinderen van de persoon en/of de kinderen van de partner van de persoon. Wanneer de persoon geen contact meer heeft met zijn/haar kinderen, werd bij beide groepen 'geen' kinderen aangeduid.

Tabel 16. Samenstelling huishouden van de getelde dak- en thuisloze personen op 30 oktober 2020.

	Aantal volwassenen	%
Alleenstaand zonder kinderen	848	57.6
Alleenstaand met direct betrokken kind(eren)	101	6.9
Alleenstaand met indirect betrokken kind(eren)	123	8.4
Met partner zonder kinderen	110	7.5
Met partner met direct betrokken kind(eren)	155	10.5
Met partner met indirect betrokken kinderen	7	0.5
Met ouder(s) zonder kinderen	29	2.0
Met ouder(s) met kind(eren)	12	0.8
Ander familieverband zonder kinderen	26	1.8
Ander familieverband met kind(eren)	10	0.7
Ander	1	0.1
Onbekend	50	3.4
Totaal	1472	100

De meerderheid van de getelde dak- en thuisloze personen betreft alleenstaanden zonder kinderen, namelijk 848 personen of 57.6%. 224 personen zijn alleenstaand met kinderen waarvan 101 (6.9%) met direct betrokken kinderen en 123 (8.4%) met indirect betrokken kinderen. 155 personen (10.5%) hebben een partner en direct betrokken kind(eren). 110 personen (7.5%) hebben een partner zonder kinderen. Verder bevindt een klein deel van de getelde volwassenen zich samen met hun ouder(s) in een precare woonsituatie (bv. meerderjarige zoon of dochter die inwoont bij ouder). Het gaat om 29 personen of 2.0%. Bij 12 personen (0.8%) zijn er in deze situatie ook eigen kinderen betrokken. Verderop wordt dieper ingegaan op de situatie van de minderjarige kinderen.

Binnen de ETHOS Light-categorieën valt op dat personen die in opvang verblijven of dreigen uit huis gezet te worden minder vaak alleenstaand zonder kinderen zijn: 42.6% in opvang of tijdelijk verblijf is alleenstaand zonder kinderen en 46.7% van de personen met een dreigende uithuiszetting. De grootste groep alleenstaanden zonder kinderen bevindt zich bij de personen in een instelling, namelijk 72.8%. Verder zijn alleenstaanden met kinderen het vaakst personen in opvang en tijdelijk verblijf (17.8%). Personen met zowel een partner als kinderen bevinden zich het vaakst in volgende ETHOS Light-categorieën: personen die dreigen uit huis gezet te worden (28.0%), personen in een niet-conventionele ruimte (21.7%) en personen in opvang of tijdelijk verblijf (20.7%).

2.5 Gezondheid

Tabel 17 toont de verdeling van gezondheidsproblemen van de getelde dak- en thuisloze personen. Er konden meerdere gezondheidsproblemen worden aangeduid. Aangezien de meeste vragenlijsten door een praktijkwerker of hulpverlener werden ingevuld zonder de aanwezigheid van de dak- of thuisloze persoon, gaat het steeds om een inschatting of een vermoeden van deze gezondheidsproblemen.

482 getelde personen (32.7%) hebben geen gezondheidsproblemen. De tweede grootste groep betreft personen met een psychische of psychiatrische problematiek, namelijk 438 personen of 29.8%, gevolgd door de groep van personen met een verslaving, namelijk 377 personen of 25.6%. 274 personen (18.6%) hebben chronische gezondheidsproblemen. De groep van personen met een fysieke of verstandelijke beperking betreft 164 getelde personen: 67 (4.6%) met een fysieke beperking, 97 (6.6%) met een verstandelijke beperking. Andere vermelde gezondheidsproblemen zijn: vermoeidheid, stress, problemen met het gebit, arbeidsongevallen...

Tabel 17. Gezondheid van de getelde dak- en thuisloze personen op 30 oktober 2020.

	Aantal volwassenen	%
Lichamelijke problemen (lange termijn)	274	18.6
Fysieke beperking	67	4.6
(Vermoeden van) verstandelijke beperking	97	6.6
(Vermoeden van) psychische/psychiatrische problemen	438	29.8
(Vermoeden van) verslaving	377	25.6
Geen gezondheidsproblemen	482	32.7
Ander	21	1.4
Onbekend	162	11.0

Voor 221 personen werden zowel psychische/psychiatrische problemen aangeduid als een verslavingsproblematiek. Dit is 15.0% van de gehele getelde populatie. 28 personen van deze 221 hebben daarnaast ook een verstandelijke beperking. 37 personen hebben zowel een verslaving als een verstandelijke beperking.

De grootste groep van personen met lichamelijke, langdurige problemen bevindt zich in opvang of tijdelijk verblijf, namelijk 27.2%. Bij de personen in de andere ETHOS Light-categorieën schommelt dit min of meer rond het percentage uit tabel 17 op dit vlak. 16.2% van de personen die in een instelling

verblijven, hebben een verstandelijke beperking, net als 10.7% van de personen in opvang of tijdelijk verblijf. Naast personen in een instelling (80.9%), hebben personen die in de openbare ruimte verblijven het vaakst (een vermoeden van) een psychische problematiek (36.3%). Ook wat betreft (een vermoeden van) een verslaving liggen de percentages bij deze groepen het hoogst: bij 46.3% van de personen in een instelling is er (een vermoeden van) een verslaving, net als bij 41.1% van de personen die in de openbare ruimte verblijven.

2.6 Verleden in een instelling

Bij de vraag omtrent het instellingsverleden konden meerdere instellingen aangeduid worden. Tabel 18 geeft de verdeling weer. Bijna één op vijf van de getelde dak- en thuisloze personen blijkt ooit een opgenomen te zijn in de psychiatrie, namelijk 289 personen of 19.6%. 181 van de getelde personen (12.3%) blijken ooit veroordeeld geweest tot een gevangenisstraf. 34 personen hebben een verleden in andere instellingen: in een ontwenningssklinik, een asielcentrum, beschut wonen... 35.3% heeft geen verleden in een instelling. Bij deze gegevens dient wel te worden opgemerkt dat een groot deel van de praktijkwerkers niet over deze informatie beschikte bij het invullen van de vragenlijst: in 32.1% van de gevallen is het instellingsverleden onbekend.

Tabel 18. Instellingsverleden van de getelde dak- en thuisloze personen op 30 oktober 2020.

	Aantal volwassenen	%
Gevangenis	181	12.3
Jeugdhulp	116	7.9
Psychiatrie	289	19.6
Andere instelling	34	2.3
Geen verleden in een instelling	522	35.5
Onbekend	472	32.1

Tussen de verschillende ETHOS Light-categorieën zijn er enkele verschillen wat betreft het verleden in een instelling. 25.0% van de personen in een instelling hebben een verleden in de gevangenis, net als 16.1% van de personen die in de openbare ruimte verblijven. 24.3% van de personen in een instelling hebben een verleden in de jeugdhulp. Wat betreft een verleden in de psychiatrie gaat het, naast de personen in een instelling (72.8%), om 27.4% van de personen die verblijven in de openbare ruimte. Zowel bij personen in de noodopvang, in opvang of tijdelijk verblijf, in een niet-conventionele ruimte als bij personen die verblijven bij familie of vrienden schommelt het aandeel dat geen verleden heeft in een instelling rond 40%. Bij personen die dreigen uit huis gezet te worden betreft dit 52.6%.

2.7 Inkomen

Eén op vier van de getelde dak- en thuisloze personen heeft geen inkomen, namelijk 375 personen of 25.5%. Bijna even groot is de groep van getelde personen die een (equivalent) leefloon ontvangt (24.2%). 190 personen hebben een informeel inkomen (12.9%). Bij de categorie 'ander' werd 25 keer gerapporteerd dat de persoon bedelt. Daarnaast werd onder andere ondersteuning van familie of vrienden, een vrijwilligersvergoeding, kinderbijslag... bij deze categorie vermeld. Bij deze vraag konden meerdere antwoorden worden aangeduid.

Tabel 19. Inkomen van de getelde dak- en thuisloze personen op 30 oktober 2020.

	Aantal volwassenen	%
Vast/tijdelijk werk	130	8.8
Werkloosheidsuitkering	128	8.7
Ziekte- of invaliditeitsuitkering	164	11.1
(Equivalent) leefloon	356	24.2
Uitkering handicap (IVT – ITT)	44	3.0
Pensioen	30	2.0
Informeel inkomen	190	12.9
Geen inkomen	375	25.5
Ander	82	5.6
Onbekend	56	3.8

24.9% van de personen in opvang of tijdelijk verblijf en 21.1% van de personen die dreigen uit huis gezet te worden, hebben vast of tijdelijk werk. Bij de andere ETHOS Light-categorieën ligt dit percentage een stuk lager. Personen die dreigen uit huis gezet te worden, hebben ook vaker een werkloosheidsuitkering (21.1%). Van de personen in een instelling ontvangt 38.2% een ziekte- of invaliditeitsuitkering en 21.3% een uitkering voor een handicap. Een informeel inkomen komt het meeste voor bij personen die in de openbare ruimte verblijven (17.7%), in de noodopvang (17.7%) of in een niet-conventionele ruimte (26.5%). De grootste groep die geen inkomen heeft, betreft de personen die bij familie of vrienden verblijven: 34.2% heeft geen inkomen. Het gebrek aan een inkomen komt minder vaak voor bij personen in opvang of tijdelijk verblijf (14.2%), bij personen in een instelling (11.8%) en bij personen die dreigen uit huis gezet te worden (6.6%).

2.8 Begeleiding van en referentieadres bij OCMW

Onderstaande tabel geeft de verdeling weer van personen die hulp of begeleiding ontvangen van het OCMW van Gent of een ander OCMW. Het gaat hierbij zowel om personen die een actieve begeleiding krijgen bij het OCMW als om personen die een medische kaart hebben. Onderstaande tabel geeft ook weer hoeveel personen al dan niet een referentieadres hebben bij het OCMW.

Tabel 20. Aantal getelde dak- en thuisloze personen die hulp of begeleiding ontvangen van een OCMW of een referentieadres hebben bij een OCMW op 30 oktober 2020.

	Hulp of begeleiding		Referentieadres	
	Aantal volwassenen	%	Aantal volwassenen	%
OCMW Gent	1033	70.2	330	22.4
OCMW andere stad/gemeente	34	2.3	14	1.0
Geen	316	21.5	1058	71.9
Onbekend	89	6.0	70	4.8

1033 getelde personen (70.2%) krijgen hulp of begeleiding van het OCMW van Gent. Het aantal dak- en thuisloze personen met een referentieadres bij het OCMW ligt laag: het betreft 330 personen of 22.4% voor het OCMW van Gent. In totaal gaat het om iets minder dan één op vier van alle getelde dak- en

thuisloze personen dat een referentieadres heeft bij het OCMW van Gent of van een andere stad of gemeente.¹¹ Wanneer dit afgezet wordt t.o.v. het totale aantal met een wettig verblijf gaat het ongeveer om één derde. Binnen de verschillende ETHOS Light-categorieën krijgen de personen die verblijven in een instelling, in de openbare ruimte of in een woning met een dreigende uithuiszetting het minst vaak hulp of begeleiding van het OCMW. Het gaat respectievelijk om 34.8%, 47.2% en 57.9%. Personen in opvang hebben het minst vaak een referentieadres (12.5%).

3 Kenmerken van dak- en thuisloosheid

In wat volgt wordt besproken hoe de getelde personen dak- of thuisloos werden en hoe lang ze reeds dak- of thuisloos zijn. Ook wordt dit bekeken per ETHOS Light-categorie.

3.1 Aanleiding van de dak- en thuisloosheid

Er konden verschillende aanleidingen voor het verlies van woonzekerheid aangeduid worden. Tabel 21 geeft een overzicht.

¹¹ Om als dak- of thuisloze persoon een referentieadres te vragen aan het OCMW moet voldaan zijn aan de volgende voorwaarden: 1) dak- of thuisloos zijn, 2) niet ingeschreven zijn in het bevolkingsregister, 3) onvoldoende bestaansmiddelen hebben om zelf voor een woning te zorgen, 4) beroep doen op het OCMW voor dienstverlening. Personen met een onwettig verblijf komen niet in aanmerking. Meer informatie via <https://www.vlaanderen.be/referentieadres>

Tabel 21. De aanleiding van het verlies van woonzekerheid bij de getelde dak- en thuisloze personen op 30 oktober 2020.

	Aantal volwassenen	%
Actie huisbaas (uithuiszetting)	194	13.2
Actie huisbaas (renovatie/verkoop)	65	4.4
Einde huurovereenkomst	70	4.8
Ongeschikte/onbewoonbare woning	96	6.5
Relatieproblemen	176	12.0
Conflict met familie of vrienden	201	13.7
Psychische problematiek	185	12.6
Overlijden	8	0.5
Werkloosheid	72	4.9
Geweld	49	3.3
Verslaving	158	10.7
Financiële redenen	195	13.2
Ontslag uit een instelling	96	6.5
Immigratie	466	31.7
Overmacht (brand, overstroming...)	5	0.3
Ander	97	6.6
Onbekend	77	5.2

Bijna één op drie van de getelde personen blijkt dak- of thuisloos te worden door immigratie. Het betreft 466 getelde volwassenen of 31.7%. Andere veel voorkomende redenen: een conflict met familie of vrienden (13.7%), uithuiszetting door de huisbaas (13.2%), financiële redenen (13.2%), een psychische problematiek (12.6%) en relatieproblemen (12.0%). Bij de categorie ‘ander’ werd onder andere 8 keer vermeld dat de persoon uit eigen keuze kraakt (“way of life”) en 7 keer dat de persoon bewust postmobiel woont of rondtrekt. Daarnaast is meer dan 20 keer gerapporteerd dat de precare woonsituatie een bewuste keuze is.

Er konden meerdere aanleidingen tegelijkertijd aangeduid worden. In 961 situaties (68.9%) werd door de hulpverlener één aanleiding opgegeven, in 264 situaties (18.9%) werden twee aanleidingen aangegeven en in 105 situaties (7.5%) drie. Vier of meer aanleidingen werden aangeduid voor 65 personen of 4.7%.

De aanleidingen ‘einde huurovereenkomst’ en ‘ongeschikte/onbewoonbare woning’ komen, naast bij personen met een dreigende uithuiszetting (10.5% en 35.5%), het vaakst voor bij personen in opvang of tijdelijk verblijf (10.1% en 15.4%). Vergeleken overheen de verschillende ETHOS Light-categorieën leiden relatieproblemen het vaakst tot dak- en thuisloosheid bij personen in opvang of tijdelijk verblijf (20.1%). De grootste groep van personen die dak- of thuisloos worden door een conflict met familie of vrienden, verblijft in een instelling (23.5%) of tijdelijk bij familie of vrienden (18.9%). Een psychische problematiek of een verslaving geeft, naast bij personen in een instelling (53.7% en 27.2%), het vaakst aanleiding tot dak- en thuisloosheid bij personen in de openbare ruimte (25.0% en 20.2%). Personen in opvang of

tijdelijk verblijf (13.0%) en personen in de openbare ruimte (8.9%) worden het vaakst dak- of thuisloos door werkloosheid. Geweld leidt het vaakst tot dak- en thuisloosheid bij personen in opvang of tijdelijk verblijf (5.3%) en bij personen in een instelling (7.4%). De groepen die door financiële problemen dak- of thuisloos worden, bevinden zich het vaakst in opvang of tijdelijk verblijf (20.1%), in een niet-conventionele ruimte (18.6%) en in de openbare ruimte (15.3%). Dak- en thuisloze personen waarbij immigratie de aanleiding vormt, verblijven ten slotte het vaakst in een niet-conventionele ruimte (49.6%), bij familie of vrienden (36.6%) of in de noodopvang (41.6%).

3.2 Duur van de dak- of thuisloosheid

Tabel 22 geeft de verdeling weer volgens de duur van de dak- of thuisloosheid van de 1472 getelde personen. Meer dan één op drie van de getelde dak- en thuisloze personen bevindt zich langer dan twee jaar in een situatie van een preciaire verblijfplaats. Het gaat om 571 personen of 38.8%. 281 getelde personen (19.1%) zijn vier tot elf maanden dak- of thuisloos en 247 personen (16.8%) één tot twee jaar. 76 personen (5.2%) beschikken nog over een woonplaats, dit zijn de personen die dreigen uit huis gezet te worden.¹²

Tabel 22. Duur dak- of thuisloosheid van de getelde dak- en thuisloze personen op 30 oktober 2020.

	Aantal volwassenen	%
< 3 maanden	136	9.2
4 – 11 maanden	281	19.1
1 – 2 jaar	247	16.8
> 2 jaar	571	38.8
Er is nog een woonplaats	76	5.2
Onbekend	161	10.9
Totaal	1472	100

Personen in opvang of tijdelijk verblijf zijn het vaakst minder dan drie maanden dak- of thuisloos (14.3%), vergeleken met de personen in de andere ETHOS Light-categorieën. Bij de meeste groepen schommelt het aantal dat vier tot elf maanden dak- of thuisloos is rond de 25%. Bij personen in de openbare ruimte betreft dit 18.9% en bij personen in een niet-conventionele ruimte gaat het om 6.1%. De grootste groep van personen die chronisch dak- of thuisloos is (meer dan twee jaar) verblijft in een niet-conventionele ruimte (59.8%).

4 Enkele groepen uitgelicht

In dit hoofdstuk worden enkele specifieke groepen besproken. Er wordt gestart met de betrokken kinderen. In de andere groepen wordt gewerkt aan de hand van bivariate analyses. Enkel de statistisch significante resultaten worden besproken, waarbij een p-waarde kleiner dan 0,05 als significant wordt

¹² De categorie 'er is nog een woonplaats' werd door de praktijkwerkers niet steeds geïnterpreteerd zoals bedoeld door de onderzoekers. Enkel personen die dreigen uit huis gezet te worden werden behouden (of toegevoegd) in deze categorie door de onderzoekers. Personen uit andere ETHOS Light-categorieën waarvoor werd aangeduid dat er nog een woonplaats is, werden naar de categorie 'onbekend' verplaatst.

beschouwd. Dit betekent dat er een statistisch vastgesteld verschil is. Niet-significante resultaten zijn niet opgenomen in dit rapport.

4.1 Betrokken minderjarige kinderen

Per getelde volwassen persoon werden ook het aantal betrokken minderjarige kinderen geteld. Dat kunnen direct betrokken kinderen (kinderen die de precare woonsituatie delen met hun ouder) of indirect betrokken kinderen (kinderen die ergens anders verblijven dan hun ouder) zijn. Onderstaande tabel geeft de aantallen weer. Het gaat om 713 direct en indirect betrokken kinderen in het totaal.

Tabel 23. Aantal getelde direct en indirect betrokken kinderen op 30 oktober 2020.

	N	%
Direct betrokken kinderen (0-12 jaar)	307	43.1
Direct betrokken kinderen (13-18 jaar)	94	13.2
Totaal direct betrokken kinderen	401	56.2
Indirect betrokken kinderen (0-12 jaar)	193	27.1
Indirect betrokken kinderen (13-18 jaar)	119	16.7
Totaal indirect betrokken kinderen	312	43.8
Totaal	713	100

4.1.1 *Verblijfplaats 29 – 30 oktober 2020 van de direct betrokken minderjarige kinderen*

Bij 267 getelde volwassenen (18.1%) zijn er direct betrokken kinderen. In het totaal gaat het om 401 kinderen die direct betrokken zijn bij de precare woonsituatie van de ouder(s). Dit betreft het vaakst kinderen tussen 0 en 12 jaar.

Tabel 24 toont aan dat de meerderheid van de direct betrokken kinderen zich samen met de ouder(s) in volgende ETHOS Light-categorieën bevindt: in opvang of tijdelijk verblijf (120 kinderen), in een niet-conventionele ruimte (82 kinderen) en bij familie of vrienden (128 kinderen). Daarnaast zijn 48 kinderen direct betrokken bij een dreigende uithuiszetting.

Tabel 24. Aantal direct betrokken kinderen bij de getelde dak- en thuisloze volwassenen op 30 oktober 2020.

	Aantal kinderen (0-12j)	%	Aantal kinderen (13-18j)	%	Totaal aantal kinderen	%
1 In openbare ruimte	6	2.0	1	1.1	7	1.7
2 In noodopvang	6	2.0	0	0.0	6	1.5
3 In opvang en tijdelijk verblijf	87	28.3	33	35.1	120	29.9
4 In instelling	6	2.0	0	0.0	6	1.5
5 In niet-conventionele ruimte	52	16.9	30	31.9	82	20.4
6 Bij familie/vrienden	105	34.2	23	24.5	128	31.9
ETHOS Light	262	85.4	87	92.6	349	87.0
7 Dreigende uithuiszetting	42	13.7	6	6.4	48	12.0
Onbekend/ander	3	1.0	1	1.1	4	1.0
Totaal	307	100	94	100	401	100

Van de 120 kinderen in opvang of tijdelijk verblijf, is de meerderheid gehuisvest met hun ouder(s) via Project Leegstand (35 kinderen). 25 kinderen verblijven samen met de ouder(s) in een opvangcentrum van het CAW. Van de 82 kinderen die samen met de ouder(s) in een niet-conventionele ruimte verblijven, wonen er 38 in een kamer zonder huurcontract, 27 in een caravan of woonwagen zonder domicilie en 15 in een kraakpand.

4.1.2 Enkele profielkenmerken van de direct betrokken minderjarige kinderen

Van de 267 getelde volwassenen met direct betrokken kinderen hebben er 213 (79.8%) een andere nationaliteit dan de Belgische. 37 ouders zijn in België geboren, de meest voorkomende andere geboortelanden zijn Slowakije (42), Roemenië (35) en Albanië (39). Van deze ouders zonder de Belgische nationaliteit verblijven er 121 (45.3%) onwettig in België, 26 (9.7%) hebben een permanent verblijfsrecht en 38 (14.2%) een tijdelijk verblijfsrecht.

95 (35.6%) van de personen met direct betrokken kinderen hebben geen inkomen, 58 personen (21.7%) hebben een leefloon en 45 personen (16.9%) hebben een informeel inkomen. Bij 159 van deze ouders (59.6%) zijn er geen gezondheidsproblemen. Ten slotte bevindt een aanzienlijk deel van deze personen zich reeds meer dan twee jaar in een situatie van dak- of thuisloosheid, namelijk 102 personen of 38.2%.

4.1.3 Enkele profielkenmerken van de indirect betrokken minderjarige kinderen

Bij 160 van de getelde volwassenen (10.9%) zijn er in totaal 312 kinderen indirect betrokken. Deze kinderen bevinden zich niet in dezelfde woonsituatie als de ouder(s). De dak- of thuisloosheid van de ouder heeft echter naar alle waarschijnlijkheid wel een impact op het welbevinden en de ontwikkeling van het kind.

Van de 160 getelde volwassenen met indirect betrokken kinderen hebben er 99 (61.9%) de Belgische nationaliteit. Van de 61 personen zonder de Belgische nationaliteit hebben 19 personen (31.1%) een permanent verblijfsrecht. 24 personen (39.3%) verblijven onwettig in België.

62 ouders (38.8%) ontvangen een leefloon, 24 (15.0%) een ziekte- of invaliditeitsuitkering en nog eens hetzelfde aantal heeft geen inkomen. Verder is er bij 61 van deze ouders (38.1%) een (vermoeden van) een psychische of psychiatrische problematiek en bij 58 (36.3%) een (vermoeden van) een verslaving. Hiervan is bij 37 personen sprake van de combinatie van beide problematieken. Eén op drie van deze ouders bevindt zich al meer dan twee jaar in een situatie van dak- of thuisloosheid, namelijk 53 personen.

4.2 Dak- en thuisloze vrouwen

Van alle getelde dak- en thuisloze volwassenen is 29.6% vrouwelijk. Het gaat in totaal om 435 vrouwen.

4.2.1 Verblijfplaats 29-30 oktober 2020

Tabel 25 geeft de verblijfplaats van mannen en vrouwen weer in de nacht van 29 op 30 oktober 2020.¹³ Vrouwen blijken vaker te verblijven in opvang en tijdelijk verblijf t.o.v. mannen (18.2% t.o.v. 8.7%). Daarnaast blijken vrouwen iets vaker verborgen dak- of thuisloos dan mannen: 18.9% verblijft in een niet-conventionele ruimte t.o.v. 17.6% van de mannen, 41.1% verblijft bij familie of vrienden t.o.v. 37.2% van de mannen.

Tabel 25. Verblijfplaats van het aantal getelde dak- en thuisloze vrouwen en mannen op 30 oktober 2020.

	Aantal vrouwen	%	Aantal mannen	%
1 In openbare ruimte	16	3.7	108	10.5
2 In noodopvang	19	4.4	93	9.0
3 In opvang en tijdelijk verblijf	79	18.2	90	8.7
4 In instelling	37	8.5	98	9.5
5 In niet-conventionele ruimte	82	18.9	181	17.6
6 Bij familie/vrienden	179	41.1	384	37.2
ETHOS Light	412	94.7	954	92.5
7 Dreigende uithuiszetting	20	4.6	55	5.3
Onbekend/ander	3	0.7	22	2.1
Totaal	435	100	1031	100

4.2.2 Profielkenmerken

Dak- en thuisloze vrouwen blijken vaker jonger: 23.2% van de vrouwen is tussen 18 en 25 jaar t.o.v. 14.4% van de mannen. In alle andere leeftijdscategorieën blijken de mannen in de meerderheid, behalve bij de 70 tot 79-jarigen: 2.5% is vrouw, 1.2% man.

Wat betreft de nationaliteit en het geboorteland blijken de mannen en vrouwen van elkaar te verschillen: 60.5% van de vrouwen is niet-Belg (of staatloos) t.o.v. 51.2% van de mannen, 67.6% van de vrouwen is niet in België geboren t.o.v. 55.0% van de mannen. De vrouwen zijn o.a. vaker geboren in Albanië (6.9% t.o.v. 2.6%), Ghana (6.9% t.o.v. 1.9%) en Roemenië (8.3% t.o.v. 3.4%). Verder hebben van

¹³ Voor 6 personen werd bij geslacht 'X' aangeduid. Deze personen worden in dit onderdeel buiten beschouwing gelaten.

de personen zonder de Belgische nationaliteit de vrouwen vaker een tijdelijk verblijfsrecht (17.3% t.o.v. 10.1%) en verblijven ze vaker onwettig in België (60.0% t.o.v. 56.7%) dan de mannen.

35.2% van de vrouwen heeft geen inkomen, t.o.v. 21.4% van de mannen. Vrouwen hebben daarnaast minder vaak vast of tijdelijk werk dan mannen (5.1% t.o.v. 10.5%). Ook hebben ze minder vaak een werkloosheidsuitkering (5.1% t.o.v. 10.3%) en een informeel inkomen (9.0% t.o.v. 14.6%). Wel hebben vrouwen vaker andere inkomensbronnen (8.7% t.o.v. 4.3%) zoals kinderbijslag en financiële ondersteuning door vrienden of familie.

Vrouwen zijn vaker dan mannen alleenstaand met direct betrokken kind(eren) (20.0% t.o.v. 1.4%) en minder vaak alleenstaand zonder kinderen (35.4% t.o.v. 66.8%). Vrouwen hebben daarnaast vaker een partner: 11.3% van de vrouwen heeft een partner zonder kind(eren) (t.o.v. 5.9% van de mannen), 17.5 van de vrouwen heeft een partner met direct betrokken kind(eren) (t.o.v. 7.7% van de mannen).

Verder zijn er bij vrouwen vaker kinderen direct betrokken. Bij 36.7% van de vrouwen is er sprake van direct betrokken kinderen van 0 tot 12 jaar (t.o.v. bij 10.6% van de mannen). Bij 13.9% van de vrouwen zijn er 13- tot 18-jarige kinderen direct betrokken (t.o.v. bij 4.8% van de mannen).

40.2% van de getelde dak- en thuisloze vrouwen heeft geen gezondheidsproblemen. Bij mannen ligt dit aantal lager, namelijk 29.5%. Verder hebben vrouwen minder vaak (een vermoeden van) een verslaving (12.2% t.o.v. 31.4%).

Vrouwen hebben minder vaak een instellingsverleden dan mannen. Bij vrouwen gaat het om 41.6% zonder instellingsverleden, bij mannen om 32.9%. Op het vlak van een verleden in de gevangenis zijn vrouwen sterk in de minderheid (4.1% t.o.v. 15.8%). Voor één op drie van zowel de mannen als vrouwen is de informatie over het instellingsverleden evenwel onbekend.

73.0% van de vrouwen krijgt hulp of begeleiding van het OCMW van Gent en 3.7% door het OCMW van een andere gemeente of stad. Bij de mannen gaat dit respectievelijk om 69.6% en 1.8%. Wel hebben vrouwen minder vaak dan mannen een referentieadres bij het OCMW: 67.4% t.o.v. 83.6%.

4.2.3 Kenmerken van de dak- of thuisloosheid

Vrouwen worden vaker dak- of thuisloos door relatieproblemen (17.2% t.o.v. 9.8%), geweld (5.1% t.o.v. 2.6%) of immigratie (37.5% t.o.v. 29.4%) dan mannen. De aanleiding voor de dak- of thuisloosheid heeft bij vrouwen minder vaak dan bij mannen te maken met: een actie van de huisbaas (bv. uithuiszetting) (9.9% t.o.v. 14.6%), een ongeschikt of onbewoonbaar verklaarde woning (4.4% t.o.v. 7.3%), een verslaving (4.6% t.o.v. 13.4%) of een ontslag uit een instelling (3.2% t.o.v. 8.0%).

De duur van de dak- of thuisloosheid is bij de getelde vrouwen vaker korter: 14.3% van de vrouwen is minder dan drie maanden dak- of thuisloos (t.o.v. 7.1% van de mannen) en 20.8% is vier tot elf maanden dak- of thuisloos (t.o.v. 18.5% van de mannen). Vrouwen zijn minder vaak chronisch dak- of thuisloos (meer dan twee jaar) dan mannen (33.0% t.o.v. 41.6%).

4.3 Dak- en thuisloze jongvolwassenen

In het totaal werden er 250 jongvolwassenen tussen 18 en 25 jaar geteld in Gent, dit betreft 17% van alle getelde personen. Bij onderstaande resultaten wordt telkens deze groep jongvolwassenen vergeleken met de andere meerderjarige dak- en thuisloze personen (26 tot +80 jaar).¹⁴

4.3.1 Verblijfplaats 29-30 oktober 2020

In de nacht van 29 op 30 oktober 2020 verbleven dak- en thuisloze jongvolwassenen vaker bij familie of vrienden dan de personen in de andere leeftijdsgroepen (51.2% t.o.v. 35.9%). Ook verbleven ze iets vaker in een instelling (10.8% t.o.v. 8.6%). Onderstaande tabel geeft de verdeling weer.

Tabel 26. Verblijfplaats van het aantal getelde dak- en thuisloze jongvolwassenen en het aantal personen in de andere leeftijdsgroepen op 30 oktober 2020.

	Aantal jongvolwassenen (18-25j)	%	Anderen	%
1 In openbare ruimte	13	5.2	110	9.1
2 In noodopvang	12	4.8	101	8.3
3 In opvang en tijdelijk verblijf	22	8.8	147	12.1
4 In instelling	27	10.8	104	8.6
5 In niet-conventionele ruimte	36	14.4	227	18.7
6 Bij familie/vrienden	128	51.2	435	35.9
ETHOS Light	238	95.2	1124	92.7
7 Dreigende uithuiszetting	9	3.6	66	5.4
Onbekend/ander	3	1.2	22	1.8
Totaal	250	100	1212	100

4.3.2 Profielkenmerken

Dak- en thuisloze jongvolwassenen zijn vaker vrouwelijk: van alle getelde jongvolwassenen is 40.4% vrouw t.o.v. 27.1% bij de personen in de andere leeftijdscategorieën.

Qua nationaliteit wijkt de verdeling binnen de jongvolwassenen niet veel af t.o.v. de andere leeftijdsgroepen. Op vlak van het geboorteland komt het percentage Belgen bij de jongvolwassenen eveneens ongeveer overeen met dat bij de andere leeftijdscategorieën. Bij enkele landen liggen de verschillen verder uit elkaar. Zo is 10% van de jongvolwassenen in Slowakije geboren t.o.v. 4.6% van de personen in de andere leeftijdscategorieën. 9.2% van de jongvolwassenen is in Afghanistan geboren t.o.v. 1.5% van de personen in de andere leeftijdsgroepen.

131 jongvolwassenen zijn niet-Belg of staatloos. De verdeling van het verblijfsstatuut bij deze jongvolwassenen verschilt ten opzichte van deze bij de andere leeftijdsgroepen. 20.6% van de jongvolwassenen zonder de Belgische nationaliteit heeft een tijdelijk verblijfsrecht, 8.4% is in procedure

¹⁴ Er werd ook voor 10 minderjarigen een vragenlijst ingevuld. Bij de resultaten over de jongvolwassenen werden deze 10 personen buiten beschouwing gelaten. Ze werden noch bij de groep van de jongvolwassenen gerekend, noch bij de groep van de andere leeftijdscategorieën.

en 47.3% verblijft onwettig in België. Bij de andere leeftijdsgroepen zijn deze percentages respectievelijk 10.8%, 4.6% en 59.9%. Jongvolwassenen zonder de Belgische nationaliteit hebben dus vaker een tijdelijk verblijfsrecht en zijn vaker in procedure dan de anderen. Ze verblijven minder vaak onwettig in België.

Op het vlak van inkomen blijken jongvolwassenen minder vaak een ziekte- of invaliditeitsuitkering te hebben dan de andere leeftijdsgroepen (3.6% t.o.v. 12.8%). Jongvolwassenen hebben anderzijds vaker een leefloon (32.8% t.o.v. 22.5%) en vaker geen inkomen (30.4% t.o.v. 24.3%) dan de personen in de andere leeftijdsgroepen. Ze hebben ook vaker andere inkomensbronnen (8.4% t.o.v. 4.8%) zoals kinderbijslag en een studentenjob.

Op vlak van de samenstelling van het huishouden wonen de jongvolwassenen vaker samen met partner en kind, namelijk 15.2% t.o.v. 9.7% van de personen in de andere leeftijdsgroepen. Ook verblijven ze vaker bij de ouders zonder eigen kinderen (5.6% t.o.v. 1.2%) en bij de ouders met eigen kinderen (3.2% t.o.v. 0.3%). Personen uit de andere leeftijdsgroepen zijn vaker alleenstaand dan de jongvolwassenen: zonder kinderen (57.9% t.o.v. 54.4%), met direct betrokken kinderen (7.3% t.o.v. 5.2%) en met indirect betrokken kinderen (9.2% t.o.v. 4.8%). Ook hebben ze vaker een partner zonder kinderen dan de jongvolwassenen (8.1% t.o.v. 4.8%).

Jongvolwassenen blijken vaker direct betrokken jonge kinderen te hebben dan de personen in de andere leeftijdsgroepen: 28.8% heeft kinderen van 0 tot 12 jaar (t.o.v. 17.3%). Op het vlak van de indirect betrokken kinderen van 0 tot 12 jaar is er weinig verschil tussen jongvolwassenen en de andere leeftijdsgroepen. Jongvolwassenen hebben wel minder vaak indirect betrokken kinderen van 13 tot 18 jaar, namelijk 0.0% t.o.v. 7.2%.

Jongvolwassenen hebben minder vaak gezondheidsproblemen dan de personen in de andere leeftijdsgroepen: 46.8% van de jongvolwassenen heeft geen gezondheidsproblemen t.o.v. 30.0% bij de anderen. Ze hebben minder vaak lichamelijke problemen (6.4% t.o.v. 21.3%), minder vaak (een vermoeden van) psychische of psychiatrische problemen (24.0% t.o.v. 30.8%), alsook minder vaak (een vermoeden van) een verslaving (18.4% t.o.v. 27.1%). Wel blijkt er vaker (een vermoeden van) een verstandelijke handicap te zijn bij de getelde jongvolwassenen (14.8% t.o.v. 4.8%).

Verder hebben jongvolwassenen vaker een verleden in de jeugdhulp dan personen in de andere leeftijdsgroepen (24.0% t.o.v. 4.0%). Ze hebben minder vaak een verleden in volgende instellingen: de gevangenis (4.4% t.o.v. 13.9%) en de psychiatrie (12.0% t.o.v. 21.0%). Deze informatie is echter voor één op vier van de jongvolwassenen onbekend en voor één op drie van de personen in de andere leeftijdsgroepen.

Ten slotte hebben jongvolwassenen minder vaak een referentieadres bij het OCMW dan personen in de andere leeftijdsgroepen (14.5% t.o.v. 24.4%).

4.3.3 Kenmerken van dak- en thuisloosheid

De situatie van dak- of thuisloosheid blijkt bij de getelde jongvolwassenen vaker te zijn ontstaan door een conflict met familie of vrienden dan bij de personen in de andere leeftijdsgroepen (29.2% t.o.v. 10.2%). Ook komt het bij jongvolwassenen vaker door een ontslag uit een instelling (11.2% t.o.v. 5.4%). De aanleiding is anderzijds minder vaak werkloosheid (2.0% t.o.v. 5.5%) of een verslaving (4.4% t.o.v. 12.1%) bij jongvolwassenen. Ook komt het minder vaak door relatieproblemen (7.6% t.o.v. 12.9%).

Bij de getelde jongvolwassenen is de duur van de dak- of thuisloosheid minder lang dan bij de anderen. 19.4% van de jongvolwassenen is minder dan drie maanden dak- of thuisloos en 28.2% is tussen vier en elf maanden dak- of thuisloos. Bij de personen in de andere leeftijdsgroepen is dit respectievelijk 7.0% en 17.3%. Chronische dak- of thuisloosheid (meer dan twee jaar) blijkt minder bij de jongvolwassenen voor te komen (22.2% t.o.v. 42.7%).

4.4 De doelgroep van Housing First

De doelgroep van Housing First wordt in dit onderzoek gedefinieerd als de dak- en thuisloze personen die reeds lange tijd dak- of thuisloos zijn (langer dan twee jaar) en die kampen met psychische problemen en/of verslavingsproblemen. In het totaal behoren er 253 personen (17.2%) tot deze groep¹⁵.

Het gaat om een relatief strikte afbakening van de Housing First-doelgroep. In de praktijk blijken de voorwaarden tot deelname soms minder streng (bv. chronische dakloosheid geen basisvoorwaarde). Deze strikte afbakening betreft de oorspronkelijke doelgroep, namelijk de meest kwetsbare personen.

4.4.1 Verblijfplaats 29-30 oktober 2020

Onderstaande tabel toont dat personen van de Housing First-doelgroep vaker in de openbare ruimte verblijven (14.2% t.o.v. 8.3%) en in een instelling (19.4% t.o.v. 9.5%) dan de andere getelde volwassenen. Ook verblijven ze iets vaker in de noodopvang (8.3% t.o.v. 7.7%) en in een niet-conventionele ruimte (14.6% t.o.v. 11.9%).

Tabel 27. Verblijfplaats van het aantal getelde dak- en thuisloze personen van de Housing First-doelgroep t.o.v. de andere personen op 30 oktober 2020.

	Housing First- doelgroep	%	Anderen	%
1 In openbare ruimte	36	14.2	74	8.3
2 In noodopvang	21	8.3	69	7.7
3 In opvang en tijdelijk verblijf	21	8.3	111	12.4
4 In instelling	49	19.4	85	9.5
5 In niet-conventionele ruimte	37	14.6	106	11.9
6 Bij familie/vrienden	83	32.8	354	39.7
ETHOS Light	247	97.6	799	89.6
7 Dreigende uithuiszetting	0	0.0	75	8.4
Onbekend/ander	6	2.4	18	2.0
Totaal	253	100	892	100

4.4.2 Profielkenmerken

De getelde personen van de Housing First-doelgroep zijn vaker mannelijk: 81.0% is man t.o.v. 67.0% van de andere volwassenen. Ook zijn ze vaker 30 tot 59 jaar: 31.6% is 30 tot 39 (t.o.v. 26.6% van de anderen),

¹⁵ Voor 327 getelde personen is de informatie over de duur van de dak- of thuisloosheid en/of de gezondheid onbekend. Deze personen konden bijgevolg niet worden meegenomen in de vergelijkingen en worden in dit hoofdstuk buiten beschouwing gelaten.

30.0% is 40 tot 49 jaar (t.o.v. 21.3%) en 18.6% is 50 tot 59 jaar (t.o.v. 10.1%). Verder hebben deze personen vaker de Belgische nationaliteit (67.6% is Belg t.o.v. 47.4% van de anderen). Van de personen zonder de Belgische nationaliteit heeft deze doelgroep vaker een permanent verblijfsrecht (28.4% t.o.v. 17.1%), maar verblijven ze ook vaker onwettig in België (58.0% t.o.v. 48.4%).

Wat betreft het inkomen hebben de getelde personen die tot de doelgroep van Housing First behoren vaker een ziekte- of invaliditeitsuitkering (21.3% t.o.v. 11.1%) en vaker een uitkering voor een handicap (8.3% t.o.v. 2.5%). Ze hebben minder vaak vast of tijdelijk werk (4.0% t.o.v. 10.5%) en minder vaak geen inkomen (10.3% t.o.v. 25.4%).

Verder is deze doelgroep vaker alleenstaand zonder kinderen (70.4% t.o.v. 56.8%) en vaker alleenstaand met indirect betrokken kinderen (11.9% t.o.v. 8.7%). 5.4% van de doelgroep heeft één of meer direct betrokken kinderen tot 12 jaar t.o.v. 20.7% van de anderen.

30.4% van de personen van deze doelgroep hebben een verleden in de gevangenis t.o.v. 10.1% van de andere getelde personen. Ook zijn deze personen in hun verleden vaker opgenomen in de psychiatrie (44.7% t.o.v. 19.1%). 18.2% van de doelgroep heeft geen instellingsverleden t.o.v. 33.2% van de anderen. Voor 19% van de doelgroep is de informatie over het instellingsverleden echter onbekend, net als voor 34.8% van de andere getelde personen.

Personen die tot de doelgroep van Housing First behoren, krijgen vaker hulp of begeleiding van het OCMW van Gent (71.3% t.o.v. 65.2%). Ook hebben ze een stuk vaker een referentieadres bij het OCMW van Gent (49.2% t.o.v. 16.7%) dan de andere getelde personen.

4.4.3 Kenmerken van de dak- of thuisloosheid

De getelde personen die tot de doelgroep van Housing First behoren, worden vaker dak- of thuisloos omwille van een psychische problematiek (31.2% t.o.v. 11.3%) en/of een verslavingsproblematiek (32.8% t.o.v. 8.0%). Ook heeft de aanleiding voor de dak- of thuisloosheid vaker te maken met werkloosheid (7.9% t.o.v. 4.4%), financiële moeilijkheden (19.0% t.o.v. 12.9%) en een ontslag uit een instelling (13.0% t.o.v. 6.2%). Deze doelgroep wordt minder vaak dak- of thuisloos door een actie van de huisbaas (renovatie, verkoop) (2.8% t.o.v. 6.1%), door een ongeschikt- of onbewoonbaarverklaring (2.0% t.o.v. 9.2%) of door immigratie (15.8% t.o.v. 25.7%).

In het totaal werden 572 personen geteld die meer dan twee jaar dak- of thuisloos zijn. 253 personen hiervan (44.2%) hebben daarnaast psychische/psychiatrische problemen en/of een verslaving. Er werden 594 personen geteld die psychische/psychiatrische problemen en/of een verslaving hebben. 253 personen of 42.6% hiervan is meer dan twee jaar dak- of thuisloos.

4.5 Dak- en thuisloze personen zonder inkomen

375 dak- en thuisloze personen hebben geen inkomen. In dit onderdeel wordt deze groep vergeleken met de personen die wel een inkomensbron/inkomensbronnen hebben.

4.5.1 Verblijfplaats 29-30 oktober 2020

Onderstaande tabel geeft de verblijfplaats van deze doelgroep weer in de nacht van 29 op 30 oktober.

Tabel 28. Verblijfplaats van het aantal getelde dak- en thuisloze personen zonder inkomen t.o.v. de anderen op 30 oktober 2020.

	Aantal personen zonder inkomen	%	Anderen	%
1 In openbare ruimte	36	9.6	88	8.0
2 In noodopvang	31	8.3	82	7.5
3 In opvang en tijdelijk verblijf	24	6.4	145	13.2
4 In instelling	16	4.3	120	10.9
5 In niet-conventionele ruimte	63	16.8	201	18.3
6 Bij familie/vrienden	193	51.5	372	33.9
ETHOS Light	363	96.8	1008	91.9
7 Dreigende uithuiszetting	5	1.3	71	6.5
Onbekend/ander	7	1.9	18	1.6
Totaal	375	100	1097	100

Personen zonder inkomen verblijven een stuk vaker bij familie of vrienden (51.5% t.o.v. 33.9%) dan personen met een inkomen. Ook verblijven ze iets vaker in de openbare ruimte (9.6% t.o.v. 8.0%) en in de noodopvang (8.3% t.o.v. 7.5%).

4.5.2 Profielkenmerken

Het geslacht van personen zonder inkomen is vaker vrouwelijk: 40.9% van de personen zonder een inkomen is vrouw t.o.v. 25.8% van de personen met een inkomen. Personen zonder inkomen betreffen daarnaast voornamelijk niet-Belgen: 88.5% van de personen zonder een inkomen heeft niet de Belgische nationaliteit t.o.v. 40.9% van de personen met een inkomen. Van de niet-Belgen gaat het bij personen zonder inkomen vaker om personen met een onwettig verblijf (82.7%). Bij niet-Belgen met een inkomen heeft 39.2% een onwettig verblijf.

Wat betreft de samenstelling van het huishouden heeft deze doelgroep zowel vaker een partner zonder kinderen (11.7% t.o.v. 6.0%) als vaker een partner met kinderen (16.3% t.o.v. 18.6%). Er zijn vaker kind(eren) tussen 0 en 12 jaar direct betrokken (24.0% t.o.v. 17.2%). Anderzijds zijn er bij personen zonder een inkomen minder vaak kinderen indirect betrokken: bij 5.4% van de doelgroep zijn één of meer kinderen indirect betrokken tussen 0 en 12 jaar (t.o.v. bij 12.6% van de anderen) en bij 2.6% zijn één of meer kinderen indirect betrokken tussen 13 en 18 jaar (t.o.v. bij 7.4% van de anderen).

Iets minder dan de helft van de personen zonder inkomen heeft geen gezondheidsproblemen (45.3%). Bij personen met een inkomen betreft dit 28.4%. Bij personen zonder inkomen is er minder vaak (een vermoeden van) een verstandelijke beperking (2.1% t.o.v. 8.1%). Ook is er minder vaak (een vermoeden van) psychische/psychiatrische problemen (13.6% t.o.v. 35.3%) en (een vermoeden van) een verslaving (11.2% t.o.v. 30.5%). Wel is de informatie over de gezondheid vaker onbekend bij personen zonder inkomen (14.4% t.o.v. 9.8%).

Personen zonder inkomen hebben minder vaak een verleden in een instelling: 42.7% heeft geen instellingsverleden t.o.v. 33.0% van de personen met een inkomen. Ze hebben minder vaak een verleden in de gevangenis (5.1% t.o.v. 14.8%), in de jeugdhulp (5.3% t.o.v. 8.8%) en in de psychiatrie (5.1% t.o.v. 24.6%). De informatie over het instellingsverleden is echter een stuk vaker onbekend bij deze doelgroep (41.6% t.o.v. 28.8%).

Personen zonder inkomen hebben ten slotte minder vaak een referentieadres bij het OCMW: 2.1% van de doelgroep heeft een referentieadres t.o.v. 30.8% van de anderen.

4.5.3 Kenmerken van de dak- of thuisloosheid

De aanleiding van de dak- of thuisloosheid is bij deze doelgroep het vaakst immigratie: 66.7% van de personen zonder een inkomen werd dak- of thuisloos door immigratie t.o.v. 19.7% van de personen met een inkomen. Alle andere aanleidingen komen minder vaak voor bij deze doelgroep.

De duur van de dak- en thuisloosheid verschilt weinig tussen personen met of zonder een inkomen. Wel is de duur vaker onbekend voor personen zonder een inkomen (16.0% t.o.v. 8.5%).

4.6 Dak- en thuisloze personen die geen hulp of begeleiding krijgen van een OCMW

316 van alle getelde personen ontvangen geen hulp of begeleiding van het OCMW van Gent of een OCMW van een andere gemeente of stad. In dit onderdeel worden zij vergeleken met de personen die wel hulp of begeleiding ontvangen.

4.6.1 Verblijfplaats 29-30 oktober 2020

Onderstaande tabel geeft de verblijfplaats van deze doelgroep weer in de nacht van 29 op 30 oktober.

Tabel 29. Verblijfplaats van het aantal getelde dak- en thuisloze personen die geen hulp of begeleiding ontvangen van een OCMW t.o.v. de anderen op 30 oktober 2020.

	Aantal personen zonder hulp of begeleiding van het OCMW	%	Anderen	%
1 In openbare ruimte	45	14.2	79	6.8
2 In noodopvang	21	6.6	92	8.0
3 In opvang en tijdelijk verblijf	34	10.8	135	11.7
4 In instelling	85	26.9	51	4.4
5 In niet-conventionele ruimte	34	10.8	230	19.9
6 Bij familie/vrienden	67	21.2	498	43.1
ETHOS Light	286	90.5	1085	93.9
7 Dreigende uithuiszetting	27	8.5	49	4.2
Onbekend/ander	3	0.9	22	1.9
Totaal	316	100	1156	100

Personen die geen hulp of begeleiding van een OCMW krijgen, verblijven vaker in een instelling (26.9% t.o.v. 4.4%). Het gaat hierbij voornamelijk om personen in de psychiatrie. Daarnaast verblijft deze groep van personen die geen hulp/begeleiding krijgt van een OCMW vaker in de openbare ruimte (14.2% t.o.v. 6.8%) en bevinden ze zich vaker in een situatie van dreigende uithuiszetting (8.5% t.o.v. 4.2%).

4.6.2 Profielkenmerken

Personen die geen hulp of begeleiding van een OCMW ontvangen, bevinden zich vaker in de leeftijdsgroep van 40 tot 49 jaar (25.3% t.o.v. 22.6%) en iets vaker in de leeftijdsgroep van 18 tot 25 jaar

(17.4% t.o.v. 16.9%) en van 60 tot 69 jaar (5.4% t.o.v. 4.9%). Verder gaat het bij deze doelgroep vaker om personen met de Belgische nationaliteit (59.7% t.o.v. 41.7%) en om personen die in België geboren zijn (56.5% t.o.v. 37.3%). 127 van de 316 personen die geen hulp of begeleiding krijgen van een OCMW hebben niet de Belgische nationaliteit. Hun verblijfsstatuut is vaker onbekend (14.3% t.o.v. 5.3%). Ook zijn deze personen vaker in procedure (9.5% t.o.v. 4.6%). Ze verblijven minder vaak onwettig in België (43.7% t.o.v. 60.5%).

Qua inkomen ontvangt deze doelgroep vaker een werkloosheidsuitkering (11.4% t.o.v. 8.0%), een ziekte- of invaliditeitsuitkering (25.0% t.o.v. 7.4%), een uitkering voor een handicap (9.8% t.o.v. 1.1%) of een pensioen (3.5% t.o.v. 1.5%). Ook hebben ze vaker andere inkomensbronnen (8.2% t.o.v. 4.8%) zoals kinderbijslag.

Deze groep van personen is vaker alleenstaand zonder kinderen (66.5% t.o.v. 55.2%). Ook zijn ze vaker alleenstaand met indirect betrokken kinderen (10.8% t.o.v. 7.7%). Ze hebben minder vaak direct betrokken kinderen van 0 tot 12 jaar (12.1% t.o.v. 20.6%).

Op vlak van gezondheid hebben personen die geen hulp of begeleiding ontvangen van het OCMW vaker (een vermoeden van) psychische of psychiatrische problemen. 26.9% van deze personen heeft geen gezondheidsproblemen (t.o.v. 34.3% van de anderen).

Deze doelgroep blijkt verder vaker een verleden in de psychiatrie (33.5% t.o.v. 15.8%) en de jeugdhulp te hebben (11.1% t.o.v. 7.0%). 30.7% heeft geen instellingsverleden t.o.v. 36.8% van de anderen. Informatie over het instellingsverleden is bij 23.1% onbekend t.o.v. bij 34.5% van de anderen.

Ten slotte heeft deze doelgroep ook een stuk minder vaak een referentieadres bij een OCMW: 88.9% heeft geen referentieadres t.o.v. 67.7% van de anderen.

4.6.3 Kenmerken van de dak- of thuisloosheid

Personen die geen hulp of begeleiding ontvangen van een OCMW worden vaker dak- of thuisloos dankzij een actie van de huisbaas (renovatie, verkoop) (7.0% t.o.v. 3.7%), door een ongeschikte of onbewoonbare woning (10.1% t.o.v. 5.5%) of door een psychische problematiek (26.9% t.o.v. 8.7%). De situatie van dak- of thuisloosheid komt minder vaak door immigratie (20.6% t.o.v. 34.7%).

De duur van de dak- of thuisloosheid situeert zich bij deze doelgroep het vaakst tussen 4 en 11 maanden (23.7% t.o.v. 18.0%) en tussen 1 en 2 jaar (17.9% t.o.v. 16.6%). Ook bevinden deze personen zich vaker minder dan 3 maanden in een situatie van dak- of thuisloosheid (10.9% t.o.v. 8.9%). Ten slotte hebben deze personen ook vaker nog een woonplaats, maar dreigt er een uithuiszetting (8.7% t.o.v. 4.3%).

4.7 Acut dakloze personen

In wat volgt worden de kenmerken beschreven van de getelde personen die acut dakloos zijn, namelijk de personen die geen dak boven hun hoofd hebben. Deze doelgroep is als volgt samengesteld: personen die in de openbare ruimte, de noodopvang, een garage, een kraakpand, een auto of tent verbleven in de nacht van 29 op 30 oktober. Het gaat met andere woorden om ETHOS Light-categorieën 1 en 2 en een deel van 5 (niet-conventionele ruimte). In totaal zijn dit 314 personen of 21.3% van alle getelde dak- en thuisloze personen.

4.7.1 *Profielkenmerken*

Personen van deze doelgroep zijn vaker mannelijk (84.7% t.o.v. 66.1%) dan de anderen. Ook zijn ze vaker ouder: 29.3% is 30 tot 39 (t.o.v. 26.1%), 25.2% is 40 tot 49 (t.o.v. 22.6%), 15.6% is 50 tot 59 jaar (t.o.v. 13.5%) en 5.4% is 60 tot 69 jaar (t.o.v. 4.9%). Anders gezegd bevat deze doelgroep minder vaak jongvolwassenen (11.1% t.o.v. 18.6%).

Acuut dakloze personen hebben daarnaast iets minder vaak de Belgische nationaliteit (43.3% t.o.v. 46.2%). Op vlak van verblijfsstatuut verblijven de personen van deze doelgroep zonder de Belgische nationaliteit vaker onwettig in België (61.6% t.o.v. 56.7%). De informatie over het verblijfsstatuut is bij de groep van de acuut dakloze personen echter vaker onbekend (12.2% t.o.v. 5.2%). Verder heeft deze doelgroep vaker een informeel inkomen (16.9% t.o.v. 11.8%) en minder vaak vast of tijdelijk werk (3.8% t.o.v. 10.2%) dan de anderen.

Acuut dakloze personen zijn vaker alleenstaand zonder kinderen (65.6% t.o.v. 55.4%). Ook zijn ze iets vaker alleenstaand met indirect betrokken kinderen (9.2% t.o.v. 8.1%). Voor 10.5% van deze doelgroep is de informatie over het huishouden echter onbekend (t.o.v. voor 1.5% van de anderen).

9.5% van deze acuut dakloze personen heeft één of meer direct betrokken kinderen (t.o.v. 25.7%) en 16.5% heeft één of meer indirect betrokken kinderen (t.o.v. 13.6%). Bij 7.3% is de informatie over de direct betrokken kinderen echter niet gekend door de hulpverlener t.o.v. bij 2.6% bij de andere personen. Bij 11.1% is de informatie over de indirect betrokken kinderen onbekend (t.o.v. 4.8%).

Bij de getelde acuut dakloze personen is er vaker (een vermoeden van) een verslaving (35.4% t.o.v. 23.0%). 23.9% van deze doelgroep heeft geen gezondheidsproblemen t.o.v. 35.1% van de andere getelde personen.

26.1% heeft geen verleden in een instelling t.o.v. 38.0% van de anderen zonder instellingsverleden. Voor 42.0% van deze doelgroep is niet bekend of ze een instellingsverleden hebben (t.o.v. voor 29.4%).

Deze doelgroep krijgt ten slotte minder vaak hulp of begeleiding door een OCMW: 24.7% krijgt geen hulp/begeleiding t.o.v. 20.8% van de andere personen. Voor 9.9% is deze informatie onbekend (t.o.v. 4.3%). 30.8% van de doelgroep heeft een referentieadres bij een OCMW t.o.v. 21.5% van de anderen.

4.7.2 *Kenmerken van de dak- of thuisloosheid*

Bij de getelde acuut dakloze personen heeft de aanleiding van de dakloosheid vaker te maken met werkloosheid (7.6% t.o.v. 4.1%) of een verslaving (16.9% t.o.v. 9.1%). Het komt minder vaak door een einde van de huurovereenkomst (1.6% t.o.v. 5.6%), een ongeschikt- of onbewoonbaarverklaring (4.1% t.o.v. 7.2%) of een conflict met familie of vrienden (8.9% t.o.v. 14.9%). De aanleiding is voor 12.1% van de doelgroep echter onbekend (t.o.v. voor 3.4% van de anderen).

Deze doelgroep betreft daarnaast personen die vaker chronisch dakloos zijn: 45.2% is meer dan twee jaar dakloos (t.o.v. 37.3%). Voor 13.2% is de informatie over de duur niet gekend (t.o.v. voor 9.7% van de anderen).

4.8 Dak- en thuisloze personen die tijdelijk bij familie of vrienden verblijven

In dit onderdeel worden de kenmerken besproken van de personen die in de nacht van 29 op 30 oktober bij familie en vrienden verbleven bij gebrek aan een andere woonoplossing. In totaal gaat dit om 565 personen of 38.4% van alle getelde volwassenen.

4.8.1 Profielkenmerken

Personen die bij familie of vrienden verblijven zijn vaker jongvolwassen, namelijk tussen 18 en 25 jaar (22.7% t.o.v. 13.5%). Ook zijn ze iets vaker tussen 26 en 29 jaar (11.2% t.o.v. 10.7%) en tussen 30 en 39 jaar (29.6% t.o.v. 25.0%). Verder zijn ze minder vaak in België geboren (38.7% t.o.v. 43.1%). Geboortelanden die vaker voorkomen zijn onder andere Algerije (4.6% t.o.v. 2.2%), Ghana (6.9% t.o.v. 1.1%) en Marokko (5.3% t.o.v. 3.6%). In totaal werden er 784 personen geteld die niet de Belgische nationaliteit hebben, 315 daarvan verblijven bij familie of vrienden. Deze doelgroep heeft vaker dan de andere niet-Belgen een onwettig verblijf (68.6% t.o.v. 50.5%).

Wat betreft inkomen hebben personen die verblijven bij familie of vrienden vaker een leefloon (27.6% t.o.v. 22.1%). Ook hebben ze vaker geen inkomen (34.2% t.o.v. 20.1%). Deze groep heeft minder vaak vast of tijdelijk werk (6.9% t.o.v. 10.0%), een ziekte- of invaliditeitsuitkering (7.6% t.o.v. 13.3%), een uitkering voor een handicap (1.1% t.o.v. 4.2%) of een pensioen (1.1% t.o.v. 2.6%).

Personen die bij familie of vrienden verblijven zijn vaker alleenstaand zonder kinderen (60.2% t.o.v. 56.0%) en vaker alleenstaand met direct betrokken kinderen (8.7% t.o.v. 5.7%). Ze hebben minder vaak één of meer direct betrokken kinderen tussen 0 en 12 jaar (15.8% t.o.v. 21.4%) en tussen 13 en 18 jaar (4.5% t.o.v. 9.9%).

Wat betreft gezondheid, hebben personen die bij familie of vrienden verblijven vaker geen gezondheidsproblemen (41.1% t.o.v. 27.6%). Ze hebben minder vaak lichamelijke gezondheidsproblemen (14.7% t.o.v. 21.1%), een fysieke beperking (3.0% t.o.v. 5.5%) en (een vermoeden van) psychische/psychiatrische problemen (25.0% t.o.v. 32.7%).

41.9% van personen die bij familie of vrienden verblijven hebben geen verleden in een instelling (t.o.v. 31.4% van de anderen). Verder heeft deze groep minder vaak een verleden in de psychiatrie (13.8% t.o.v. 23.3%). Voor ongeveer één op drie van zowel de personen die bij familie of vrienden verblijven als de anderen is de informatie over het instellingsverleden echter onbekend.

Personen die bij familie of vrienden verblijven krijgen vaker hulp of begeleiding door een OCMW (85.4% t.o.v. 65.2%). Ook hebben ze vaker een referentieadres bij een OCMW (28.0% t.o.v. 20.6%).

4.8.2 Kenmerken van de dak- of thuisloosheid

De dak- of thuisloosheid wordt bij deze groep vaker veroorzaakt door een conflict met familie of vrienden (18.9% t.o.v. 10.4%) en door immigratie (36.6% t.o.v. 28.6%). Anderzijds is de aanleiding minder vaak een ongeschikt- of onbewoonbaarverklaarde woning (3.0% t.o.v. 8.7%), een psychische problematiek (6.5% t.o.v. 16.3%), werkloosheid (2.7% t.o.v. 6.3%) of een verslaving (8.3% t.o.v. 12.2%).

Personen die bij familie of vrienden verblijven zijn minder vaak chronisch dak- of thuisloos dan de anderen: ze zijn vaker minder dan drie maanden (10.8% t.o.v. 8.3%), tussen vier en elf maanden (24.1% t.o.v. 16.1%) of één tot twee jaar (20.4% t.o.v. 14.7%) dak- of thuisloos.

4.9 Dak- en thuisloze personen met niet-Belgische nationaliteit

In het totaal zijn er 790 personen (53.7%) geteld die niet de Belgische nationaliteit hebben of die staatloos zijn. In dit onderdeel worden zij vergeleken met de getelde personen met de Belgische nationaliteit.

4.9.1 Verblijfplaats 29-30 oktober 2020

Tabel 30 maakt een onderscheid tussen de verblijfplaats van de getelde Belgische dak- en thuisloze personen en de getelde dak- en thuisloze personen met een andere nationaliteit. In deze laatste groep zijn ook de staatloze personen meegenomen.

Tabel 30. Verblijfplaats van het aantal getelde dak- en thuisloze personen met Belgische en niet-Belgische nationaliteit op 30 oktober 2020.

	Aantal niet-Belgen	%	Aantal Belgen	%
1 In openbare ruimte	61	7.7	61	9.1
2 In noodopvang	78	9.9	33	4.9
3 In opvang en tijdelijk verblijf	96	12.2	71	10.6
4 In instelling	11	1.4	125	18.7
5 In niet-conventionele ruimte	167	21.1	95	14.2
6 Bij familie/vrienden	318	40.3	245	36.6
ETHOS Light	731	92.5	630	94.0
7 Dreigende uithuiszetting	42	5.3	32	4.8
Onbekend/ander	17	2.2	8	1.2
Totaal	790	100	670	100

De verborgen dak- en thuisloosheid is het grootst bij de niet-Belgen: 21.1% verblijft in een niet-conventionele ruimte en 40.3% verblijft bij familie of vrienden. Bij personen met de Belgische nationaliteit liggen deze percentages lager met respectievelijk 14.2% en 36.6%. Ook verblijven niet-Belgen vaker in de noodopvang (9.9% t.o.v. 4.9%), in opvang en tijdelijk verblijf (12.2% t.o.v. 10.6%), en dreigen ze iets vaker uit huis gezet te worden (5.3% t.o.v. 4.8%). Belgen verblijven anderzijds vaker in de openbare ruimte (9.1% t.o.v. 7.7%) en veel vaker in een instelling dan niet-Belgen (18.7% t.o.v. 1.4%).

4.9.2 Profielkenmerken

Van alle getelde dak- en thuisloze volwassenen zijn niet-Belgen vaker vrouwelijk: 33.3% van de niet-Belgen is vrouwelijk t.o.v. 24.9% van de Belgen. Meer niet-Belgen zijn tussen 26 en 29 jaar oud (12.3% t.o.v. 9.1%) en tussen 30 en 39 jaar oud (29.1% t.o.v. 24.5%).

Niet-Belgen hebben vaker geen inkomen (42.5% t.o.v. 5.7%) of een informeel inkomen (21.9% t.o.v. 2.5%) dan Belgen. Anderzijds hebben ze minder vaak een werkloosheidsuitkering (3.2% t.o.v. 15.2%), een ziekte- of invaliditeitsuitkering (2.4% t.o.v. 21.3%) of een leefloon (14.8% t.o.v. 35.4%) dan Belgen.

Qua samenstelling van het huishouden hebben niet-Belgen vaker direct betrokken kinderen en/of partners dan Belgen: 8.2% is alleenstaand met direct betrokken kind(eren), 10.1% heeft een partner zonder kinderen en 17.6% heeft een partner met direct betrokken kind(eren). Bij personen met de Belgische nationaliteit liggen deze percentages lager, het betreft respectievelijk 5.2%, 4.5% en 2.4%.

Belgen zijn veel vaker alleenstaand zonder kinderen (70.3% t.o.v. 47.3%) of alleenstaand met indirect betrokken kinderen (12.7% t.o.v. 4.8%).

Niet-Belgen hebben vaker direct betrokken kinderen: 26.9% van de getelde niet-Belgen heeft één of meer direct betrokken kinderen tussen 0 en 12 jaar (t.o.v. 8.3%) en 11.0% van de niet-Belgen heeft één of meer direct betrokken kinderen tussen 13 en 18 jaar (t.o.v. 3.2%). Bij de indirect betrokken kinderen is de vaststelling omgekeerd, niet-Belgen hebben minder vaak indirect betrokken kinderen: 7.0% t.o.v. 15.6% bij de 0 tot 12-jarigen, 3.7% t.o.v. 9.3% bij de 13 tot 18-jarigen.

Op vlak van gezondheid is er bij niet-Belgen minder vaak (een vermoeden van) een verstandelijke beperking (2.3% t.o.v. 11.5%), van psychische of psychiatrische problemen (14.4% t.o.v. 47.9%), of van een verslaving (11.3% t.o.v. 42.7%). 46.7% van de getelde niet-Belgen heeft geen gezondheidsproblemen t.o.v. 16.9% van de Belgen. Informatie over de gezondheid ontbreekt echter bij 13.5% van de niet-Belgen en bij 7.5% van de Belgen.

47.2% van de niet-Belgen heeft geen verleden in een instelling t.o.v. 21.9% van de Belgen. Belgen hebben vaker een verleden in de gevangenis (20.6% t.o.v. 5.4%), de jeugdhulp (15.4% t.o.v. 1.5%) en de psychiatrie (37.5% t.o.v. 4.6%). Bij 40.5% van de niet-Belgen en bij 21.6% van de Belgen is de informatie over het instellingsverleden echter onbekend.

Ten slotte ontvangt 76.7% van de niet-Belgen hulp of begeleiding van het OCMW van Gent t.o.v. 64.0% van de Belgen. 5.7% van de niet-Belgen heeft een referentieadres t.o.v. 42.3% van de Belgen.

4.9.3 Kenmerken van de dak- of thuisloosheid

De aanleiding voor de dak- en thuisloosheid is bij niet-Belgen vaker immigratie (58.2% t.o.v. 0.7%). Daarnaast zijn de getelde niet-Belgen vaker langer dak- of thuisloos: 41.3% is meer dan twee jaar dak- of thuisloos t.o.v. 36.5% van de Belgen. Voor 13.6% van de niet-Belgen is de informatie over de duur evenwel onbekend (t.o.v. voor 6.5% van de Belgen).

4.10 Dak- en thuisloze personen met een onwettig verblijf

In dit onderdeel worden personen met een onwettig verblijf vergeleken met alle andere personen: de Belgen met een permanent verblijfsrecht, de andere personen met een permanent of tijdelijk verblijfsrecht, de personen in procedure en de personen met een ander of onbekend verblijfsstatuut. In totaal gaat het om 453 personen met een onwettig verblijf (30.8% van alle getelde personen).¹⁶

4.10.1 Verblijfplaats 29-30 oktober 2020

De getelde personen met een onwettig verblijf blijken vaker verborgen dak- of thuisloos te zijn: 23.2% verblijft in een niet-conventionele ruimte (t.o.v. 15.6%) en 47.7% verblijft bij familie of vrienden (t.o.v. 34.2%). Ook verblijven deze personen vaker in de noodopvang (10.2% t.o.v. 6.6%). Tabel 31 toont de verdeling volgens verblijfplaats.

¹⁶ Aangezien er geen betrouwbare schattingen zijn van de aanwezigheid van het aantal personen met een onwettig verblijf in Gent, kan geen inschatting worden gemaakt van de mate van oververtegenwoordiging van personen met een onwettig verblijf binnen de dak- en thuislozenpopulatie.

Tabel 31. Verblijfplaats van het aantal getelde dak- en thuisloze personen met een onwettig verblijf versus de anderen op 30 oktober 2020.

	Aantal personen met onwettig verblijf	%	Anderen	%
1 In openbare ruimte	40	8.8	84	8.2
2 In noodopvang	46	10.2	67	6.6
3 In opvang en tijdelijk verblijf	33	7.3	136	13.3
4 In instelling	2	0.4	134	13.2
5 In niet-conventionele ruimte	105	23.2	159	15.6
6 Bij familie/vrienden	216	47.7	349	34.2
ETHOS Light	442	97.6	929	91.2
7 Dreigende uithuiszetting	2	0.4	74	7.3
Onbekend/ander	9	2.0	16	1.6
Totaal	453	100	1019	100

4.10.2 Profielkenmerken

De personen met een onwettig verblijf zijn iets vaker vrouwelijk t.o.v. de anderen: 34.4% is vrouw (t.o.v. 27.4% van de anderen).

Personen met een onwettig verblijf hebben een stuk vaker geen inkomen dan de anderen: 61.1% heeft geen inkomen (t.o.v. 9.6%). Ook hebben ze vaker een informeel inkomen (29.4% t.o.v. 5.6%). Deze doelgroep heeft minder vaak vast of tijdelijk werk (2.9% t.o.v. 11.5%). Als gevolg van het gebrek aan een verblijfsstatuut hebben deze personen geen recht op verschillende uitkeringen, wat in de cijfers wordt bevestigd: 0.0% heeft een werkloosheidsuitkering (t.o.v. 12.6%), 0.4% heeft een ziekte- of invaliditeitsuitkering (t.o.v. 15.9%), 0.7% heeft een leefloon (t.o.v. 34.6%), 0.0% heeft een uitkering voor een handicap (t.o.v. 4.3%) en 0.0% heeft een pensioen (t.o.v. 2.9%).

Personen met een onwettig verblijf hebben vaker een partner (al dan niet met kinderen): 11.5% heeft een partner zonder kinderen (t.o.v. 5.7%) en 19.4% heeft een partner met direct betrokken kind(eren) (t.o.v. 6.6%). In totaal heeft 23.7% één of meer direct betrokken kinderen van 0 tot 12 jaar en 11.2% heeft direct betrokken kinderen van 13 tot 18 jaar. Anderzijds hebben personen met een onwettig verblijf minder indirect betrokken kinderen: 4.8% heeft indirect betrokken kinderen van 0 tot 12 jaar (t.o.v. 13.6%) en 1.8% heeft er van 13 tot 18 jaar (t.o.v. 8.4%).

De helft van de personen met een onwettig verblijf heeft geen gezondheidsproblemen (50.3% t.o.v. 24.9%). Ook hebben ze minder vaak een fysieke beperking (2.9% t.o.v. 5.3%), (een vermoeden van) een verstandelijke beperking (1.1% t.o.v. 9.0%), (een vermoeden van) psychische of psychiatrische problemen (11.3% t.o.v. 38.0%) en (een vermoeden van) een verslaving (8.4% t.o.v. 33.3%). De informatie over de gezondheid is wel iets vaker onbekend voor deze doelgroep (14.6% t.o.v. 9.4%).

Personen zonder wettig verblijf hebben minder vaak een instellingsverleden: 47.5% t.o.v. 30.1%. De informatie over het instellingsverleden is echter heel vaak niet gekend door de hulpverleners (45.5% t.o.v. 26.1%).

Deze doelgroep krijgt vaker hulp of begeleiding van een OCMW: 84.7% t.o.v. 67.7% van de anderen. Personen met een onwettig verblijf hebben geen recht op een referentieadres.

4.10.3 Kenmerken van de dak- of thuisloosheid

Voor 81.5% van deze doelgroep werd immigratie aangeduid als de aanleiding tot de dak- of thuisloosheid (t.o.v. voor 9.5% van de anderen). Alle andere mogelijke aanleidingen komen minder voor bij deze doelgroep. Op vlak van duur blijkt meer dan de helft van de personen zonder wettig verblijf meer dan twee jaar dak- of thuisloos, namelijk 51.1% (t.o.v. 33.6%). Er is dus sprake van een hoge mate van chronische dak- en thuisloosheid bij deze groep van personen.

5 Aanvullende cijfers

5.1 Het aantal personen die verblijven in de nachtopvang op jaarbasis

In wat volgt wordt het aantal gebruikers van de nachtopvang in Gent besproken. Deze cijfers werden aangeleverd door CAW Gent. De gegevens betreffen alle locaties van de nachtopvang in Gent: Baudelo, De Draecke, Fabiolalaan, Hostel 47, Hostel Kaba, Huize Triest, Nieuwland, Prinsenhof, Tolhuis, Vlaamse Kaai, Noodopvang Huize Triest, Noodopvang Nieuwland en Noodopvang Prinsenhof.

In 2019 werden in het totaal 1386 unieke gebruikers van de nachtopvang in Gent geregistreerd, waarvan 78% mannen. Hiermee worden alle unieke cliënten bedoeld: zowel cliënten die er overnacht hebben als diegenen die geweigerd werden of een sanctie kregen. Deze 1386 personen bevatten 83 kinderen jonger dan twaalf jaar. Het aantal unieke personen die effectief overnachtten in de nachtopvang in 2019 betreft 1183 personen, waarvan 65 jonger dan twaalf jaar. Het totaal aantal overnachtingen op alle locaties in 2019 bedraagt 24159, waarvan 85% mannen. Daarnaast werd in 2019 1361 keer een overnachting geweigerd wegens plaatsgebrek.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het aantal unieke gebruikers die overnachtten binnen de nachtopvang Gent in 2019 en het aantal dagen dat zij er verbleven.

Tabel 32. Verblijfsduur Nachtopvang Gent 2019

Aantal nachten	Aantal unieke gebruikers	%
1	383	32
2-10	424	36
11-20	95	8
21-30	74	6
31-40	30	3
41-50	23	2
Meer dan 50	154	13
Totaal	1183	100

In 2020 lag het totale aantal op 1036 unieke gebruikers (inclusief weigeringen). Er werd in 2020 een wijziging van de werkwijze doorgevoerd, namelijk de installatie van een 'poort' (sociaal onderzoek door OCMW), wat een invloed had op de instroom van nieuwe gebruikers.

5.2 Het aantal onbewoonbaar- en ongeschiktverklearde woningen op jaarbasis

De Dienst Wonen van Stad Gent volgt de huisvestingsdossiers in Gent op. Wanneer een (huur)woning gebreken heeft, kan deze ongeschikt en/of onbewoonbaar¹⁷ worden verklaard via een conformiteitsonderzoek. De verhuurder mag de woning dan niet meer verhuren en de noodzakelijke werken moeten uitgevoerd worden of deze gezinnen moeten de woning verlaten. Onderstaande cijfers werden door de Dienst Wonen aangeleverd.

In 2020 behandelden de woonconsulenten van Dienst Wonen 2426 nieuwe huisvestingsdossiers die om een intensieve opvolging vragen. Daarvan waren er 1100 adviezen en/of besluiten ongeschikt- en/of onbewoonbaarverklaring. Het betrof 25 acute onbewoonbaarverklaringen op basis van artikel 135 Nieuwe Gemeentewet, 133 onbewoonbaar verklaringen op basis van de Vlaamse Wooncode en 950 dossiers ongeschikt verklaringen.

In totaal hadden 172 dossiers voorrang op een sociale woning en recht op huursubsidie (bij het huren van een private woning) voor zover ze aan de gestelde voorwaarden voldoen en de sociale huisvestingsmaatschappijen kunnen voorzien in een geschikte woning.

Naar schatting zitten in deze cijfers ongeveer 700 ongeschikt en/of onbewoonbaar verklaringen van studentenkamers, waarbij er geen actieve herhuisvesting wordt opgenomen door de Dienst Wonen.

In het volgend hoofdstuk worden enkele getuigenissen aangehaald vanuit de Dienst Wonen omtrent de linken tussen ongeschikt- en onbewoonbaar verklearde woningen, de beperkte capaciteit aan sociale huisvesting en armoede.

5.3 Noodgedwongen rondtrekkende woonwagenbewoners op het Gentse doortrekkersterrein¹⁸

Sinds de zomer van 2010 ontvangt het Gentse doortrekkersterrein rondtrekkende woonwagenbewoners aan de Drongensesteenweg. Op dit terrein zijn 25 standplaatsen beschikbaar waar rondtrekkende woonwagenbewoners terecht kunnen voor een verblijfsperiode van 3 weken en dit mits reservatie en het betalen van een verblijfsvergoeding (standplaats en elektriciteit). De groep doortrekkers die gebruik maakt van het terrein is divers. Het terrein ontvangt hoofdzakelijk *Rom* (een zogenaamde subgroep onder de woonwagenbewoners) met Belgische en Franse nationaliteit, maar tevens Gens du Voyage uit Frankrijk en Travellers uit Ierland en Groot-Brittannië.

Recente ontwikkelingen hebben aanleiding gegeven tot de zogenaamde problematiek van 'noodgedwongen rondtrekkende woonwagenbewoners' (Daeren, 2020; FRA, 2020; Janssens, 2019; Kinderrechtencommissariaat, 2014; Reidsma et al., 2020). In de HIVA-studie 'Rondtrekkende

¹⁷ Een ongeschiktheidsverklaring houdt in dat de (huur)woning minstens één ernstig gebrek heeft dat de levensomstandigheden van de bewoner(s) negatief beïnvloedt, maar geen direct gevaar vormt voor de veiligheid of gezondheid. Een ongeschikt- en onbewoonbaarheidsverklaring houdt in dat er minstens sprake is van één gebrek dat mensonwaardige levensomstandigheden veroorzaakt of dat een direct gevaar vormt voor de veiligheid of de gezondheid van de bewoner(s) (Vlaamse Overheid, 2020c).

¹⁸ Deze tekst werd integraal geschreven door IN-Gent vzw, beheerder van het Gentse doortrekkersterrein.

woonwagenbewoners: een overzicht van de leefomstandigheden van rondtrekkende woonwagenbewoners en bestaande initiatieven ter ondersteuning' wordt dit verduidelijkt:

“Op de vraag naar de redenen om rond te trekken, bleek een eerste dwingende factor het gebrek aan een vaste standplaats te zijn. Het is gebleken dat geen van de Belgische woonwagenbewoners die wij hebben gesproken op de doortrekkersterreinen en pleisterplaatsen, allen Roms, een vaste woonst hebben om naar terug te keren na te hebben rondgetrokken. Dit betekent dan ook dat ze het gehele jaar rondtrekkend zijn. (...) De gezinnen die het hele jaar rondtrekken, geven allen duidelijk aan dat ze hun woonsituatie niet als wenselijk ervaren. Uit hun woonwensen sprak vooral een behoefte aan zekerheid die nu ontbreekt” (Reidsma et al., 2020, 39 – 41).

In verband met het gebrek aan vaste standplaatsen, kunnen volgende zaken opgemerkt worden:

- Het noodgedwongen rondtrekken is een eerder recente problematiek en mede gevolg van Vlaamse beleidsevoluties. Daeren (2020) noteert hierbij enerzijds een verstrengd gemeentelijk optreden tegen zogenaamd illegale plaatsinname (bv. parkings, pleinen, privéterreinen...), anderzijds een gebrek aan actief sensibiliserend (of verplichtend) beleid inzake de aankoop en inrichting van woonwagenterreinen (zie ook Kinderrechtencommissariaat, 2014).
- Het noodgedwongen rondtrekken gaat hand in hand met een tekort aan standplaatsen. Het aantal standplaatsen op de doortrekkersterreinen (Kortrijk: 20, Asse-Zellik: 10, Gent: 25) is beperkt. Er is ook een gebrek aan standplaatsen op residentiële terreinen. De ingeschatte nood betreft minstens 400 standplaatsen voor woonwagenbewoners, voornamelijk op residentiële terreinen (Daeren, 2020). Hoewel in 2015 de subsidie voor de aankoop en inrichting van een terrein werd opgetrokken naar 100 percent, heeft dit niet geleid tot een toename van standplaatsen.

De specifieke situatie van doortrekkers maakt het moeilijk een (in tijd en plaats bepaalde) telling uit te voeren (zie in dit verband ook de door Reidsma et al. (2020) gesignaleerde moeilijkheid een juist cijfer te krijgen over de grootte van de groep). Het gebrek aan standplaatsen, de afwezigheid aan sociale begeleiding/opvolging los van een standplaats, alsook de periode van telling waarin het terrein grotendeels bezet werd door Gens du Voyage uit Frankrijk, maakt een meting volgens de voorgeschreven methodologie onmogelijk. Het (vaak ongewenste) gebrek aan een link met een fysieke plaats van noodgedwongen rondtrekkenden behelst zo het risico eens te meer deze groep over het hoofd te zien. Hoewel niet meegenomen in de algemene dak- en thuisloosheidstelling, is het een uitdrukkelijke vraag van de diensten die met deze groep werken om de regelmatig in Gent aanwezige groep noodgedwongen rondtrekkenden, en hun precaire woonsituatie, onder de aandacht te brengen. Voor 2020 gaat het op het Gentse doortrekkersterrein om 45 gezinnen, oftewel een totaal van 189 personen waarvan 81 minderjarige kinderen, die kunnen gekwalificeerd worden als noodgedwongen rondtrekkenden.

Hoofdstuk 4 De kwalitatieve resultaten

Dit hoofdstuk beschrijft de kwalitatieve resultaten van de eerste Gentse dak- en thuislozentelling. Er wordt ingegaan op de resultaten van de digitale focusgroepen waarin de deelnemers¹⁹ feedback gaven op enkele kwantitatieve resultaten alsook op de methode, het proces van de point in time telling en de specifieke omstandigheden van de telling. Vervolgens worden enkele anonieme casussen²⁰ over dak- en thuisloosheid in Gent beschreven, aangeleverd door de deelnemers van de focusgroepen. Aan de hand van deze casusbeschrijvingen worden ook de verhalen achter de cijfers over dak- en thuisloosheid in kaart te gebracht.

Dit hoofdstuk maakt een opdeling van verschillende groepen van dak- en thuisloze personen op basis van enkele kenmerken (bijvoorbeeld personen met een psychische problematiek, verborgen dak- en thuisloze personen, personen met een onwettig verblijf...). Op die manier is het mogelijk om in te zoomen op enkele groepen. In realiteit overlappen deze kenmerken echter vaak en staan deze groepen niet afgezonderd naast elkaar. Deze combinaties van kenmerken toont mede de complexiteit van de situatie van dak- en thuisloze personen. De onderzoekers wensen met andere woorden graag enkele specifieke groepen uit te lichten maar benadrukken tegelijkertijd graag het belang van dit holistisch perspectief.

1 Reflecties en casussen vanuit de praktijk over de resultaten

1.1 Het aantal dak- en thuisloze personen

De reacties op het aantal getelde dak- en thuisloze personen liggen uit elkaar. Enkele deelnemers schrikken van het totale aantal. Anderen (bv. een straathoekwerker, een vrijwilliger van vzw Woongift) geven aan dat de cijfers in de lijn van hun verwachtingen liggen.

“Het aantal is niet verrassend, maar ondersteunt en staft mijn vermoeden.”

“Weinig resultaten hebben mij verrast. Ik had zelf een prognose gemaakt en zit maar een beetje onder het resultaat.”

Ten slotte hadden een paar deelnemers (o.a. hulpverleners uit de bijzondere jeugdzorg) een hoger aantal verwacht.

“De cijfers liggen in de lijn van mijn verwachtingen, maar ik had toch een nog hoger totaal aantal verwacht.”

¹⁹ In dit hoofdstuk komen de reacties van hulpverleners, praktijkwerkers, coördinatoren, vrijwilligers... op de resultaten aan bod. Er wordt telkens naar hen verwezen met de term ‘deelnemers’, aangezien ze allen deelnamen aan de digitale focusgroepen.

²⁰ De casussen werden anoniem aangeleverd. Indien een casus niet voldoende anoniem omschreven was, werd dit aangepast door de onderzoekers.

1.2 Direct betrokken kinderen

De meeste deelnemers schrikken van de 401 direct betrokken kinderen: zowel medewerkers van het OCMW en de Dienst Wonen, hulpverleners van de psychiatrische centra en de bijzondere jeugdzorg, een straathoekwerker, een hulpverlener van het MSOC... vinden dit een hoog aantal. Een buurtsteward²¹ geeft anderzijds aan voornamelijk met gezinnen met kinderen te werken en deze cijfers te hebben verwacht.

“Ik schrik van het hoge aantal rechtstreeks betrokken kinderen, aangezien we dit minder in onze eigen organisatie zien.”

“Herkenbare, logische en pijnlijke cijfers. Maar ik had gehoopt dat er minder rechtstreeks betrokken kinderen zouden zijn.”

“Ook al zien we veel gezinnen met kinderen: toch blijft dit opvallen. Zeker de grote aantallen direct betrokken kinderen. (...) Maar wij zien feitelijk meer gezinnen met kinderen dan alleenstaanden. De cijfers van de kinderen verbazen me dus niet.”

Verschillende deelnemers geven aan zich ernstige zorgen te maken over deze situatie en vrezen dat deze kinderen ook als volwassene in een situatie van dak- of thuisloosheid zullen terechtkomen.

“Dit betekent geen stabiliteit voor die kinderen en zo blijft dat van generatie op generatie doorgegeven worden.”

“We zien nu al zo veel kwetsbare kinderen. Vaak met een vermoeden van grote kwetsbaarheid. Je weet sowieso dat een aantal onder hen een groot risico hebben om in dakloosheid terecht te komen. Je weet dat het zal gebeuren, je weet ook dat bepaalde diensten uitstekend werk bieden, maar toch lijkt het onoverkoombaar.”

Onderstaande casussen illustreren de situaties van kinderen in opvang:

“Ik woon in een groot huis met veel mensen zegt A. die sinds enkele maanden in een opvangcentrum woont met haar mama. Toch schaamt ze zich. Ze weet niet goed wat ze erover moet vertellen. Als ze van school terugkomt, wandelt ze er eerst voorbij. Dan kijkt ze goed rond of niemand haar ziet en gaat naar binnen. Soms fantaseert ze een gezin bij elkaar dat in een mooi huis woont. Het is moeilijk. Ze mist ook haar vader maar durft dit niet te zeggen tegen haar mama. Haar moeder huilt veel, ze probeert haar best te doen voor haar moeder en haar te helpen. Hopelijk heeft mijn mama snel een huis. Ze droomt al van een eigen kamer. Ze zou die kamer in het blauw schilderen, haar lievelingskleur.”

“Een moeder verblijft sinds enkele maanden in het opvangcentrum met haar twee kinderen. Ze komt uit een relatie met veel geweld en psychische zorgen. Ze heeft enkele

²¹ Buurtstewards vormen een apart team binnen de Dienst Outreachend Werken van Stad Gent, ze gaan aan de slag met kwetsbare personen met een Intra-Europese migratieachtergrond. Ze werken enerzijds op enkele locaties (bv. de Lübecksite), anderzijds werken ze vindplaatsgericht, verspreid over het volledige Gentse grondgebied.

zelfmoordpogingen achter de rug. Ze zag toen geen uitweg. Met ondersteuning van de politie heeft ze toch de stap genomen om haar man te verlaten. Haar kinderen waren meermaals getuige van het geweld."

"M. heeft twee kleutertjes. Uithuiszetting na stopzetting huurcontract na een jaar. Even bij vader verbleven, maar daar mogen ze volgens het contract met de huisbaas niet blijven. Om woning van vader niet te verliezen is ze dan met haar twee kinderen in de nachtopvang terechtgekomen. Na ongeveer een maand overgang naar gezinsnachtopvang. Na bijzonder lang traject helaas niet gelukt om op de privémarkt te huren. Versnelde toewijs had geen kans door E-kaart in plaats van E+ (wordt niet als langdurig verblijf beschouwd). Momenteel wordt éénkamerappartement aangeboden door project Leegstand."

1.3 Jongvolwassenen

17% van de getelde personen is tussen 18 en 25 jaar. Verschillende deelnemers geven aan dit aantal dak- en thuisloze jongeren herkenbaar te vinden. Anderen schrikken van het aantal.

"Ik had de cijfers wat verwacht, alhoewel dit een onverantwoord hoog cijfer blijft. Zeker voor jongeren is dit een schrikwekkend hoog cijfer."

Sommige deelnemers denken dat de groep jongvolwassenen in werkelijkheid nog hoger ligt, aangezien sommige diensten uit de jeugdhulp niet meetelden.

Bij jongvolwassenen ligt het percentage dat dak- of thuisloos wordt door een conflict met familie of vrienden een stuk hoger dan bij de totale populatie. Een begeleider uit de jeugdhulp geeft aan dat dit voor bijkomende uitdagingen zorgt: hun werking zet namelijk in op het versterken van het netwerk van de jongere, maar dit netwerk blijkt vaak ook de aanleiding van de situatie te zijn. Verder wordt ook aangegeven dat het voor jongeren moeilijk is om betaalbare huisvesting te vinden.

Enkele deelnemers werkzaam in de jeugdhulp kijken er daarnaast niet van op dat een verblijf bij vrienden vaak voorkomt bij de doelgroep van jongvolwassenen.

"Dit is herkenbaar, jongeren zijn soms veerkrachtiger om van plek naar plek (vriend naar vriend) te gaan."

Volgende casus illustreert de situatie van een jongere uit de jeugdhulp:

"Een jongvolwassene kreeg jarenlang begeleiding vanuit een voorziening Bijzondere Jeugdbijstand. Na stopzetting (18+) kiest de jongvolwassene ervoor om op eigen benen te staan en gaat terug bij zijn moeder inwonen. De jongvolwassene kampt met een psychiatrische kwetsbaarheid en het loopt moeilijk thuis. De jongvolwassene loopt thuis weg en slaapt op diverse plekken: bij vrienden, kennissen... De voorziening Bijzondere Jeugdbijstand probeert terug linken met hem te leggen, maar hij wil geen contact meer."

Een deelnemer haalt daarnaast aan dat er vaak sprake is van geschonden ouder-kind relaties en illustreert dit met volgende casus:

“Het kind is zwanger en de ouder wil de relatie herstellen en neemt het kind en ongeborn kleinkind in huis. Maar het blijkt dat samenwonen niet lukt. Het kind komt op straat terecht en er komt een aanmelding bij onze organisatie. Van in onze voorziening gaat ze naar project leegstand, maar er is geen perspectief op definitieve huisvesting.”

1.4 Vrouwen

Wat betreft het aantal vrouwen zijn de meningen verdeeld. Sommige deelnemers verwachtten deze man-vrouw verhouding (70%-30%) en zien deze eveneens in de eigen organisatie (bv. deelnemers werkzaam in het MSOC of de Dienst Outreachend Werken). Andere deelnemers zijn verrast over het hoge aantal vrouwen en zien hierin een toename.

Vanuit de Dienst Outreachend Werken wordt opgemerkt dat het soms moeilijker is om vrouwen te bereiken waardoor ze onder de radar blijven. Anderzijds veronderstellen sommigen dat vrouwen sneller worden ondersteund dan mannen. Onderstaande casus illustreert de situatie van een jonge vrouw:

“Jongvolwassene heeft terug contact met haar vader. De vader zorgt voor onderdak, echter problemen van familiaal seksueel misbruik. De jongvolwassene slaat op de vlucht en slaapt bij diverse vrienden, kennissen, familie, ... en dit telkens voor enkele dagen, geen vaste verblijfplaats. Het meisje is ondertussen zwanger geworden. Ze heeft het contact met de kennis verbroken. De vader is niet op de hoogte van de zwangerschap. Het vinden van een woning/studio is geen evidentie voor haar. Ze wordt ondertussen wel goed opgevolgd door het OCMW en krijgt een leefloon. Het verhuizen naar verschillende gemeentes maakt het niet evident om het leefloon te behouden en het zorgt ook voor veel administratieve 'rompslomp'. Daarnaast wil ze graag samenwonen met haar broer, haar rots in de branding. Echter bij co-housing verliest ze mogelijks haar leefloon als alleenstaande, en wordt ze gezien als samenwonende.”

1.5 Personen met een psychische of psychiatrische problematiek en/of verslavingsproblematiek

17% van de getelde personen behoort tot de doelgroep van Housing First: dit aantal ligt voor de meeste deelnemers lager dan verwacht. Een praktijkwerker van de Dienst Outreachend Werk zegt hierover het volgende:

“Ik dacht dat de doelgroep van personen met psychische problemen hoger zou liggen, gebaseerd op nachtpatrouilles en het publiek in de nachtopvang.”

Wat betreft het aantal personen dat kampt met een verslaving, geven enkele deelnemers wel aan dat deze cijfers herkenbaar zijn.

Onderstaande casus beschrijft de precare situatie van een man met zowel psychische problemen als een verslaving.

“G. is een man van in de 50 jaar. Hij is dakloos en een actieve gebruiker. Hij leeft al van zijn 15 jaar op straat. Hij heeft een paar jaar geleden een woning gehad onder begeleiding van een wooncoach. Dit is uit de hand gelopen en hij werd dan ook buitengezet. Hij leeft nu al enkele jaren terug op straat. Hij wil terug onderdak, maar maakt geen kans. Bijna alle

instellingen weigeren om hem terug een kans te geven om verschillende redenen. Voor de afdeling dubbeldiagnose, waar hij onder valt, is hij te oud. Deze afdeling behandelt mensen tot 40, 45 jaar. Er is weliswaar ook een seniorenafdeling, maar die start pas vanaf 60 jaar dus daar is G. dan weer te jong voor. In beschut wonen is hij niet welkom vanwege nultolerantie voor gebruik. Hetzelfde geldt voor de nachtopvang die geen gebruik tolereert. Waardoor G. al meerdere malen een time-out heeft gekregen in de nachtopvang, net zoals vele andere dakloze bezoekers die naar onze organisatie komen. Dit omdat ze zodanig in het gebruik zitten dat nultolerantie vaak onmogelijk blijkt te zijn. De nachtopvang biedt wel herstelgesprekken aan, maar dit loopt vaak mis. Ze kennen wel zijn parcours maar krijgt opnieuw geen opname. Vaak zijn wij nog de enige optie voor deze personen. Niet verbazingwekkend dat G. geen perspectief meer heeft en in een vicieuze cirkel terecht geraakt."

Bovenstaande casus illustreert dat deze personen heel moeilijk toegang krijgen tot een passend aanbod. Een deelnemer werkzaam in Villa Voortman legt uit:

"We merken dat dit duidelijk een structureel probleem vormt. Er zijn initiatieven voor kwetsbare burgers, maar net de personen met de meest complexe problematiek vallen door de mazen van het net. De meeste diensten zijn gericht op behandeling en genezing. Terwijl deze persoon net geen specifieke hulpvraag heeft, net zoals velen anderen. Hij wordt vaak gezien als de 'ambetanterik' en verantwoordelijkheid wordt bij hem gelegd. Hij is geen ambetanterik, maar net iemand met een ambetant probleem. Wat moeten we doen met deze zorgwekkende groep? Waar is er dan wel plaats voor deze groep mensen met een complexe problematiek? Moeten we niet net handelen vanuit een verantwoordelijkheid naartoe kwetsbare burgers? Hoe kunnen we een netwerk creëren rondom G. en andere kwetsbaren in onze maatschappij?"

1.6 Personen die acuut dakloos zijn

314 personen van de getelde personen leven op straat of verblijven in de noodopvang, in een garage, een tent, een auto... Een hulpverlener uit een Gents ziekenhuis beschrijft volgende situatie:

"Een dakloze man werd na een moeilijke periode opgenomen in een rusthuis, maar hij kon zich hier niet aarden en stapte zelf op. Het woonzorgcentrum wou hem niet meer opnieuw opvangen en andere psychiatrie was ook geen optie aangezien hij geen medewerking vertoonde. Deze man doolde een hele tijd rond, tot hij wegens de schrijnende situatie (medische problemen en verwaarlozing) terug werd opgenomen en er een collocatie volgde. Hij werd dan toch in een ander woonzorgcentrum opgenomen waar hij wel gelukkig was."

Een andere deelnemer, werkzaam in het MSOC, beschrijft het traject waarbij een vrouw die kampt met een verslaving en een psychiatrische problematiek op straat terechtkwam.

"X is een vrouw van in de 40 jaar en al enige tijd dakloos. X heeft in het verleden al verschillende sociale woningen gehad, maar deze heeft zo ook telkens weer verloren. Haar voorlaatste sociale woning moest worden afgebroken, in haar laatste sociale woning is ze moeten vertrekken wegens overlast. Door haar jarenlange alcoholgebruik en psychiatrische

problematiek heeft X een ander bioritme, waardoor ze vooral 's nachts leeft en hierdoor voor overlast zorgt. Hierdoor werd ze opnieuw dakloos. Na een zeer lange opname van 2 jaar kwam X uiteindelijk terug in dezelfde situatie als ervoor, namelijk op straat. Ze verbleef af en toe in de nachtopvang, maar ook dit was niet haalbaar wegens overlast. Hierdoor verblijft en slaapt X op straat, waar zij voor overlast zorgt voor de buurt (wildplassen, 's nachts roepen, veel alcoholgebruik). Door haar psychiatrische en middelmisbruik is het niet evident voor X om opnieuw in een sociale woning haar draai te vinden.”

1.7 Personen die langer verblijven in een instelling

94 van de getelde personen verblijven langer in de instelling wegens het gebrek aan een woonoplossing. Voor de deelnemers werkzaam in instellingen (de jeugdhulp, de psychiatrische centra) zijn de resultaten zeer herkenbaar. Reeds tijdens de voorbereiding van de telling kaartten zij de problematiek aan van personen die langer verblijven in een instelling wegens het gebrek aan een woonoplossing. Sommigen dachten dat de cijfers nog hoger zouden liggen. Een deelnemer merkt hieromtrent op dat personen in opname of in de gevangenis niet werden meegeteld als de datum dat ze de instelling zouden verlaten niet gekend was.

Een deelnemer werkzaam in een psychiatrisch centrum stelt het volgende vast:

“Het percentage van personen die langer in de instelling verblijven, is herkenbaar. Daarnaast zijn er ook moeilijke procedures bij het aanvragen van een huursubsidie. Het geeft veel stress aan de personen om niet te weten waar ze na de instelling terecht kunnen. Er is een meer preventieve werking nodig.”

Een medewerker van een initiatief Beschut Wonen geeft het volgende aan:

“Bij de casussen die wij hebben, gaat dit over mensen met ernstige psychische problemen of verslaving. Men verwaarloost hun financiën, administratie. Er ontstaan conflicten met naasten die uitmonden in contacten vermijden en zo gaat de spiraal verder. Door al of niet een langdurige opname in een ziekenhuis heeft men geen eigen woonst of verblijfplaats meer.

Beschut wonen biedt dan een oplossing voor mensen die verder begeleiding nodig hebben voor hun sociale re-integratie. Maar beschut wonen is ook geen eindpunt. Eenmaal de persoon voldoende zelfredzaam geworden is, psychisch beter is, wil men ook de stap zetten naar zelfstandig wonen. Door gebrek aan woonst wordt het verblijf in beschut wonen vaak verlengd tot er een gepaste oplossing is. Dit houdt ook in dat sommige erkende plaatsen van beschut wonen langer bezet zijn door mensen die niet noodzakelijk onze begeleiding nodig hebben. Hierdoor moeten mensen langer wachten om bij ons in opname te komen, moeten ze vaak langer in het ziekenhuis verblijven...”

1.8 Personen die chronische dak- of thuisloos zijn

Verscheidende deelnemers zijn verrast door de 39% van personen die chronisch (> 2 jaar) dak- of thuisloos is. Een deelnemer beaamt dat het vaak moeilijk is om uit de situatie van dak- of thuisloosheid te geraken.

Een straathoekwerker ziet hierbij de noodzaak van een langetermijnvisie, naast de initiatieven die focussen op tijdelijke hulp.

Onderstaande casus beschrijft de situatie van een vrouw met een ernstige psychiatrische problematiek die al verschillende jaren dakloos is:

“J. is een dame van in de 60 jaar, door haar psychotische problematiek heeft ze in het verleden al verschillende opnames gekend. Haar dakloosheid is begonnen door een psychose met waanideeën na het stopzetten, op eigen initiatief, van haar medicatie. Hierdoor was J. ervan overtuigd dat ze bescherming genoot van staatsveiligheid gezien de recherche haar woonst gebruikte voor een operatie. In haar waanidee moest ze dus ook niet betalen voor de woonst want staatsveiligheid had haar daar ondergebracht. De realiteit was anders, enkele jaren geleden werd ze uit haar sociale woning gezet en kwam ze op straat terecht.

Sindsdien zwerft J. door Gent. Ze is een opgedirkte dame, altijd met verzorgde boodschappentassen bij zich. In sommige periodes kan ze het haar financieel veroorloven om één of twee nachten in een hotel te slapen. Op deze manier kan ze even uitrusten in plaats van met de tassen op de dool te zijn. J. heeft enkele lichamelijke ongemakken, hartklachten, diverse verwondingen, maar ze wijt dit aan bepaalde mensen die haar wonden 's nachts opendoen. Ze heeft een bewindvoerder, maar J. vertrouwt de bankkaart niet en knipt die dan door. Daarnaast heeft ze ook geen ID, want in haar beleving heeft staatsveiligheid die, dus moet ze er geen aanvragen.”

1.9 Personen die verborgen dak- of thuisloos zijn

Meer dan de helft van alle getelde personen zijn verborgen dak- of thuisloos. Verschillende deelnemers zijn verrast door dit hoge aantal. Het gaat om personen die bij vrienden of familie verblijven en personen die in een niet-conventionele ruimte verblijven (bv. een kamer zonder basisvoorzieningen of zonder huurcontract, een garage, een kraakpand...). Anderzijds wordt door verschillende deelnemers (bv. een vrijwilliger bij de Werkgroep Vluchtelingen, een straathoekwerker) aangegeven dat deze cijfers een onderschatting zijn van de realiteit:

“Sowieso is dit een onderschatting van de aantallen. Het is immers moeilijk om personen te bereiken die ook effectief onder de radar willen blijven. Enerzijds is het moeilijk om aan een woonst te komen indien men niet over een vast contract beschikt. Een kamer huren zonder contract is dan de enige oplossing. Anderzijds wensen mensen ook vaak onder de radar te blijven. Een kamer huren zonder contract is dan de ideale oplossing.”

“Dit is sowieso een onderschatting. Er zijn nog veel verborgen dakloze personen. Mensen zonder papieren trekken van stad tot stad en die zie ik soms terug na een aantal maanden. Dit zijn vaak jonge mannen. Gaan die blijven zwerven? Soms zie ik ze later in de gevangenis.”

“Sommige jongeren zwerven rond en die hoppen van het één naar het ander en worden nergens geregistreerd. Ook niet door de Dienst Outreachend Werken. Die blijven onder de radar. Het zijn niet enkel personen zonder papieren.”

Ook een hulpverlener van Violet vzw geeft aan de verborgen dak- en thuisloosheid te herkennen:

“We hebben minder personen meegeteld dan in werkelijkheid. Veel van onze sekswerkers bevinden zich in een situatie van illegaliteit. Ze wonen in een kamer of studio zonder huurcontract, voor enkele maanden. Ze kiezen hier vaak zelf voor. Omdat ze maar enkele maanden willen blijven vooraleer ze terug naar huis gaan. Omdat ze dan ook geen papieren en verklaringen moeten afleggen. Ze hoeven zich niet te domiciliëren. Soms blijven ze ook op hotel.”

Een deelnemer werkzaam op een spoeddienst van een Gents ziekenhuis illustreert a.d.h.v. volgende casus de situatie van een man (40-50 jaar) die tijdelijk bij zijn broer verblijft:

“Betrokkene wordt, vergezeld van zijn volledige huisraad, door de politie afgezet aan onze spoedgevallendienst. De patiënt was ingetrokken bij broer sinds een drietal dagen aangezien zijn huurcontract recent zou beëindigd zijn. Zijn broer zou echter agressief zijn tegenover hem. Vannacht zou het dermate geëscaleerd zijn dat zijn broer de hele huisraad verwoestte. Broer zou er ook mee gedreigd hebben om mijnheer seksueel te misbruiken en te mishandelen. De patiënt stelt in het verleden ook seksueel misbruikt te zijn door een vriend van zijn vader. De patiënt is sinds zijn geboorte invalide en heeft hierdoor nooit gewerkt. Hij zou op heden een invaliditeitsuitkering ontvangen (ca. €1200 per maand). Betrokkene stelt één zoon te hebben (-12 jaar). Hij zou echter voltijds bij zijn moeder verblijven. Betrokkene stelt daar regelmatig op bezoek te gaan, maar mevrouw zou hem niet in huis willen nemen. Na spoed verblijft hij enkele nachten in de nachtopvang. Mijnheer zou daarna terug verblijven op het appartement van zijn broer. Betrokkene wil daar blijven wonen. Alles zou daar oké verlopen momenteel.”

1.10 Personen zonder wettig verblijf

31% van alle getelde dak- en thuisloze personen verblijft onwettig in België. Zo vertelt een medewerker van de Dienst Wonen dat het niet verrassend is dat mensen met een onwettig statuut in een situatie van dak- of thuisloosheid terechtkomen. Enkele deelnemers verbazen zich specifiek over het aantal jongvolwassenen met een onwettig verblijf.

Een deelnemer werkzaam bij Violet vzw vermoedt dat deze doelgroep vaak verborgen dak- of thuisloos is en het moeilijk kan zijn hen te bereiken. De deelnemer getuigt over verborgen netwerken:

“Zuid-Amerikaanse netwerken functioneren zeer goed. (Transgender)-sekswerkers uit Brazilië of de Dominicaanse Republiek werken en verblijven illegaal in België. Het is moeilijk om hen te bereiken.”

Schaamte en stress zijn veelvoorkomende klachten waarmee deze personen kampen:

“Terugkeren is een grote uitdaging. Er is schaamte en ook druk vanuit de familie, ze vrezen als ze terug naar hun land zouden gaan als een ‘loser’ bekeken te worden. De dakloze is vaak bang voor zijn eigen veiligheid als hij zou terugkeren. De mentale stabiliteit wordt aangetast. Na een aantal jaar is er vaak sprake van een burn-out of een ziekte (psychose...).”

Een deelnemer beschreef ook in onderstaande casus een man die een lange tijd illegaal in België verbleef en dankzij een aanvraag voor een gezinshereniging een legaal verblijf kon bekomen:

“Hij was lange tijd de partner van een vrouw die ook in een opvangcentrum van het CAW verblijft. De vrouw wordt zwanger. Gezien haar verslavingsproblematiek wordt hard ingezet op de begeleiding tijdens en vlak na de zwangerschap. Na bijna anderhalf jaar is de aanvraag gezinshereniging goedgekeurd. Na een heel tumultueuze fase in hun relatie slaagt de man erin om een sociale woning te bekomen en neemt hij de zorg voor het kind helemaal op zich.”

1.11 Personen met een migratie-achtergrond/ niet-Belgische nationaliteit

54% van de getelde dak- en thuisloze personen heeft niet de Belgische nationaliteit. De meeste deelnemers herkennen de aanwezigheid van deze groep van personen. Ze getuigen over een Gentse eigenheid van o.a. personen uit Roemenië, Bulgarije en Slowakije. Een buurtsteward werkzaam op de Lübecksite vertelt:

“We werken met kwetsbare gezinnen, vooral vanuit Roemenië, op de Lübecksite. Het zijn personen met een netwerk, veel gezinnen, minder alleenstaanden. Ze verblijven hier op een onwettige manier.”

Sommige deelnemers (bv. een vrijwilliger bij vzw Woongift) dachten dat het aantal getelde dak- en thuisloze personen met een andere nationaliteit hoger zou liggen:

“Ik weet niet waarom, misschien ook door de media, maar ik dacht dat er minder Belgen bij gingen zijn. Ik dacht dat het meer mensen met een migratie-achtergrond zouden zijn.”

“Dakloze personen uit drughulpverlening en psychiatrie zijn meegeteld. Op straat zijn er meer mensen met een migratieachtergrond, want die zijn niet welkom in die instellingen. Daardoor is die perceptie er.”

Bovenstaande getuigenis verwijst naar Intra-Europese migranten met een wettig verblijf, maar met gelimiteerde rechten en een beperkte toegang tot de hulpverlening.

Onderstaande casus beschrijft de situatie van een 55-jarige man uit Oost-Europa:

“Deze man is beperkt mobiel, hij slaapt in de nachtopvang en een avondse caravan. Ontstoken wonden die op zich medische opvolging vereisen, maar volgens ziekenhuis louter ambulante opvolging nodig. Inkomen door te bedelen, hij weigert een vrijwillige terugkeer om logische redenen: leven op straat in België is in elke omstandigheid beter dan leven op straat in Oost-Europa.”

1.12 Personen zonder hulp of begeleiding van het OCMW

70% van de getelde dak- en thuisloze personen ontvangt hulp of begeleiding van het OCMW van Gent. Verschillende deelnemers bevestigen dat een groot percentage van de dak- en thuisloze personen gekend is bij het OCMW en hulp of begeleiding ontvangt. Tegelijk wordt door sommigen aangegeven dat de omvang van deze hulp of ondersteuning ver uit elkaar ligt voor verschillende doelgroepen. Ze

stellen zich vragen bij de beperkte ondersteuning die een medische kaart biedt voor mensen zonder wettig verblijf.

“Een medische kaart is wel mooi, maar dit is wel het minimum. Als je de personen die enkel een medische kaart hebben niet meer zou meetellen, krijg je een heel ander beeld.”

“Een medische kaart stelt echt niet veel voor. Dit is een mensenrecht dus ze doen het. Ze zijn gekend en krijgen en papiertje, maar voor iets anders krijgen ze niets, zelfs geen doorverwijzing. Echt niets anders. Anticonceptie zit niet in de medische kaart, maar abortus wel.”

Het federale recht is beperkt tot dringende medische hulp, personen met een onwettig verblijf krijgen geen financiële ondersteuning. In Gent wordt er wel andere (financiële) ondersteuning geboden.

1.13 Verschillende aanleidingen voor de dak- of thuisloosheid

Uit onderzoek blijkt dat personen vaak door een combinatie van verschillende factoren in een situatie van dak- of thuisloosheid terechtkomen. Onderstaande casussen illustreren deze vaststelling.

“Patiënt is een tiental jaar geleden zijn werk kwijtgeraakt door een verslavingsproblematiek (ethyl, drugs, medicatie). Kort daarop volgde een relatiebreuk waardoor hij dakloos is geworden.”

“Op spoed zagen we een jonge man die naar België was gekomen op zoek naar werk, echter niet gemakkelijk om aan werk te geraken, geen inkomen waardoor in contact gekomen met 'slechte' vrienden, druggebruik. Hierdoor ontstonden nog meer problemen en minder kans om een woonst te vinden. Deze patiënt zwierf rond en verbleef afwisselend in een motel/hotel en een garagebox of hij woonde in bij mensen die hij leerde kennen. Hij trok echter steeds rond waardoor zijn problemen niet aangepakt konden worden en hij steeds veranderde van verblijfplaats.”

1.14 Ongeschikt- en onbewoonbaar verklaarde woningen

96 van de getelde personen werden dak- of thuisloos door een ongeschikt- of onbewoonbaar verklaarde woning. Vanuit de Dienst Wonen wordt aangehaald dat het vaak gaat om personen met beperkte financiële middelen:

“Veel huurders dreigen in een precaire woonsituatie of dreigende dakloosheid te geraken wanneer ze hun woning moeten verlaten. (...) Vinden zij niet tijdig een geschikte woning, dan dreigen ze dakloos te worden, huren ze opnieuw een slechte woning tegen een te hoge huurprijs in verhouding tot de kwaliteit of een te dure woning in relatie tot hun beschikbaar inkomen. De link tussen armoede en slecht wonen is onmiskenbaar. Armoede staat kwaliteitsvol en betaalbaar wonen met woonzekerheid in de weg en niet betaalbaar en kwalitatief wonen duwt gezinnen in de armoede en de kinderen in de kansarmoede.”

De Dienst wonen haalt aan dat het bovenstaande niet alleen aan de orde is voor mensen die een ongeschikt- en/of onbewoonbaar verklaarde woning bewonen, maar ook voorkomt bij gezinnen die een

reguliere opzeg krijgen, wiens huurwoning verkocht is en waarbij de nieuwe eigenaar de opzeg geeft voor eigen bewoning, bij opzeg omwille van renovatieplannen of een procedure bij het vredegerecht omwille van oplopende huurschulden.

Enkele andere deelnemers geven daarnaast aan dat een beperkt inkomen in combinatie met een gezinshereniging daarnaast vaak voor overbewoning zorgt. Volgende casussen illustreren dit:

“Een vluchteling huurt een kamer in een gebouw. Wordt verkocht aan projectontwikkelaar die samen met het gebouw, de huurovereenkomsten overneemt. Nieuwe eigenaar heeft pand nog nooit bezocht, en wacht op vergunning om af te breken en nieuwe huurappartementen op te zetten. Geen verbeteringen aan het gebouw, tot riolering springt en in elektriciteit begint te lopen. (...) Het pand wordt onmiddellijk onbewoonbaar verklaard. Alle noodwoningen zijn bezet, de 15 mensen die er wonen (waaronder 1 gezin met 6 kinderen in een kamer van 12 vierkante meter) mogen een tijdje op hotel, maar zijn nadien hun woonst kwijt. Ze betaalden 250 euro voor 1 kamer maar zullen nooit in staat zijn om een nieuw huurappartement, waarvoor de eigenaar ondertussen de vergunning kreeg, te huren. Heel veel oude woningen die gerenoveerd worden, worden zo onbetaalbaar voor de doelgroep.”

“Dhr. X had al jaren problemen in zijn huurwoning (schimmel, lekken in het dak, een verwarming die meer niet dan wel werkt). Na een paar aangetekende brieven vroeg hij een conformiteitsonderzoek aan bij de Stad Gent. Het resultaat was dat de woning ongeschikt werd verklaard, echter zonder recht op huursubsidie of voorrang op een sociale woning. De huisbaas gaf meneer X. een wettige opzeg, de eigenaar heeft onvoldoende financiële middelen en gaat de woning verkopen. Meneer X. kreeg 6 maanden de tijd om iets te vinden. Ondanks een intensieve zoektocht is hem dit niet gelukt omwille van allerlei factoren (beperkt inkomen, gezondheidsproblemen, corona/lockdown,...). Hij kon het financieel niet aan om de kosten van een procedure uithuiszetting te betalen dus hij koos ervoor om de woning effectief te verlaten. X. huurt momenteel een opslagruimte voor zijn spullen en slaapt bij verschillende vrienden en familie thuis.”

Onderstaande casus illustreert de gevolgen van een onbewoonbaarverklaring voor een gezin met kinderen:

“Een groot Slowaaks gezin wordt sinds enkele jaren opgevolgd door de dienst wonen. Aanvankelijk woonde de moeder met haar kinderen in een huurwoning. De woning had een aantal ernstige gebreken en werd onbewoonbaar verklaard. De ernst van de gebreken maakte dat er een voorrang was voor het huren van een sociale woning. Echter, voor dergelijke grote gezinnen zijn er geen sociale woningen noch transitwoningen. Het volledige gezin verhuisde kort daarop naar een private huurwoning. Er werd besloten om de moeder met haar drie minderjarige kinderen in te schrijven voor het huren van een sociale woning met de verworven voorrang van de vorige woning. De andere meerderjarige kinderen zouden verder samenhuizen. De moeder ontving na 2 jaar effectief een sociale woning voor haar en haar drie minderjarige kinderen en verhuisde. De oudere kinderen bleven in de huurwoning die kort daarop echter ook onbewoonbaar werd verklaard. Twee volwassen kinderen vonden ondertussen een privé-woning.”

1.15 (On)betaalbaar wonen in Gent

Verschillende deelnemers geven aan dat het moeilijk is om betaalbaar te wonen in Gent: huurprijzen zijn hoog en de toegang tot (sociale) huisvesting is beperkt en complex. De Dienst Wonen getuigt hierover het volgende:

“Vaak blijven personen langer in een ongeschikt- en/of onbewoonbaar verklaarde woning omdat de voorrang op een sociale woning op zich laat wachten of omdat de zoektocht naar een betaalbare en kwalitatieve woning in Gent quasi een onmogelijke zaak is:

1) De doorstroom naar de sociale huurmarkt loopt stroef gezien de vele renovatieprojecten die in Gent op stapel staan. Op zich een zeer goeie zaak, maar dit maakt dat vooral interne verhuisbewegingen de vrijkomende woningen innemen en dat er daardoor weinig nieuwe kandidaat-huurders een sociale woning toegewezen krijgen. De wachttijd loopt op tot 10 jaar en voor grote gezinnen is dit nog langer.

2) De private huurmarkt is zeer beperkt en duur. De betaalbare en kwaliteitsvolle woningen halen vaak de huurmarkt niet. Gezien de schaarste zijn ze dikwijls al verhuurd vooraleer de huurder de woning verlaat. In de contacten met burgers valt op dat het vinden van betaalbare en kwaliteitsvolle woning op de private woonmarkt voor mensen met een bescheiden inkomen (niet alleen leefloongerechtigden en gezinnen met een vervangingsinkomen, maar ook éénverdienersgezinnen) bijzonder moeilijk is geworden. Het is zoeken naar de ‘speld in de hooiberg’.”

Specifiek voor jongeren wordt deze problematiek benadrukt door enkele hulpverleners uit de jeugdhulp:

“Het probleem omtrent huisvesting is vaak zo groot, dat het de begeleiding in de weg staat. Het is moeilijk om iets betaalbaar te vinden voor jongeren.”

Verder wordt ook aangehaald dat een combinatie van verschillende factoren het moeilijker kan maken om een woning te vinden:

“Naast de onbetaalbaarheid krijgen jongeren geen kans van eigenaars doordat ze een leefloon hebben, geen zinvolle dagbesteding hebben, doordat ze in begeleiding zijn, doordat ze een vreemde naam hebben, door hun sociaal voorkomen... De overheid moet zelf woningen ter beschikking stellen voor kwetsbare doelgroepen. Het aanbod van de overheid is heel miniem.”

“Je moet jongeren begeleiden naar zelfstandigheid, maar je hebt geen woningen, dat is een paradox.”

1.16 Een snelle opeenvolging van tijdelijke woonoplossingen

Enkele deelnemers vertellen dat woonsituaties elkaar soms snel opvolgen of door elkaar lopen. Zo getuigt een hulpverlener uit een Gents ziekenhuis over een persoon die naast verschillende psychiatrische opnames zowel op straat als in de nachtopvang als bij familie of vrienden verblijft. Hieronder een casus van een jonge man:

“K., 21 jaar, thuisloos sinds 19 jaar, kon tot voor kort bij zijn vriendin wonen. Relatie loopt op de klippen, van ene dag op andere terug dakloos. Slaapt ene keer bij vrienden op sofa, maar moeilijk door sociale woningstatuut, dus hij kan daar niet elke nacht slapen. Gaat soms naar nachtopvang, maar kan daar niet goed slapen en komt in contact met mensen die hem echt niet liggen. Als het warm genoeg is, slaapt hij in een tentje in een bos. Dat is nog het meest zijn thuis.”

1.17 Noodgedwongen rondtrekkende woonwagenbewoners

In een vorig onderdeel werd de situatie van de groep van noodgedwongen rondtrekkende woonwagenbewoners beschreven. Deze groep werd niet meegenomen in de telling. Vanuit IN-Gent vzw werd volgende casus aangeleverd over een persoon die noodgedwongen rondtrekt met zijn gezin:

“M. is geboren in een woonwagen, net als zijn ouders en grootouders. Hij is er trots op in een woonwagen te wonen en wil de woonwagencultuur graag aan zijn kinderen doorgeven. Als kind woonde M. het grootste deel van de tijd op een terrein in één stad en ging hij daar naar school. In de zomer reden ze vaak rond, voor familiebijeenkomsten of missies. De stad riep het beleid rond ruimtelijke ordening in om komaf te maken met een decennialang gedoogbeleid, waardoor de woonwagenbewoners moesten vertrekken van het terrein. Daardoor trekt M. nu noodgedwongen permanent rond, net als andere families.

De woonwagen van M. stond de afgelopen jaren niet stil: hij rijdt van parking naar doortrekkersterrein naar privécamping terug naar parking... Op de doortrekkersterreinen (in Gent, Kortrijk en Asse) kan hij, tegen zijn wensen in, telkens maar drie weken staan en bovendien zijn de terreinen regelmatig volzet. Privé-campings zijn dan weer erg duur en gesloten in de winter. Op de parkings duurt het nooit lang alvorens politie z'n gezin komt opjagen. De politie vertelt hen dan dat ze er illegaal staan en op zoek moeten naar een legaal alternatief. M. is boos, want legale alternatieven zijn schaars en/of beperkt in tijd. M. zoekt hulp, ook financieel, maar hij kan amper beroep doen op maatschappelijke dienstverlening, één van de voorwaarden is vaak dat hij er zijn gewoontelijke verblijfplaats heeft.

De kinderen van M. gaan niet naar school. Doordat ze gedwongen worden van plek naar plek te gaan, levert een inschrijving op school vooral spijbelcodes op. Zijn kinderen leren niet lezen en schrijven. Het liefst van al wil M. een vaste plek voor zijn woonwagen. Hij zou graag in Gent blijven, twee van zijn drie kinderen zijn er geboren, op het doortrekkersterrein. Er zijn echter geen opties voor een vaste standplaats in Gent, en waar die er zijn, in andere steden/gemeenten, wordt er met lange wachtlijsten gewerkt.”

2 Reflecties en casussen vanuit de praktijk over de impact van COVID-19

De deelnemers van de focusgroepen werden gevraagd naar de mogelijke impact van COVID-19 op de resultaten van de telling. Er werden een aantal factoren benoemd. Zo denken verschillende deelnemers dat dak- en thuisloze personen andere verblijfplaatsen zochten. Een straathoekwerker heeft het over een verschuiving:

“Er waren mensen die aangaven dat ze niet naar de nachtopvang gingen omdat ze het niet veilig vonden. Zij verbleven eerder in de publieke ruimte of gingen bij vrienden omdat ze dit veiliger vonden. (...) Aan de ene kant hebben we mensen gezien die we normaal niet zien. Anderzijds hebben sommigen zich beter verstoppt, omwille van de verhoogde waakzaamheid voor corona en de avondklok.”

Een vrijwilliger van de Werkgroep Vluchtelingen vermoedt dat meer mensen in verborgen dak- en thuisloosheid zijn terecht gekomen en/of weggegaan zijn uit Gent. Enkele andere deelnemers geven aan dat er tijdelijk minder personen in de nachtopvang konden verblijven en daardoor op zoek moesten gaan naar een andere verblijfplaats. Naast het tijdelijk aantal verminderde slaapplekken in de opvang, ziet een medewerker van de Dienst Outreachend Werken de oorzaak hiervan in een toename van het druggebruik en het niet respecteren van de COVID-maatregelen, waardoor personen geweigerd werden.

“Wij zagen dat mensen eerder bij vrienden en kennissen gingen dan in de opvang. Maar dakloos is dakloos, verborgen of niet. Ook zijn er mensen weggetrokken uit Gent door de strengere maatregelen (bijvoorbeeld niet op bankje mogen zitten). We kennen er die trokken naar Luik bijvoorbeeld.”

“Er waren mogelijk meer mensen op straat doordat die niet meer bij vrienden of familie terecht konden. Ook waren er minder opvangmogelijkheden.”

“Er was een lagere bezetting van de nachtopvang en inloopcentra waardoor er minder bezoekers waren.”

“Enerzijds zien we een stijging in (overmatig) gebruik van illegale middelen (bv. de problematiek van hard drugs). Anderzijds merken we een gebrek aan het geloof in corona en het belang van het respecteren maatregelen. Stijging van complottheorieën. Dit alles heeft een impact op de woonsituatie: personen worden geweigerd in de nachtopvang omdat ze onder invloed zijn of omdat ze de opgelegde maatregelen niet willen handhaven.”

Hulpverleners uit de psychiatrische centra merken eveneens enkele veranderingen op. Een deelnemer vermoedt dat de aanwezigheid van extra opvanginitiatieven zorgde voor minder patiënten in het psychiatrisch centrum, naast hun verminderde capaciteit.

“Door COVID konden minder mensen worden opgenomen, alle tweepersoonskamers werden naar eenpersoonskamers veranderd. Daarnaast werden door COVID meer opvanginitiatieven opgezet, waardoor er meer mensen daar terecht konden. Normaal gezien ligt het aantal hoger bij bepaalde afdelingen.”

“Door COVID konden er minder opnames doorgaan en door opgelegde maatregelen was een verblijf minder aangenaam (in quarantaine gaan, geen bezoek mogelijk, geen uitgang...).

Enkele deelnemers vertellen verder dat er meer personen in een situatie van dak- of thuisloosheid terechtkwamen door ontslag uit instellingen:

“Omwille van corona zijn er meer mensen uit de gevangenis ontslaan en dus beland in de publieke ruimte, de noodopvang of op de sofa bij iemand.”

“Personen die in een gesloten asielcentrum verbleven om terug te keren naar hun land van herkomst, werden plots dakloos omdat de centra het aantal verblijvers niet kon opvangen door de verplichte veiligheidsvoorschriften voor COVID-19 en hen moest vrijlaten.”

Een deelnemer die meewerkte aan de telling vanuit de NMBS getuigt over een dergelijke situatie van een man:

“In één van de Gentse stations verblijft iemand sedert corona. Voor de uitbraak verbleef hij in een gesloten opvangcentrum, maar door de veiligheidsmaatregelen belande hij plots op straat. De persoon wil niet terug naar zijn land van herkomst, maar zijn aanvraag om politiek asiel aan te vragen werd geweigerd en de geplande repatriëring ging niet door. Er is weinig perspectief voor de persoon die hier onwettig verblijft.”

Verder merken de meeste deelnemers extra moeilijkheden omtrent huisvesting en de woonmarkt op:

“Immo-kantoren lagen stil, dus het was niet mogelijk om een woning te gaan bezichtigen.”

“De huurmarkt draait nog niet op volle toeren. Veel mensen zijn opzoek naar een woonst en in Gent is er het gekende probleem van meer vraag dan aanbod.”

“Patiënten in onze verblijfafdelingen konden moeilijker een woonst zoeken doordat ze lange tijd het ziekenhuis niet konden verlaten en er maar beperkte bezichtiging mogelijk was.”

Een deel van de deelnemers haalt eveneens aan dat er meer uithuiszettingen plaatsvonden:

“Er waren meer uithuiszettingen omdat het een hele tijd heeft stilgelegen.”

“Wij merkten meer overlastprocedures en uithuiszettingsprocedures bij de huisvestingsmaatschappijen.”

Verder wordt aangegeven dat COVID-19 extra financiële problemen met zich meebracht door onder andere werkloosheid en het wegvallen van een informeel inkomen:

“Langdurige technische werkloosheid zorgde ervoor dat er nieuwe dak- en thuisloze mensen bijkwamen.”

“Moeilijkheid om de huur te blijven betalen. Sommige mensen zagen hun inkomen enorm dalen bv. door werkloosheid.”

“Het zwartwerk viel stil, waardoor mensen geen inkomsten hadden en in de problemen kwamen.”

Sommige deelnemers maken zich zorgen over een toename van (intrafamiliaal) geweld, moeilijke thuissituaties of het uitstellen van zorg. Een hulpverlener uit een psychiatrisch ziekenhuis getuigt:

“Patiënten worden vaak dak- of thuisloos in de eerste weken van opname door een scheiding, partnergeweld, onhoudbare situatie thuis,... We vermoeden dat deze patiënten nu langer thuis proberen te blijven omdat er strenge regels zijn in de psychiatrische ziekenhuizen.”

Een andere factor die door enkele deelnemers wordt benoemd is de verminderde toegankelijkheid van diensten doordat ze meer op afspraak werkten. Hierdoor zagen ze minder personen en hebben ze mogelijks minder personen geteld. Ook waren enkele diensten (vaker) gesloten.

COVID-19 zorgde ten slotte ook voor meer samenwerking tussen het middenveld en de publieke diensten. Aan de ene kant was er een sterkere regulering door de stad van de middenveldorganisaties. Aan de andere kant werd er meer doorverwezen naar het OCMW vanuit het middenveld.

3 Reflecties vanuit de praktijk over de wetenschappelijke tellingsmethode

Tijdens de focusgroepen werden de deelnemers gevraagd naar feedback op de tellingsmethode. Verschillende personen vinden het goed dat de onderzoekers rekening hielden met de opmerkingen van de deelnemers aan de informatiesessies. Een begeleider uit de jeugdhulp geeft hierover het volgende aan:

“Ik vind het positief dat onze stem gehoord is op vlak van de instellingen en dat de groep die langer verblijft door gebrek aan een woonoplossing werd meegenomen.”

Verder uiten verschillende deelnemers hun tevredenheid over de tellingsmethode, de vragenlijst en het gebruik van de anonieme cliëntidentificator om de anonimiteit te garanderen. Ook haalt een deelnemer aan dat de telling zorgt voor een grotere bewustwording rond dit thema en voor reflectie over hoeveel van de eigen cliënten/gasten in de organisatie zich in een situatie van dak- of thuisloosheid bevinden. Een andere deelnemer getuigt over de samenwerking overheen diensten die door de telling tot stand kwam.

“De vragenlijst is gebruiksvriendelijk, niet te uitgebreid.”

“Goede methodiek, blij dat de telling er was. Het geeft een stem aan onze mensen, want we botsen in onze organisatie [psychiatrisch centrum] vaak op het probleem van dak- en thuisloosheid.”

Wat betreft de praktische aspecten van de vragenlijst wordt aangegeven dat er een korte tijdsperiode was om de vragenlijst in te vullen. Sommige deelnemers uiten hun voorkeur om de vragenlijst met de dak- of thuisloze persoon in te vullen, maar halen aan daarvoor meer tijd nodig te hebben. Andere deelnemers verkiezen om de vragenlijst onafhankelijk van de persoon in te vullen. Ze geven aan dat ze het ongemakkelijk vonden bepaalde vragen aan de persoon te stellen. Verder zou het voor sommige deelnemers makkelijker werken zijn wanneer de digitale vragenlijst deels kan worden ingevuld op voorhand en dan bewaard kan worden. De voorbereiding hoeft dan niet op papier te gebeuren. Enkele deelnemers wensen nog duidelijkere afspraken over welke dienst de vragenlijst invult en verkiezen de beschikbaarheid van de vragenlijst in verschillende talen.

Verschillende deelnemers geven daarnaast ook enkele suggesties naar de toekomst toe. Zo wordt het belang van het opnemen van (niet-begeleide) minderjarigen in de telling benadrukt. Ook wordt

aangegeven dat periodieke herhaling van de telling nodig is en dat het interessant kan zijn om de telling te organiseren in een ander seizoen:

“Het is belangrijk dat de telling frequent wordt herhaald waardoor men vertrouwder raakt met de werkwijze en er opvolging is.”

“Ik denk dat een tweede telling in de zomerperiode ook interessante cijfers kan opleveren.”

Enkele deelnemers vinden het verder ook belangrijk dat in de toekomst nog meer Gentse organisaties deelnemen zodat bepaalde groepen niet onderbelicht zijn. Ten slotte wordt aangegeven dat het ook belangrijk is om dergelijke tellingen te organiseren in andere regio's. Een deelnemer werkzaam in een psychiatrisch centrum getuigt zo dat verschillende dak- en thuisloze personen niet konden worden meegeteld doordat ze in een afdeling buiten Gent verblijven en geen link hebben met Gent.

Hoofdstuk 5 Conclusie

Dit rapport beschrijft de resultaten van de eerste dak- en thuislozentelling in Gent. In dit laatste hoofdstuk worden de opvallendste resultaten van het onderzoek besproken en werpen de onderzoekers een blik op de toekomst.

1.1 Het aantal dak- en thuisloze personen in Gent

37 organisaties telden op 30 oktober 2020 in Gent 1873 personen, oftewel 1472 volwassenen en 401 kinderen die zich in een preciaire woonsituatie bevinden. Dak- en thuisloosheid is gedefinieerd aan de hand van ETHOS Light, een internationaal gevalideerd instrument om dak- en thuisloosheid te meten. Deze definitie maakt een opdeling in zes verschillende categorieën van dak- en thuisloosheid, zoals in onderstaande tabel weergegeven.

124 volwassenen en 7 kinderen verbleven in de openbare ruimte, 113 volwassen personen en 6 kinderen in de noodopvang. 169 volwassenen en 120 kinderen verbleven in opvangcentra of tijdelijke woonoplossingen zoals doorgangswoningen. 136 volwassen personen en 6 kinderen verbleven langer in een instelling dan nodig bij gebrek aan een woonoplossing of moesten binnen 30 dagen volgend op de teldag de instelling verlaten zonder woonoplossing. 264 volwassenen en 82 kinderen verbleven in een niet-conventionele ruimte (zoals een garagebox, caravan, kraakpand...). 565 volwassen personen en 128 kinderen verbleven tijdelijk bij familie of vrienden. De onderzoekers voegden daarnaast een zevende categorie toe aan ETHOS Light, met name de personen die dreigen uit huis gezet te worden (omwille van een gerechtelijke procedure, een ongeschikt- en/of onbewoonbaarverklaring of een einde van het huurcontract). 76 volwassen personen en 48 kinderen bevonden zich in die situatie op 30 oktober.

Tabel 33. Verblijfplaats van de getelde dak- en thuisloze personen in Gent op 30 oktober 2020.

	Aantal volwasse nen	%	Aantal kinderen (0-12j)	%	Aantal kinderen (13-18j)	%
1 In openbare ruimte	124	8.4	6	2.0	1	1.1
2 In noodopvang	113	7.7	6	2.0	0	0.0
3 In opvang en tijdelijk verblijf	169	11.5	87	28.3	33	35.1
4 In instelling	136	9.2	6	2.0	0	0.0
5 In niet-conventionele ruimte	264	17.9	52	16.9	30	31.9
6 Bij familie/vrienden	565	38.4	105	34.2	23	24.5
ETHOS Light	1371	93.1	262	85.3	87	92.6
7 Dreigende uithuiszetting	76	5.2	42	13.7	6	6.4
Onbekend/ander	25	1.7	3	1.0	1	1.1
Totaal	1472	100	307	100	94	100

1.2 De profielkenmerken van de getelde dak- en thuisloze personen

Van alle getelde dak- en thuisloze volwassenen is 70% een man. Ongeveer de helft is tussen 30 en 49 jaar en iets minder dan één op drie is onder de 30 jaar oud. 17% is tussen 18 en 25 jaar. Ongeveer 7% is 60 jaar of ouder. Verder heeft iets minder dan de helft de Belgische nationaliteit. Meer dan de helft is alleenstaand zonder kinderen, 15% is alleenstaand met kinderen en 11% heeft een partner en kinderen. Net geen 40% is langer dan twee jaar dak- of thuisloos. Bij één op vier is er (een vermoeden van) een verslaving en bij één op drie is er (een vermoeden van) een psychische problematiek. Ongeveer de helft van de getelde personen ontvangt een uitkering of een vervangingsinkomen. Eén op vier heeft geen enkel inkomen. Ten slotte heeft ongeveer één derde een instellingsverleden in de gevangenis, de jeugdhulp of de psychiatrie.

Op basis van bovenstaande gegevens wordt vastgesteld dat de trends uit de internationale literatuur over de populatie van dak- en thuisloze personen ook in de Gentse cijfers tot uiting komen, met name de vervrouwelijking, de toename van personen met een migratieachtergrond en de toename van gezinsdakloosheid. De populatie kan in feite worden opgedeeld in enerzijds 'klassieke' en anderzijds 'nieuwe' dak- en thuisloze personen. De meer traditionele dak- en thuisloze personen zijn diegenen met een ernstige psychische kwetsbaarheid of met een verslavingsproblematiek. De 'nieuwe' dak- en thuisloze personen betreffen de gezinnen en de personen met een precair verblijfsstatuut.

In tellingen wordt vaak gefocust op personen die zich bevinden in categorie één, twee en drie van ETHOS Light (de personen in de openbare ruimte, de noodopvang en in opvang/tijdelijk verblijf). Het valt op dat zij slechts iets meer dan een vierde van de totale populatie uitmaken. Opvallend is ook het aantal personen dat langer dan nodig in een instelling moet verblijven omdat er geen woonoplossing is. Het feit dat de uitstroom voor hen moeizaam verloopt, betekent tevens dat deze diensten en instellingen ook afgeremd worden om een antwoord te bieden op nieuwe personen die professionele zorg nodig hebben. Daarnaast valt ook de groep van mensen met een precair verblijfsstatuut op. Dit is geen verrassend resultaat. Laagdrempelige diensten en vrijwilligerswerkingen geven dit signaal al langer en de stad Gent zette reeds in op specifieke diensten voor deze doelgroep. Het toont wel aan dat de woongerichte oplossingen voor deze doelgroep een stuk complexer zijn. De aanpak vereist een doorgedreven samenwerking van de sector met diensten gespecialiseerd in migratie en dit niet enkel op het lokale niveau, maar ook op de hogere beleidsniveaus.

1.3 Een aantal specifieke groepen uitgelicht

De telling brengt enkele kwetsbare groepen in beeld. In wat volgt worden enkele specifieke groepen van dak- en thuisloze personen uitgelicht. Tegelijkertijd is het ook een valkuil om enkel op één specifiek kenmerk te focussen (zoals leeftijd, geslacht, nationaliteit). Dit houdt het risico in dat die categorisering leidt tot een stigmatisering waarbij de persoon herleid wordt tot dit ene kenmerk. De onderzoekers bepleiten daarom om altijd oog te hebben voor de hele persoon en een intersectioneel perspectief te hanteren. Dit kruispuntdenken is een benadering die focust op de samenloop van verschillende vormen van uitsluiting en ongelijkheid in plaats van het leggen van de klemtoon op één specifiek kenmerk.

In totaal zijn 314 personen of 21% van alle getelde volwassenen *acut dakloos* in Gent. Dit zijn personen die in de openbare ruimte, de noodopvang, een garage, een kraakpand, een auto of tent verblijven. Iets minder dan de helft van deze personen is meer dan twee jaar dak- of thuisloos.

Er werden daarnaast in Gent in totaal 401 *kinderen* geteld die zich samen met de ouder(s) in een situatie van dak- of thuisloosheid bevinden. De meerderheid hiervan is tussen 0 en 12 jaar. Kinderen verblijven het vaakst met hun ouder(s) in opvang of tijdelijk verblijf (120 kinderen), in een niet-conventionele ruimte (82 kinderen) en bij familie of vrienden (128 kinderen). Bij de voorbereiding van de telling werd er door veel betrokken diensten sterk op aangedrongen om aandacht te besteden aan de kinderen.

De grootste groep van Gentse dak- en thuisloze personen (565 volwassenen of 38.4%) verblijft *tijdelijk bij familie of vrienden*. Ergens inwonen is vaak heel tijdelijk. Soms slaapt iemand de ene dag bij een vriend op de zetel om de dag erna bij een andere vriend of in de nachtopvang te verblijven. Dit is vaak niet enkel een tijdelijke, maar ook een instabiele woonoplossing. Het is belangrijk dat hulpverleners de kwetsbaarheid en de tijdelijkheid van deze oplossing (blijven) inzien.

250 *jongvolwassenen* tussen 18 en 25 jaar zijn dak- of thuisloos. Dit is 17% van alle getelde volwassenen. Ongeveer één op drie van de jongvolwassenen ontvangt een leefloon en nog eens één op drie heeft geen inkomen. Jongvolwassenen komen vooral in een precaire woonsituatie terecht na een conflict met familie of vrienden of door een ontslag uit een instelling. 131 van deze jongvolwassenen zijn niet-Belg of staatloos, waarvan er 62 onwettig in België verblijven.

Er werden 253 personen (17.2%) geteld in Gent die meer dan twee jaar dak- of thuisloos zijn en kampen met (een vermoeden van) een psychische problematiek en/of (een vermoeden van) een verslaving. Deze personen werden omschreven als *de doelgroep van Housing First*. Dit is een relatief strikte afbakening van deze doelgroep, stad Gent stelt die twee jaar bijvoorbeeld niet als voorwaarde om te kunnen instromen in dit aanbod. Wel toont het cijfer aan dat, ondanks de grote inspanningen van de stad Gent op dit terrein, er nog een aanzienlijke nood is aan dit type van woonoplossingen.

In het totaal zijn er 790 personen (53.7%) geteld die niet de Belgische nationaliteit hebben. 453 personen hiervan hebben een *onwettig verblijf* (30.8% van alle getelde volwassenen). Personen die onwettig in België verblijven zijn vaker verborgen dak- of thuisloos: ze verblijven in een niet-conventionele ruimte of bij familie of vrienden. Ongeveer de helft van hen is meer dan twee jaar dak- of thuisloos en 61.1% heeft geen inkomen.

1.4 Een succesvolle telling dankzij de medewerking van 37 organisaties

37 organisaties telden mee op 30 oktober 2020. Niet enkel zij die met dak- en thuisloze personen werken (zoals het OCMW en het CAW) namen deel, maar eveneens organisaties die met kwetsbare personen in contact komen zoals de sociale huisvestingsactoren, stedelijke diensten als de Dienst Wonen en de Dienst Outreachend Werken, de geestelijke gezondheidszorg, de jeugdhulp, de werkingen rond armoedebestrijding, de laagdrempelige werkingen en vrijwilligersinitiatieven. Hun medewerking zorgt ervoor dat er nu een veel beter zicht is op de kenmerken van de populatie. Opvallend is dat meer dan de helft van de volwassen personen door het OCMW is geteld. Dit toont aan hoe belangrijk de

medewerking is van de maatschappelijk werkers van het OCMW, maar ook hoe groot de woononzekerheid is bij een deel van hun cliënten.

Het enthousiasme bij praktijkwerkers en vrijwilligers om mee te tellen was groot, ook al waren de omstandigheden omwille van COVID-19 erg complex. Dat zorgde ervoor dat vooral de laagdrempelige (vrijwilligers)werkingen waarin ontmoeting centraal staat, minder konden deelnemen. Zeker voor de vrijwilligers van deze diensten is het werken met een vragenlijst niet altijd evident. In de toekomst is het daarom belangrijk dat de onderzoekers bij hun informatiestrategie beter inspelen op hun vragen. Ook de ziekenhuizen haakten af, omwille van de sterke instroom van COVID-19-patiënten in de week van de telling.

Dak- en thuisloosheid neemt de vorm aan van een ijsbergfenomeen. Vaak is enkel het topje van de ijsberg zichtbaar en blijft een groot deel van de problematiek buiten beeld. Via de gehanteerde telmethode werden alle personen geteld die in contact staan met de organisaties die deelnamen. Gezien de densiteit van het netwerk van diensten in de stad Gent en het feit dat de stad Gent specifieke werkingen ondersteunt die zich bijvoorbeeld richten op buitenslapers en personen met een precair verblijfsstatuut, brengt deze methode een veel groter stuk van de ijsberg in beeld. Het is echter onmogelijk om vast te stellen of de volledige ijsberg nu zichtbaar is. Het gaat hier om een eerste editie van de telling. De betrokken diensten moesten de methode op zeer korte tijd onder de knie krijgen. Bovendien waren de omstandigheden verre van ideaal omwille van COVID-19.

Door de telling op geregeld tijdstip te herhalen kan de methode verder geperfectioneerd worden. Diensten kunnen nog beter gemotiveerd worden om mee te werken en er kan beter ingespeeld worden op specifieke vragen vanuit bepaalde werkingen. Dit alles moet het mogelijk maken om de resultaten nog meer valide te maken. Ook kan een periodieke herhaling (bv. tweejaarlijks) van de telling ervoor zorgen dat de evolutie van de cijfers en de verschuiving van de profielen in kaart worden gebracht. Samenwerking met een onafhankelijk onderzoeksinstituut is wel een belangrijke randvoorwaarde. Net omdat de gegevens enkel gedeeld werden met de onderzoekers, was er voldoende vertrouwen bij alle diensten dat de privacy van de getelde personen te allen tijde zou verzekerd zijn.

Referenties

Agentschap Integratie en Inburgering. (2020). *Verblijfsrecht en asiel*. Geraadpleegd via <https://www.agii.be/thema/vreemdelingenrecht-internationaal-privaatrecht/verblijfsrecht-uitwijzing-reizen/asiel-internationale-bescherming/verblijfsrecht-en-asiel>

Benjaminsen, L. (2016). The variation in family background amongst young homeless shelter users in Denmark. *Journal of Youth Studies*, 1, 55-73.

Bramley, G., Fitzpatrick, S., Wood, J., Sosenko, F., Blenkinsopp, J., Littlewood, M., ... & Johnsen, S. (2019). *Hard Edges Scotland: New conversations about severe and multiple disadvantage*.

CIB (2019). CIB- Huurbarometer. Geraadpleegd via https://www.flexmail.eu/dyn/tpl_attributes/user_documents/user_30565_documents/Persbericht/PB_CIB-Huurbarometer_voorjaar_2019.pdf

Coppens, E., Hermans, K. & Van Audenhove Ch. (2020). *Wetenschappelijke evaluatie van de pilootprojecten "specifieke woonvormen voor jongvolwassenen met psychische problemen" en "aanklampende zorg voor zorgmijdende mensen met psychische problemen die sociaal huren"*. Leuven: Steunpunt Welzijn Volksgezondheid en Gezin.

Daeren L. (2020) *De zoektocht naar een plaats: Rondtrekkende woonwagewoners en het woonwagenebeleid in Vlaanderen*. Gent: IN-Gent vzw

Demaerschalk, E., & Hermans, K. (2020). *Dak- en thuislozentelling Leuven*. Leuven: LUCAS KU Leuven

Demaerschalk, E., Italiano, P., Mondelaers, N., Steenssens, K., Schepers, W., Bircan, T., Nicaise, I., Van Regenmortel, T., Jacquemain, M., & Hermans, K. (2018). *MEHOBEL - MEASURING HOMELESSNESS IN BELGIUM*. 1-181.

Demaerschalk, E., Steenssens, K., Van Regenmortel, T., & Hermans, K. (2018). Dakloosheid geen exclusief stedelijk fenomeen. *1 op 13 OCMW cliënten heeft geen huis*. Geraadpleegd via <https://sociaal.net/achtergrond/dakloosheid-geen-exclusief-stedelijk-fenomeen/>

FRA. (2020). *Roma and travellers in six countries*. European Union Agency for Fundamental Rights, Luxembourg: Publications Office of the European Union

Fitzpatrick, S. Bramley, G., & Johnsen, S. (2012). Pathways into Multiple Exclusion Homelessness in Seven UK Cities. *Urban Studies*, 50(1), 148-168.

Janssens K. (2019). *Een leven lang opgejaagd: de plek van woonwagewoners in Vlaanderen*. Tielt: Lannoo

Johnson, G. & Mendes, P. (2014). Taking Control and 'Moving On': How Young People Turn around Problematic Transitions from Out-of-Home Care. *Social Work and Society*, 12(1).

Kinderrechtencommissariaat (2016). *(n)Ergens kind aan huis. Dak- en thuisloosheid vanuit kindperspectief*. Brussel: Kinderrechtencommissariaat.

Kinderrechtencommissariaat. (2014). *Knelpuntennota: Kinderen van woonwagewoners: kinderrechten op de tocht*. Geraadpleegd via

https://www.kinderrechtencommissariaat.be/sites/default/files/bestanden/2014_2015_1_knelpunten_nota_kinderen_van_woonwagenbewoners.pdf

MPHASIS (Mutual Progress on Homelessness through Advancing and Strengthening Information Systems). (2009). *Final Technical Implementation Report*. Geraadpleegd via <http://www.trp.dundee.ac.uk/research/mphasis/>

Reidsma, M., Juchtmans, G., Chakkar, S., & De Cuyper, P. (2020). *Rondtrekkende woonwagenbewoners: Een overzicht van de leefomstandigheden van rondtrekkende woonwagenbewoners en bestaande initiatieven ter ondersteuning*. Leuven: HIVA

Steenssens, K., Hausmann, T., Lamberts, M., Van Regenmortel, T. & Cortese, V. (2016). *Aanpassing aan de leeflooncategorïën aan de hedendaagse samenleving. Een 'mixed method' verbeteronderzoek*. Leuven: HIVA.

Van Menxel, G., Lescauwae, D., Parys, I. (2003). *Verbinding verbroken: Thuisloosheid en Algemeen Welzijnswerk in Vlaanderen*. Berchem: Steunpunt Algemeen Welzijnswerk.

Vlaamse Overheid (2020a). *Actieplan ter voorkoming en bestrijding van dak- en thuisloosheid 2020-2024*. Geraadpleegd via https://www.departementwvg.be/sites/default/files/media/Actieplan_voorkoming_bestrijding_dak-%20en%20thuisloosheid_2020_2024.pdf

Vlaamse Overheid (2020b). *Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2020-2024*. Geraadpleegd via <https://www.vlaanderen.be/publicaties/vlaams-actieplan-armoedebestrijding-2020-2024>

Vlaamse Overheid (2020c). *Ongeschikt of onbewoonbaar verklaren van een woning*. Geraadpleegd via <https://www.vlaanderen.be/ongeschikt-of-onbewoonbaar-verklaren-van-een-woning>

Bijlage 1: ETHOS

ETHOS

EUROPEAN TYPOLOGY OF HOMELESSNESS AND HOUSING EXCLUSION

What is ETHOS?

ETHOS is the European Typology of Homelessness and Housing Exclusion. It was developed by FEANTSA as a transnational framework definition for policy and practice purposes. It provides a shared language for transnational exchange. It does not attempt to harmonise national definitions of homelessness in Europe.

ETHOS classifies living situations that constitute homelessness or housing exclusion. ETHOS identifies 4 main categories of living situation: Rooflessness, Houselessness, Insecure Housing and Inadequate Housing. These conceptual categories are divided into 13 operational categories that can be used for different policy purposes, such as mapping the problem of homelessness, as well as developing, monitoring and evaluating policies.

	OPERATIONAL CATEGORY	LIVING SITUATION	GENERIC DEFINITION	
Conceptual Category	ROOFLESS	1 People Living Rough	1.1 Public space or external space Living in the streets or public spaces, without a shelter that can be defined as living quarters	
		2 People in emergency accommodation	2.1 Night shelter People with no usual place of residence who make use of overnight shelter, low threshold shelter	
	HOUSELESS	3 People in accommodation for the homeless	3.1 Homeless hostel	Where the period of stay is intended to be short term
			3.2 Temporary accommodation	
			3.3 Transitional supported accommodation	
		4 People in Women's Shelter	4.1 Women's shelter accommodation Women accommodated to experience of domestic violence and where the period of stay is intended to be short term	
		5 People in accommodation for immigrants	5.1 Temporary accommodation/reception centres Immigrants in reception or short term accommodation due to their immigrant status	
	5.2 Migrant workers accommodation			
	6 People due to be released from institutions	6.1 Penal institutions No housing available prior to release		
		6.2 Medical institutions (*) Stay longer than needed due to lack of housing		
	7 People receiving longer-term support (due to homelessness)	6.3 Children's institutions/homes No housing identified (e.g. by 18th birthday)		
		7.1 Residential care for older homeless people Long stay accommodation with care for formerly homeless people (normally more than one year)		
	INSECURE	8 People living in insecure accommodation	7.2 Supported accommodation for formerly homeless people	
8.1 Temporarily with family/friends Living in conventional housing but not the usual place of residence due to lack of housing				
8.2 No legal (sub)tenancy Occupation of dwelling with no legal tenancy illegal occupation of a dwelling				
9 People living under threat of eviction	8.3 Illegal occupation of land Occupation of land with no legal rights			
	9.1 Legal orders enforced (rented) Where orders for eviction are operative			
10 People living under threat of violence	9.2 Re-possession orders (owned) Where mortgagee has legal order to re-possess			
	10.1 Police recorded incidents Where police action is taken to ensure place of safety for victims of domestic violence			
INADEQUATE	11 People living in temporary/non-conventional structures	11.1 Mobile homes Not intended as place of usual residence		
		11.2 Non-conventional building Makeshift shelter, shack or shanty		
		11.3 Temporary structure Semi-permanent structure hut or cabin		
12 People living in unfit housing	12.1 Occupied dwellings unfit for habitation Defined as unfit for habitation by national legislation or building regulations			
13 People living in extreme over-crowding	13.1 Highest national norm of overcrowding Defined as exceeding national density standard for floor-space or useable rooms			

Note: Short stay is defined as normally less than one year; Long stay is defined as more than one year.

(*) Includes drug rehabilitation institutions, psychiatric hospitals etc.

Bijlage 2: ETHOS Light

ETHOS Light

EUROPEAN TYPOLOGY OF HOMELESSNESS
AND HOUSING EXCLUSION

A Harmonised Definition of Homelessness for Statistical Purposes

Sometimes referred to as ETHOS 'Light', this is a version of the ETHOS typology developed in the context of a 2007 European Commission study: *Measurement of Homelessness at European Union Level*. It is a harmonised definition of homelessness for statistical purposes. It is a pragmatic tool for the development of homelessness data collection, rather than a conceptual and operational definition to be used for a range of policy and practice purposes.

OPERATIONAL CATEGORY		LIVING SITUATION		DEFINITION
1	People living rough	1	Public spaces / external spaces	Living in the streets or public spaces without a shelter that can be defined as living quarters
2	People in emergency accommodation	2	Overnight shelters	People with no place of usual residence who move frequently between various types of accommodation
3	People living in accommodation for the homeless	3	Homeless hostels	Where the period of stay is time-limited and no long-term housing is provided
		4	Temporary accommodation	
		5	Transitional supported accommodation	
4	People living in institutions	6	Women's shelters or refuge accommodation	Stay longer than needed due to lack of housing
		7	Health care institutions	
4	People living in institutions	8	Penal institutions	No housing available prior to release
		9	Mobile homes	Where the accommodation is used due to a lack of housing and is not the person's usual place of residence
10	Non-conventional buildings			
11	Temporary structures			
5	People living in non-conventional dwellings due to lack of housing	12	Conventional housing, but not the person's usual place of residence	Where the accommodation is used due to a lack of housing and is not the person's usual place of residence
6	Homeless people living temporarily in conventional housing with family and friends (due to lack of housing)			

Bijlage 3: Deelnemende organisaties

Afdeling Continuïteit en Toegang Oost-Vlaanderen	Intersectorale toegangspoort jeugdhulp
aPart vzw	Organisatie voor bijzondere jeugdzorg
CAW Oost-Vlaanderen	Centrum Algemeen Welzijnswerk Oost-Vlaanderen
CAW Brugteam	Afdeling CAW: toeleiding naar reguliere hulpverlening
CAW Crisisteam De Schelp	Afdeling CAW: psychosociale crisishulpverlening waaronder crisisopvang
CAW ILC de Pannestraat	Afdeling CAW: Inloopcentrum
CAW ILC Soc	Afdeling CAW: Inloopcentrum, service- en ontmoetingscentrum
CAW Onthaal	Afdeling CAW: onthaal
CAW Transithuis	Afdeling CAW: Info en eerstelijns-hulpverlening voor vluchtelingen en asielzoekers
CAW Woonbegeleidingsteam	Afdeling CAW: woonbegeleiding
CIJG Sint-Jan-Baptist	Centrum voor Integrale Jeugd- en Gezinszorg
De Sloep vzw	Consultatiebureau en inloopteam voor kwetsbare gezinnen
Huize triest	Nachtopvang en kortdurend wonen
IBW De Wende vzw	Initiatief Beschut Wonen
IBW Domos vzw	Initiatief Beschut Wonen
IBW Zagan vzw	Initiatief Beschut Wonen
IN-Gent vzw	Betrokken in het kader van het beheer van het doortrekkersterrein
JAC	Afdeling CAW: Jongeren Advies Centrum
Karus vzw	Psychiatrisch centrum
Kind en Gezin	Preventie en hulpverlening aan gezinnen en hun kinderen van nul tot drie jaar
KRAS vzw	Kring rond mensen in Armoede in de Stad: netwerk van 18 Gentse vrijwilligerswerkings rond armoedebestrijding

KRAS-dienst De Fontein	Huis van hygiëne voor personen in armoede
KRAS-dienst De Tinten vzw	Hulpverlening voor personen in een precare verblijfssituatie
KRAS-dienst Open Plaats vzw	Kringwinkel en hulpverlening voor personen in armoede
KRAS-dienst Sint-Antoniusskring vzw	Ontmoetingscentrum en hulpverlening voor personen in armoede
KRAS-dienst Toontje vzw	Ontmoetingscentrum en hulpverlening voor personen in armoede
KRAS-dienst Werkgroep Vluchtelingen Gent vzw	Ondersteuning en begeleiding van vluchtelingen en personen zonder papieren
Lionshulp vzw	Organisatie voor bijzondere jeugdzorg
Martens-Sotteau vzw	Organisatie voor bijzondere jeugdzorg
Minor-Ndako	Opvang en begeleiding niet-begeleide minderjarige vluchtelingen
Mobiele crisisteams (MCT) Het PAKT	Netwerk Geestelijke gezondheid (GGZ) voor volwassenen
MSOC Gent	Medisch Sociaal Opvang Centrum
NMBS	Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen
OCMW Gent	Openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn met 16 Gentse Welzijnsbureaus
OCMW Themawerking Thuislozenzorg	Financiële en administratieve ondersteuning en begeleiding naar tewerkstelling en huisvesting voor dak- en thuisloze personen
PC Gent-Sleidinge	Psychiatrisch Centrum
PC Dr. Guislain	Psychiatrisch Centrum
Stad Gent Dienst Asiel- en vluchtelingenbeleid (SOI)	Uitvoering federale asielbeleid (Stedelijk Opvanginitiatief)
Stad Gent DOW	Dienst Outreachend Werken
Stad Gent DOW: Buurtstewards	DOW-team met vindplaatsgerichte werking voor personen met een Intra-Europese migratieachtergrond
Stad Gent DOW: Straathoekwerk	DOW-team met wijkgerichte werking

Stad Gent DOW: OpStap	DOW-team met groepswerking gericht op (ex-)druggebruikers
Stad Gent Dienst Wonen (Woonwizjers)	Uitvoering woonbeleid
SVK Gent	Sociaal Verhuur Kantoor
Stappen vzw	Organisatie voor bijzondere jeugdzorg
TANGO Het PAKT	Team Aanklampende & NetwerkGerichte Ondersteuning, project voor sociale huurders met een psychische kwetsbaarheid
VCLB	Vrij Centrum voor Leerlingen-Begeleiding
Villa Voortman	Ontmoetingscentrum voor personen met een psychische kwetsbaarheid
Violet vzw	Hulpverlening voor sekswerkers
Volkshaard	Sociale Huisvestingsmaatschappij
WGC	Wijkgezondheidscentrum: laagdrempelige en multidisciplinaire eerstelijnsgezondheidszorg
Woningent	Sociale Huisvestingsmaatschappij
Woongift.Gent vzw	Financiële en materiële ondersteuning en woonbegeleiding voor dak- en thuisloze personen
Ziekenhuizen Gent ²²	AZ Jan Palfijn, AZ Maria Middelaars, UZ Gent, AZ Sint-Lucas Gent

²² Niet alle deelnemende organisaties konden meetellen op de teldag: de Gentse ziekenhuizen leverden enkel casussen aan. In-Gent vzw leverde cijfers op jaarbasis aan en een casus. De wijkgezondheidscentra (7) en vzw De Tinten telden eveneens niet mee, maar bezorgden cijfergegevens.